

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Barbora Kvardová

Náklady exekučního řízení

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Tematický okruh: Civilní právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 12. listopadu 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 216 046 znaků včetně mezer.

V Praze dne 12. listopadu 2020

Za odborné vedení práce patří mé poděkování doc. JUDr. Aleně Mackové, PhD. Dále bych ráda poděkovala Exekutorskému úřadu Praha 4 JUDr. Moniky Elfmarkové, soudní exekutorky, díky němuž mohu čerpat cenné zkušenosti z exekutorské praxe. V neposlední řadě děkuji i celé své rodině, která mi poskytla tolik potřebnou podporu a zázemí.

Obsah:

Úvod	5
1. Obecné výklady	7
1.1. Pojem nákladů řízení	7
1.2. Funkce nákladů řízení	8
2. Exekuční řízení obecně.....	9
2.1. Platná právní úprava	9
3. Náklady exekuce.....	13
3.1. Odměna exekutora	16
3.2. Druhy odměn	18
3.2.1. Odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky	18
3.2.1.1. Základ odměny	18
3.2.1.2. Výše odměny	23
3.2.1.3. Snížení odměny.....	25
3.2.2. Odměna za exekuci ukládající jinou povinnost než vymožení peněžité částky.....	27
3.2.3. Odměna při zániku oprávnění k vedení exekuce	29
3.2.4. Odměna při zamítnutí exekučního návrhu, odmítnutí exekučního návrhu a zastavení exekučního řízení	30
3.2.5. Smluvní odměna.....	31
3.3. Náhrady exekutora	32
3.3.1. Náhrady paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů	32
3.3.2. Další náhrady.....	37
3.3.3. DPH.....	39
3.4. Odměna exekutora za další činnost	41
3.5. Náklady správce podniku.....	43

4. Náklady oprávněného	44
4.1. Náklady oprávněného s právním zastoupením	44
4.2. Náklady oprávněného bez právního zastoupení	52
5. Placení a hrazení nákladů exekučního řízení.....	55
5.1. Placení nákladů exekučního řízení	55
5.2. Hrazení nákladů exekučního řízení.....	59
5.3 Vymáhání nákladů exekučního řízení.....	62
6. Rozhodování o nákladech exekučního řízení	64
6.1. Rozhodování exekutora příkazem k úhradě nákladů exekuce.....	64
6.1.1. Náležitosti příkazu k úhradě nákladů exekuce.....	67
6.1.2. Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.....	69
6.2. Rozhodování usnesením (při zastavení exekuce, zamítnutí exekučního návrhu, odmítnutí exekučního návrhu a zastavení exekučního řízení).....	73
6.3. Rozhodování exekutora rozvrhovým usnesením.....	77
6.4. Rozhodování exekutora o nárocích původně pověřeného soudního exekutora..	79
7. Uplatňování nákladů exekučního řízení v insolvenčním řízení.....	82
7.1. Uplatnění nákladů exekuce obecně.....	82
7.2. Uplatnění nákladů exekuce, bylo-li v exekučním řízení něčeho vymoženo.....	85
7.3. Náklady exekučního řízení v případě zastavení exekuce	87
Závěr.....	90
Seznam použitých zdrojů.....	95
Abstrakt	103
Abstract.....	104

Úvod

„Exekutor“, „exekuce“, „náklady exekuce“... to jsou pojmy, se kterými se díky médiím v současné době setkáváme téměř denně. Ačkoli dle statistických dat Exekutorské komory počet nově nařízených exekucí stále klesá, k 22.2.2020 evidovala Exekutorská komora celkem 4 476 069 pravomocných exekucí připadajících na 783 053¹ povinných. A jelikož úhrada nákladů exekuce mnohdy představuje značný zásah do majtkových poměrů povinných, je výše těchto nákladů často diskutovaným tématem.

Výše nákladů exekučního řízení a pravidla stanovující subjekt, který bude tyto náklady hradit, též zásadně ovlivňuje i samotné rozhodnutí věřitele, zdali bude svou pohledávku formou exekuce vymáhat.

Aktuálnost problematiky nákladů exekuce v neposlední řadě dokládá i opakovaná snaha Ministerstva spravedlnosti o novelizaci exekučního řádu a exekučního tarifu v tom smyslu, že *„náklady exekuce a odměna exekutora musí odpovídat jeho skutečnému výkonu“*. Přestože v souvislosti s vývojem právní úpravy exekučního řízení došlo k značnému přenesení pravomocí z exekučního soudu přímo na soudní exekutory, a tudíž k vyšší složitosti a náročnosti výkonu funkce soudního exekutora, vedly postupné novelizace naopak k snižování výše nákladů exekuce. Současná právní úprava tak v historickém srovnání paradoxně přináší nejnižší výši nákladů soudního exekutora. Důsledkem toho dochází v poslední době k dobrovolnému ukončování výkonu funkce řady soudních exekutorů. Uvolněné úřady jsou pak jen stěží nově obsazovány. Je tudíž nasnadě otázka možného ohrožení vymahatelnosti práva.

Nejen s ohledem na vše výše uvedené si téma nákladů exekučního řízení zaslouží pozornost.

Ve své rigorózní práci se zaměřím na shrnutí problematiky nákladů exekučního řízení. Jelikož samotná právní úprava není příliš obsáhlá, je téma doplněno především o judikaturu soudů, která je stěžejním pramenem pro formování úpravy nákladů exekučního řízení.

Úvodní část rigorózní práce bude věnována nezbytnému obecnému výkladu týkajícího se základních pojmů, právní úpravě exekučního řízení a vzájemného vztahu exekučního a občanského soudního řádu. Náklady exekučního řízení budou dále

¹ Statistika exekucí EK z rok 2019. Zveřejněno 5.3.2020. Dostupné na <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/Statistiky%202019%20grafika.pdf>.

rozděleny na náklady exekuce a náklady oprávněného, resp. účastníků řízení, přičemž stěžejní část práce bude věnována jednotlivým druhům nákladů exekuce. V další části rigorózní práce se zaměřím na rozdíl mezi placením a hrazením nákladů exekučního řízení a též na způsoby rozhodování o těchto nákladech. Poslední část práce bude věnována stále aktuálnějšímu tématu střetu exekučního a insolvenčního řízení. V každé kapitole se pokusím o zhodnocení dosavadního vývoje dané problematiky jak z pohledu legislativy, tak judikatury soudů i samotné exekutorské praxe. U vybraných problematik si pak dovolím vyslovit i úvahy de lege ferenda.

Cílem předkládané práce je poukázat na nedostatečnou právní úpravu nákladů exekučního řízení, která sebou v praxi nese řadu aplikačních problémů. To mimo jiné dokazuje rozsáhlá judikatura vztahující se k danému tématu. Věřím proto, že má rigorózní práce přinese shrnutí problematiky nákladů exekučního řízení z několika různých pohledů.

1. Obecné výklady

1.1. Pojem nákladů řízení

Každé soudní řízení je vždy spojeno s různými náklady. Některé náklady jsou nezbytné pro činnost soudu jako takového, jiné jsou pak nuceni vynaložit sami účastníci řízení, či vznikají dalším osobám na řízení zúčastněným.

Náklady spojené s činností celé soudní soustavy, kterými se rozumí např. náklady na platy soudců a ostatních pracovníků soudu, či náklady na správu a provoz soudních budov, nese zásadně stát a jsou hrazeny ze státního rozpočtu.

Jednotlivé soudní řízení je spojeno i s dalšími náklady – náklady řízení. Tyto náklady jsou nuceni vynaložit účastníci řízení v přímé souvislosti se soudním řízením k obraně svých porušených práv a vedou k pravomocnému skončení věci. Rozumí se jimi i náklady vzniklé v konkrétním řízení dalším osobám na řízení zúčastněným, případně státu. Mezi náklady řízení lze však řadit i náklady spojené s úkony učiněnými ještě před zahájením soudního řízení za tím účelem, aby účastník řízení splnil procesní povinnosti nezbytné k úspěchu v soudním sporu nebo proto, aby mu mohlo být přiznáno právo na náhradu nákladů řízení.²

Pojem nákladů řízení není nikterak vymezen a není zmíněn ani v Ústavě České republiky, ani v Listině základních práv a svobod (dále jen „LZS“). Lze ho však podřadit pod Čl. 36 Listiny pojednávající o právu na soudní a jinou právní ochranu, neboť soudní ochrana práv jednotlivců musí být vždy spojena s přiměřenými náklady. Obecnou úpravu problematiky nákladů řízení nalezneme v ust. § 137 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ), jednotlivé druhy nákladů řízení pak samostatně upravují speciální právní předpisy.

Druhy nákladů řízení jsou demonstrativním výčtem vyjmenovány v § 137 OSŘ a jsou jimi: hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, soudní poplatky, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné, náhrada za daň z přidané hodnoty, odměna za zastupování a odměna pro mediátora a odměna za

• ² SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 1.

zastupování, je-li zástupcem advokát, notář nebo patentový zástupce v rozsahu oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy.

1.2. Funkce nákladů řízení

Náklady řízení plní v soudním procesu i několik významných funkcí. Jedná se především o funkci preventivní a sankční. Toto konstatoval i Ústavní soud, který ve svém nálezu ze dne 11.6.2009 judikoval: „*Náklady řízení plní dvě významné funkce. Jde o funkci preventivní a o funkci sankční. Přístup k soudnímu řízení bez nutnosti jakýchkoliv výdajů s sebou nese riziko jeho zneužívání (zbytečného či svévolného souzení, sudičství). Proti takovým případům by měla právní úprava nákladů řízení působit preventivně. Účastník řízení, který svým protiprávním jednáním (např. porušením povinnosti vyplývající ze smlouvy, nerespektováním vlastnického práva jiného subjektu apod.) zapříčinil, že druhá strana musí bránit svá práva v soudním řízení, zásadně ponese sankci v podobě povinnosti nahradit náklady řízení, které takto vzniknou.*“³

Funkce preventivní má tedy sloužit především k ochraně soudního řízení před jeho zneužíváním, ke kterému by mohlo dojít v případě, že by k němu byl umožněn přístup bez nutnosti vynaložení jakýchkoli výdajů. Například stanovení soudního poplatku může působit proti zahlcování soudů a motivovat tak k mimosoudnímu řešení sporů. Právo na soudní ochranu však musí být ve smyslu Čl. 36 Listiny základních práv a svobod zajištěno každému. Náklady řízení tedy musí být přiměřené a nesmí představovat překážku, pro kterou není možno bránit svá práva. Pro tento případ existuje institut osvobození od soudního poplatku.

Sankční funkce slouží k ochraně soukromých práv účastníků řízení. Neboť ten, kdo svým protiprávním jednáním zapříčinil, že druhá strana musí bránit svá práva u soudu, ponese sankci v povinnosti hradit náklady řízení, které takto vzniknou.⁴

³ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 851/07, ze dne 11.6.2009.

⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, str. 300.

2. Exekuční řízení obecně

2.1. Platná právní úprava

Civilní proces se dělí do dvou základních částí⁵, a to řízení nalézacího a řízení vykonávacího, resp. exekučního. Zatímco výsledkem nalézacího řízení je pravomocné rozhodnutí, které může mít povahu exekučního titulu, řízení vykonávací/exekuční má v případě, že povinný nesplnil povinnost plynoucí mu z exekučního titulu řádně a včas, za cíl takové rozhodnutí vykonat. Je tak poslední fází soudního řízení.

Do roku 2001 byl výkon rozhodnutí v České republice svěřen výhradně do rukou soudu. V důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů 120/2001 Dz bylo ale konstatováno, že *„Změny ve společenském a právním systému se nežádoucím způsobem projeví na neefektivnosti soudů. Problémem není jenom délka nalézacího řízení, ale i neefektivnost a zdlouhavost řízení vykonávacího (exekučního). Po vyhraném soudním sporu často dochází k tomu, že v důsledku zdlouhavé a nepružné exekuce není soudem přiznané právo oprávněného uspokojeno. Současný neutěšený stav při vymáhání práva v naší zemi může vést nejen ve ztrátu důvěry v soudy, ale i v základy právního státu vůbec a ve svém důsledku vede k hledání praktických možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou.“*⁶.

Neustále narůstající počet dlužníků, zahlcení soudů a malá efektivita samotného výkonu rozhodnutí tak vedla k přijetí zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů (dále jen „exekuční řád“ nebo „EŘ“), jehož účinností byla k 1.9.2001 část výkonu státní moci přenesena na soudní exekutory. *„Přenosem některých pravomocí státu (soudů) na exekutory, při zachování pravomoci soudů i v této oblasti, došlo na základě tohoto zákona k odlivu části agendy, dosud vykonávané výlučně soudy, na nově ustavované soudní exekutory. Soudům se tím umožní*

⁵ Další (zvláštní) druhy civilního procesu jsou řízení insolvenční, řízení zajišťovací a řízení rozhodčí.

⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů 120/2001 Dz.

soustředit převážnou část jejich potenciálu na nalézací řízení, v němž je jejich úloha nezastupitelná.“⁷.

Tím byla zavedena tzv. dvojkolejnost výkonu rozhodnutí. Nadále tak bylo v rukou oprávněného, který disponuje právem z exekučního titulu, zda se se svým návrhem na výkon rozhodnutí obrátí na soud, či na soudního exekutora, neboť oba dva subjekty byly oprávněny vykonávat exekuční tituly téhož typu⁸. Tento stav však trval pouze do roku 2013, kdy zákonem č. 396/2012 Sb. došlo k dalšímu odbřemenění soudů a posílení pravomocí soudních exekutorů. Díky změně § 251 OSŘ se již oprávnění mimo jiné nadále nemohou se svými návrhy na výkon rozhodnutí obracet na soud tehdy, je-li možné exekuční titul vykonat podle správního nebo daňového řádu. Výkon daňových a správních věcí tak již náleží výhradně do rukou soudních exekutorů.

Na tomto místě by bylo s ohledem na téma rigorózní práce vhodné poznamenat, že ačkoli byla na soudní exekutory převedena veškerá dosud neukončená řízení soudního výkonu rozhodnutí v těchto věcech, což znamenalo obrovskou administrativní zátěž exekutorů a nárůst jejich nákladů, nebyla tato skutečnost nikterak promítnuta změnou (zvýšením) exekučního tarifu. Ačkoli by se mohlo zdát, že s navýšením nápadu lze očekávat i nárůst vymoženého plnění a tudíž i vyšší odměny soudních exekutorů, v praxi předání soudních spisů ve většině případů znamenalo pouze založení spisu, učinění příslušných administrativních kroků k oznámení o převzetí dané věci a následné zastavení exekuce na návrh oprávněného podaného v zákonné lhůtě, to vše bez nároku soudního exekutora na náhradu nákladů exekuce.⁹ K masivnímu podávání návrhů na zastavení předaných řízení přitom docházelo ze strany oprávněných nikoli z nezájmu o provedení exekuce, nýbrž z obavy z možného uložení jejich povinnosti k úhradě nákladů exekuce v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného¹⁰ či kvůli preferenci jiného exekutora. Předání soudních spisů tak pro soudní exekutory z finančního hlediska představovalo spíše ztrátu.

Na výši odměňování soudních exekutorů se bohužel příznivě nepromítlo ani již výše zmíněné přenášení dalších pravomocí z exekučního soudu přímo na soudní exekutory¹¹ a tudíž i celkově vyšší náročnost a složitost práce soudních exekutorů.

⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů 120/2001 Dz.

⁸ § 274 OSŘ a § 40 EŘ.

⁹ Čl.II zákona č. 396/2012 Sb., přechodná ustanovení.

¹⁰ § 89 EŘ.

¹¹ Např. možnost rozhodování o návrhu na zastavení a odklad exekuce, vydávání rozhodnutí o odmítnutí/zamítnutí exekučního návrhu, atd.

Lze uzavřít, že ačkoli jak exekuční, tak vykonávací řízení sleduje stejný účel a vychází ze stejných principů, každé z nich má ve vykonávacím řízení své místo a svá specifika. Je tedy na místě pojmy výkon rozhodnutí a exekuce striktně oddělovat.

Základními vnitrostátními prameny exekučního práva na zákonné úrovni jsou především část šestá OSŘ upravující výkon rozhodnutí a exekuční řád, přičemž občanský soudní řád je k exekučnímu řádu ve vztahu subsidiárním. Princip subsidiarity zakotvuje § 52 odst.1 EŘ, podle kterého je OSŘ třeba přiměřeně použít tam, kde EŘ nestanoví něco jiného. Přiměřené použití OSŘ však nemusí být omezeno pouze na část šestou. Dle § 254 odst. 1 OSŘ lze v exekučním řízení přiměřeně aplikovat i ustanovení jeho předcházejících částí s výjimkami, které jsou uvedeny v § 254 odst. 2, 3 a 4 OSŘ. Z podstaty subsidiarity předpisů plyne, že má-li být OSŘ aplikován tam, kde sám EŘ konkrétní situace neupravuje, musí být výklad EŘ s OSŘ navzájem slučitelný. EŘ však obsahuje i ustanovení, která nejsou s OSŘ zcela v souladu (např. § 35 odst. 5), ale i ustanovení, která nekorespondují s jinými ustanoveními samotného EŘ. Podmínky použití jednotlivých ustanovení OSŘ jsou proto často stanovovány soudní judikaturou. „*Obtížně dovozovaná návaznost na procesní úpravu obsaženou v OSŘ i nedokonalá vzájemná provázanost úpravy provedené v exekučním řádu vede k problémům při výkladu EŘ a projevuje se v nejednotné judikatuře soudů a soudních exekutorů.*“¹²

Názorová nejednotnost panovala právě i v otázce využití OSŘ při rozhodování o nákladech exekuce. Otázkou uplatnění § 270 a 271 OSŘ se zabýval i Ústavní soud, který ve svém Nálezu ze dne 20.10.2009, sp.zn. II. ÚS 2740/08 Sb. ÚS 219/2009 uvedl, že: „*Ustanovení § 87 až 89 ex. řádu nelze interpretovat bez souvislostí vyplývajících z obecné úpravy nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. z ust. § 270 a 271 o.s.ř.), neboť vystihují očitě jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 ex. řádu).*“¹³

V návaznosti na ust. § 131 exekučního řádu byla přijata vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za

¹² KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOĽA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 370.

¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 20.10.2009, sp.zn. II. ÚS 2740/08 Sb. ÚS 219/2009.

škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ET“ nebo „exekuční tarif“), která nabyla účinnosti dne 18.9.2001. Ta upravuje výši a způsob určení odměňování exekutora za exekuční a další činnost, kterou vykonává. Vychází přitom ze zásady, že tuto činnost exekutor vykonává za úplatu (§ 3 odst. 1 exekučního řádu) sestávající z odměny, jednotlivě stanovených náhrad a případně i příslušné daně z přidané hodnoty (§ 90 odst. 1 exekučního řádu).

Exekuční tarif se za dobu své účinnosti stal předmětem mnoha novelizací¹⁴ a jednoho zásahu Ústavního soudu¹⁵. Jednalo se převážně o drobné zásahy ve smyslu bližšího vymezení některých pojmů, zakotvení výchovného prvku do konstrukce odměny a hotových výdajů soudního exekutora¹⁶, ale též o zásahy prováděné za účelem snížení celkových nákladů exekučního řízení¹⁷.

¹⁴ Novely č. 233/2004 Sb. (účinná od 30. 4. 2004), č. 291/2006 Sb. (účinná od 1. 8. 2006), č. 330/2008 Sb. (účinná od 1. 11. 2008), č. 368/2009 Sb. (účinná od 1. 11. 2009), č. 63/2012 Sb. (účinná od 1. 3. 2012), č. 490/2012 Sb. (účinná od 1. 1. 2013) a č. 441/2016 (účinná od 1.4.2017).

¹⁵ Nález Ústavního soudu č. 94/2007 Sb., ze dne 1. 3. 2007, ve věci návrhu na zrušení § 5 odst. 1 věty druhé vyhlášky č. 330/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a návrhu na zrušení čl. II odst. 1 vyhlášky č. 233/2004 Sb., kterou se mění vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

¹⁶ § 11 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb. v platném znění.

¹⁷ Např. § 6 odst. 3 vyhlášky č. 330/2001 Sb. v platném znění, § 13 odst. 3 a § 14 odst. 1 téže vyhlášky.

3. Náklady exekuce

Jak již bylo řečeno, každé soudní řízení je spojeno se vznikem nákladů. Výjimkou není ani řízení exekuční. Specifičnost exekučního řízení pak spočívá v tom, že mimo účastníků řízení (a dalších osob na řízení zúčastněných) zde jako další subjekt vystupuje exekutor, jemuž též vznikají náklady a je třeba o nich rozhodnout.¹⁸ Exekuční řád proto výslovně rozlišuje náklady exekuce a náklady oprávněného. Oběma skupinám nákladů exekučního řízení jsou tak v rámci této rigorózní práce věnovány samostatné kapitoly.

Výkon exekuční činnosti je činností vykonávanou za úplatu. Tato skutečnost je dána především postavením soudního exekutora v exekučním řízení jako osoby, které stát svěřil výkon pravomocí definovaných zákonem¹⁹ a která je hmotně zainteresovaná na výsledku exekuce. Výkon činnosti soudního exekutora za úplatu by pak měl být i zárukou za jeho nezávislý a odpovědný výkon jemu zákonem svěřených pravomocí.

Úprava postavení soudního exekutora je obsažena v § 3 odst. 1 EŘ, podle něhož exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu. Ačkoli jde o ustanovení kogentní, podle kterého by se za výkon exekuční a další činnosti mělo dostat exekutorovi přiměřené odměny vždy²⁰, soudní praxe dovodila důvody a procesní situace, kdy soudnímu exekutorovi nárok na náhradu nákladů exekuce přiznán není.²¹ Například jednoznačný názor na řešení otázky, za jakých podmínek mohou obecné soudy ukládat buď povinnému nebo oprávněnému, aby nahradil exekutorovi náklady exekuce v případě jejího zastavení pro nedostatek majetku povinného, zaujal Ústavní soud ve svém stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06. Ústavní soud zde konstatoval, že: „není porušením článku 11 a článku 36 odst. 1 Listiny, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného, přičemž na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování

¹⁸ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 224.

¹⁹ „Exekutor je nestátním orgánem – fyzickou osobou, na kterou stát deleguje část svých mocenských práv, která jinak přísluší soudům. Exekutor vykonává činnost jako svobodné povolání a má postavení veřejného činitele.“ důvodová zpráva k návrhu zákona č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk č. 725/0, zvláštní část, k § 1.

²⁰ Pokud se sám nedopustil pochybení viz § 11 odst. 5 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekuční tarif.

²¹ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 12.

požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), přiznává exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči povinnému ...“²². Svě stanovisko odůvodnil Ústavní soud mimo jiné tvrzením, že: „je to exekutor, který má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce, přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou. Samotná skutečnost, že v konečném důsledku může nastat stav, kdy nebudou uspokojeny všechny nároky exekutora, není protiústavní. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí. Ústavní soud se v této souvislosti opírá o rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (*Van der Musselle proti Belgii*), v němž bylo zdůrazněno, že rizika podstupovaná v souvislosti s výkonem určité profese (v citované věci advokáta), kam spadá i riziko neuhrazení odměny za odvedenou práci, jsou vyvažována výhodami souvisejícími s touto profesí (v citované věci profesní monopol v obhajování a zastupování). Osoba zapsaná do seznamu exekutorů svým návrhem na zápis a provedením zápisu do seznamu dala souhlas s prováděním exekuční činnosti exekutora a s tím spojenými riziky, k nimž náleží i riziko, že ne ve všech případech dosáhne exekutor uspokojení svých zákonných nároků. Tyto závěry lze bez dalšího vztáhnout i na činnost a postavení exekutora.“²³

Vyvstává zde otázka, zda byla úvaha Ústavního soudu vedena správným směrem a zda lze skutečně závěry týkající se činnosti advokáta bez dalšího vztáhnout i na soudní exekutory. V první řadě je třeba zdůraznit skutečnost, že soudní exekutor má na rozdíl od advokáta možnost odmítnout provést požadovaný úkon pouze za podmínek taxativně vymezených § 30 EŘ. Tedy i v případě, že je soudnímu exekutorovi již při podání exekučního návrhu zřejmé (ať již z okolností případu či z vlastní předchozí zkušenosti), že pohledávka oprávněného bude pravděpodobně nevymahatelná a výtěžek exekuce nepostačí ani ke krytí jejích nákladů, nesmí takový návrh odmítnout, a naopak musí s veškerou odborností a pečlivostí činit veškeré úkony dané zákonem na své náklady. S ohledem na majetkové poměry povinných tvoří bohužel v současné době tato řízení největší skupinu (přesahující 50%).

Dalším podstatným rozdílem mezi advokátem a soudním exekutorem je fakt, že dle § 3 odst. 2 EŘ je soudnímu exekutorovi odepřen výkon jiných úplatných činností.

²² Rozhodnutí pléna Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06.

²³ Nález Ústavního soudu III. ÚS 1226/08 .

Advokát tedy na rozdíl od exekutora může „vylepšovat své osobní ekonomické výsledky, pokud se mu v oboru advokacie nedaří.“²⁴

Není tedy postavení exekutora bližší spíše postavení soudců než advokátů? A neměli by být podobně jako soudci chráněni před restriktivními zásahy do jejich ekonomické nezávislosti, která spočívá v exekuční činnosti jakožto výkonu svobodného povolání? Tato ochrana by dle mého názoru měla spočívat především v zohlednění změn poměrů v exekuční oblasti (změna majetkových poměrů společnosti, přenášení pravomocí exekučních soudů na soudní exekutory, vyšší složitost a náročnost úkonů exekutora v exekučním řízení...) a promítnutí těchto změn do výše odměňování soudních exekutorů – exekučního tarifu. „*Nezávislost soudních exekutorů nelze interpretovat tak, že by vůči soudním exekutorům měly být uplatňovány takové restrikce při stanovování nákladů exekuce, které by jim znemožňovaly výkon exekuční činnosti v souladu s § 2 exekučního řádu, spočívající v nezávislém, spravedlivém, důstojném zajištění práv účastníků řízení, které je vyšší a důležitější hodnotou než vlastní zájem podnikatelský či politický zájem dalších orgánů veřejné moci na ovlivnění činnosti soudního exekutora.*“²⁵

Pojem náklady exekuce definuje ust. § 87 odst. 1 EŘ jako soubor nákladů, které tvoří odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při exekuci, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada nákladů správce závodu, a je-li exekutor nebo správce závodu plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu²⁶. Bližší specifikaci a určení výše těchto nákladů stanoví vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. Jednotlivým nákladům exekuce bude věnována pozornost v následujících částech této práce.

Ustanovení § 87 EŘ dále určuje základní zásady, na kterých je náhrada nákladů vzniklých v exekučním řízení založena, tedy i nákladů exekuce²⁷. Stejně jako vykonávací řízení, tak i řízení exekuční vychází z principu, že je to povinný, kdo hradí náklady

²⁴ FLAM, Jiří. *Nezávislost soudního exekutora a jeho odměna*. Komorní listy. 2016, č. 2.

²⁵ FLAM, Jiří. *Nezávislost soudního exekutora a jeho odměna*. Komorní listy. 2016, č. 2.

²⁶ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

²⁷ Mimo nákladů exekuce vznikají v průběhu exekučního řízení i náklady oprávněného, ale např. i náklady soudu - státu jako tlumočné, znalečné atd.

účastníků řízení a náklady exekuce, neboť vznik těchto nákladů je důsledkem protiprávního jednání povinného, který včas nesplnil povinnost plynoucí mu z exekučního titulu.²⁸ Náklady se pak vymohou v průběhu exekuce, ve které vznikly. Tato zásada se při stanovení povinnosti k náhradě nákladů exekuce však uplatní pouze v případě, že v rámci exekuce dojde k vymožení pohledávky, která je předmětem daného řízení. Není-li pohledávka uspokojena a dochází např. k zastavení exekuce, je již třeba při rozhodování o nákladech účastníků řízení a nákladech exekuce vycházet z procesního zavinění účastníků řízení.

3.1. Odměna exekutora

Základním a zřejmě i nejvíce diskutovaným nákladem exekuce je odměna exekutora. Ta představuje úplatu za činnost vykonávanou osobně exekutorem nebo jeho zaměstnanci, pokud zákon výslovně nestanoví, že za ni exekutorovi náleží zvláštní náhrada.²⁹ Taxativní výčet těchto náhrad stanoví § 87 odst. 1 a § 90 odst. 1 EŘ a může jimi být tedy pouze náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při vedení exekuce a náhrada za doručení písemností. Nákladem exekuce se pak tyto náhrady stávají pouze do výše stanovené prováděcím právním předpisem, tj. exekučním tarifem. Dle ust. § 1 odst. 3 ET je v odměně zahrnuta i jakákoli další činnost soudního exekutora či jeho zaměstnanců, tedy i náhrada za běžné administrativní a jiné práce prováděné v souvislosti s exekučním řízením. Odměna by tak soudnímu exekutorovi měla pokrývat výdaje vzniklé v souvislosti s jeho činností, které by byl soudní exekutor nucen vynaložit i v případě, kdy by nebyl pověřen vedením konkrétního exekučního řízení. Takovými výdaji se rozumí např. úhrady za nájemné, energie, mzdy, pojištění atd.

Výše odměny je závislá na druhu vymáhané povinnosti a výši vymáhané pohledávky. Výši a způsob určení jednotlivých odměn upravuje exekuční tarif ve svých § 5 až 10, § 11 pak stanoví způsob určení odměny v případech zániku oprávnění soudního exekutora k vedení exekuce, či tehdy, kdy vůbec nedošlo k pověření jejím vedení. I aplikace těchto ustanovení je však omezena principem přiměřenosti. V nálezu sp. zn. Pl.

²⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. vydání. Praha Leges, 2018, 384 s. ISBN 978-80-7502-299-8. str. 58.

²⁹ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 584.

ÚS 8/06 Ústavní soud judikoval, že „ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce.“³⁰ V tomto směru náleží Ústavního soudu předpokládat přijetí nové právní úpravy, k čemuž však nedošlo. Na citovaný náleží tak pouze navázala další judikatura³¹ a je na samotných soudních exekutorech a exekučních soudech, aby při svém rozhodování o nákladech exekuce respektovali i daný princip proporcionality.

Jak ale v praxi stanovit odměnu soudního exekutora v souladu s tímto principem? Většina judikatury spojuje posuzování složitosti a namáhavosti exekučního řízení s „dobrovolným“ plněním povinného bez přímého přičinění soudního exekutora, nejčastěji tedy s plněním sice po zahájení exekučního řízení, avšak ještě před doručením vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou ke splnění vymáhané povinnosti ve smyslu ust. § 46 odst. 4 EŘ. Jak ale postupovat v situaci, kdy dojde k vymožení pohledávky řádným postupem v rámci exekuce, když každý ze způsobů provedení exekuce je jinak např. časově, administrativně či technicky náročný? Když v jednom případě vede k efektivnímu vymožení povinnosti provedení pouze jednoho z daných způsobů exekuce a v jiném je i provedení exekuce vícero způsoby absolutně bezvysledné? Když jednotlivé způsoby provedení exekuce vedou k uspokojení pohledávky v různých časových horizontech (např. vymožení pohledávky posupnými srážkami ze mzdy ve srovnání s jednorázovým přikázáním pohledávky z účtu povinného) a představují tak různou administrativní zátěž, a tak i například různě vysoké náklady na vedení spisu? Měl by se každý případ posuzovat individuálně? Podle mého názoru to s ohledem na množství variant vedení exekuce, ale např. i na počet a povahu podání účastníků řízení možné není. Obecně lze říci, že dojde-li ke splnění exekučně vymáhané povinnosti až po doručení vyrozumění o zahájení exekuce povinnému, postupuje soudní exekutor při stanovení výše odměny bez dalšího podle ustanovení exekučního tarifu. Pouze ve zvláštních, nestandardních případech dochází k modifikacím výše odměny, a to zásadně směrem dolů.

³⁰ Náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 ze dne 1.3.2007.

³¹ Srov. náleží ÚS sp. zn. III. ÚS 2516/14, náleží ÚS sp. zn. II. ÚS 1540/08, náleží ÚS sp. zn. IV. ÚS 3523/13, náleží ÚS sp. zn. I. ÚS 2469/12 atd.

3.2. Druhy odměn

3.2.1. Odměna za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky

Převážnou část nápadu exekutorských úřadu tvoří exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Odměna za provedení takovéto exekuce je stanovena procentní sazbou ze základu tvořeného peněžitou částkou.

3.2.1.1. Základ odměny

Nestanoví-li zákon jinak, je základem pro určení odměny výše exekutorem vymoženého plnění, přičemž tuto částku tvoří vymáhaná pohledávka včetně jejího příslušenství³². § 5 odst. 1 exekučního tarifu pak pro účely stanovení řádného základu z vymoženého plnění vylučuje náklady exekuce a náklady oprávněného, které mu v exekučním řízení vznikly³³.

Jelikož se odměna exekutora za vymáhání peněžité pohledávky odvíjí od výše vymoženého plnění, je třeba toto plnění přesně vymezit. Základní úprava byla obsažena v § 5 odst. 1 exekučního tarifu, který však v průběhu let doznal několika změn.

Exekuční tarif ve znění účinném od 30.4.2004 do 31.7.2006 považoval za vymožené plnění jakékoliv plnění, které povinný uhradil po doručení usnesení o nařízení exekuce³⁴.

Novelou č. 291/2006 Sb. došlo ke zpřísnění právní úpravy, kdy za vymožené plnění bylo nově považováno každé plnění, které bylo učiněno již po vydání usnesení o nařízení exekuce. Současně byly náklady exekuce a náklady oprávněného zahrnuty do základu pro výpočet odměny exekutora, tedy byly též součástí vymoženého plnění.

³² Dle ust § 513 ObčZ se příslušenstvím pohledávky rozumí úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

³³ Nutno uvést, že až do 31.12.2012 (novela tarifu č. 490/2012 Sb.) byly náklady exekuce a náklady oprávněného vzniklé v exekučním řízení součástí základu pro výpočet odměny exekutora (mimo období od 30.4.2004 do 31.7.2006).

³⁴ S výjimkou plnění sloužícího ke splnění povinnosti k úhradě nákladů exekuce a nákladů oprávněného vzniklých v exekučním řízení.

Tato úprava však byla nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/2006 shledána jako neústavní a věta druhá § 5 odst. 1 EŘ byla zrušena. Ústavní soud konstatoval, že: „aniž by popíral právo exekutorů na spravedlivou odměnu za provádění exekuční činnosti, považuje skutečnost, že do základu odměny exekutora se zahrnuje i částka uhrazená povinným bez přímé účasti exekutora na provedení exekuce za neodůvodněné zvýhodnění vůči těm exekutorům, kteří exekuci fakticky provedou (neboť taková diference není racionálně zdůvodnitelná). Navíc, v přijaté konstrukci postrádá Ústavní soud i "výchovní" prvek, když de iure není dána možnost "ocení" to, že povinný dlužník splní sám svoji povinnost (bez přímé exekuce), byť v poslední možný moment. Ustanovení vyhlášky sice naznačují, že v takovém případě náleží exekutorovi odměna ve výši 50 %, avšak jen tehdy, pokud exekutor upustil od provedení exekuce, přičemž exekuční řád mu umožňuje tak učinit pouze v případě, že byly uhrazeny i náklady exekuce, do nichž patří též odměna exekutora. Z toho vyplývá, že pokud povinný neuhradí odměnu exekutora v plné výši, podle doslovného znění zákona nelze upustit od exekuce, byť vymáhaná pohledávka byla uhrazena, a proto má exekutor právo na odměnu v plné výši (jde o pohyb v kruhu). Uvedenou konstrukci považuje Ústavní soud za rozpornou s čl. 1 odst. 1 Ústavy, neboť vytvoření nesplnitelné podmínky pro použití snížené sazby odměny je v rozporu s principy právního státu (viz zmíněný náleze ve věci sp. zn. Pl. ÚS 38/04). V konečných důsledcích taková právní úprava představuje i zásah do základního práva povinného na ochranu majetku zakotveného v čl. 11 odst. 1 Listiny.... Posuzovaná úprava popírá preventivní funkci exekuce jako prostředku, jehož smyslem není majetková likvidace povinného subjektu (viz také smysl insolvenčního řízení). Za ekvivalent odpovídající vynaloženému úsilí exekutora lze proto považovat odměnu ve sníženém rozsahu, což je v souladu též s principem proporcionality poměřujícím přiměřenost zásahu do majetku povinného za účelem ochrany majetku oprávněného (vymožení jeho pohledávky). Ústavní soud uzavírá, že ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce.“³⁵ Ústavní soud tedy shledává za ústavní pouze takovou úpravu odměny exekutora, která bude mimo jiné reflektovat dobrovolnost plnění povinného před tím, než se o exekuci dozví způsobem, který předpokládá platná právní úprava.

³⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 ze dne 1.3.2007.

Na tomto místě si dovolím úvahu nad tím, zda by do základu pro výpočet odměny exekutora skutečně nemělo být přeci jen zahrnuto i plnění hrazené povinným v mezidobí od vydání pověření k vedení dané exekuce do doručení vyrozumění o jejím zahájení spolu s výzvou ke splnění povinnosti ve smyslu § 46 odst. 6 EŘ. Ačkoli Ústavní soud poukazuje především na nutnost zohlednění „jistého stupně dobrovolnosti plnění povinného, byť v poslední možný moment“, v praxi velmi často dochází ke splnění exekučně vymáhané povinnosti nikoli dobrovolně, avšak pod hrozbou exekuce a nutností úhrady jejích nákladů v moment, kdy se povinný o zahájení exekučního řízení dozvídá fakticky, nikoli však způsobem, který předvídá zákonný předpis. V dnešní době informačních technologií se povinný o zahájení exekučního řízení, resp. vydání pověření k jejímu vedení dozvídá např. z internetových úředních desek exekutorských úřadů, zveřejněných zápisů poznámek o vyrozumění o zahájení exekuce Katastru nemovitostí na příslušných listech vlastnictví, ze samotných výzev k vyzvednutí listovní zásilky vhozených do poštovních schránek povinných či nejčastěji díky blokaci bankovního účtu či mzdy povinného provedené na základě vydání příslušného exekučního příkazu. Povinný tak v četných případech úmyslně nepřebírájí vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou ke splnění povinnosti, využívají zákonnou lhůtu pro uložení listovní zásilky a následné doručení fikcí a v tomto období hradí danou pohledávku přímo k rukám oprávněného s úmyslem vyhnout se povinnosti k náhradě nákladů exekuce. Exekutor, který již zahájil řízení, provedl řadu administrativních úkonů a často i úkonů směřujících k provedení exekuce (vydání exekučních příkazů) tak přichází o právo na úhradu nákladů, které by mu náležely v případě, kdy by povinný řádně přebíral listovní zásilky.

Ústavní soud dále odkazuje na nutnost ochrany majetku povinného zakotvené v čl. 11 odst. 1 Listiny, *„jejíž smysl spočívá v tom, že exekuce může sloužit jen k uspokojení práva oprávněného a k náhradě nákladů exekučního řízení, včetně adekvátní odměny exekutora. Nesmí však povinnému způsobit nepřiměřenou újmu proto, že náležitě nezohledňuje jistý stupeň "dobrovolnosti" ve splnění vymáhané povinnosti, byť až po nařízení exekuce, avšak stále ještě před jejím vynuceným provedením.“*³⁶ Zde musím souhlasit s názorem uvedeným v odlišném stanovisku k danému nálezu, podle kterého má *„skutečný ústavněprávní argument ochrany vlastnictví ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny, ve vazbě na princip ochrany povinného (nezpůsobit mu újmu v rozsahu větším než nezbytném atd.) nepřehlédnutelné "exekučně" konstituované meze; ochrana, jež je*

³⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06 ze dne 1.3.2007.

*povinnému poskytována, je logicky limitována tím, že se váže k osobě, která nesplnila dobrovolně svoji povinnost, pročež jí jí bylo nutno autoritativně uložit exekučním titulem (typicky soudním rozhodnutím), a jež přesto, ani v další lhůtě titulem stanovené, oprávněnému neplnila. Bere-li taková osoba na sebe riziko exekuce, není - ani ústavněprávně - nepřijatelné s ní spojovat též ty nepříznivé důsledky dalšího soudního (exekučního) řízení, jež spočívají v objektivně předjímatelných újmách nákladových, včetně nákladů exekuce v části exekutorovy odměny (§ 87 odst. 1 exekučního řádu). Pak lze jen obtížně dovodit, že by ochrana povinného podle čl. 11 odst. 1 Listiny mohla nalézt vyjádření i v rovině hodnocení, které plnění poskytnuté po zahájení exekučního řízení má být podřazeno plnění "vymoženému", a které nikoli.*³⁷ Dle mého názoru by proto i tato plnění měla spadat do režimu snížených nákladů ve smyslu ust. § 11 odst.1 exekučního tarifu.

Po zrušení předmětného ustanovení již exekuční tarif definici vymoženého plnění neobsahoval. Až s účinností novely exekučního řádu č. 396/2012 Sb. byla do právního řádu znovu zakotvena legální definice vymoženého plnění. Současná právní úprava tedy v § 46 odst. 4 EŘ definuje vymožené plnění jako „*plnění získané provedením exekuce některým ze způsobů podle § 59 odst. 1, provedením exekuce podle § 6 nebo hrazené na vymáhanou povinnost od uplynutí lhůty podle odstavce 6 a vydání exekučního příkazu do provedení exekuce podle tohoto exekučního příkazu.*“. Za vymožené plnění tak zákon považuje nejen plnění, které je exekutorem vymoženo některým ze způsobů provedení exekuce pro peněžité plnění, ale i plnění hrazené samotným povinným od okamžiku doručení výzvy ke splnění povinnosti ve smyslu ust. § 46 odst. 6 EŘ, a to buď pověřenému soudnímu exekutorovi, nebo přímo oprávněnému.

Pro úplnost je ještě nutné doplnit, že vyrozumění o zahájení exekuce je exekutor povinen zaslat povinnému spolu s výzvou ke splnění povinnosti podle § 6 odst. 6 EŘ, kde vyčíslí vymáhaný nárok, zálohu na snížené náklady exekuce³⁸ a náklady oprávněného. Zároveň poučí povinného o tom, že splní-li vymáhaný nárok ve lhůtě 30ti dnů od doručení této výzvy a zároveň uhradí zálohu, vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů, jehož právní mocí bude exekuce provedena. Povinnost soudního exekutora k zaslání daných výzev povinnému je však časově omezena pouze vydáním prvního exekučního příkazu, který je

³⁷ Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Kůrky k nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06.

³⁸ Ve výši stanovené § 11 odst. 1 exekučního tarifu.

třeba doručit povinnému³⁹. Ne u každého povinného ale exekutor dohledá majetek, který lze postihnout exekučním příkazem. Nezašle-li tedy exekutor výzvy neprodleně po doručení pověření k vedení exekuce a čeká na vydání prvního exekučního příkazu, může s ohledem na časovou náročnost provedení lustrací majetku povinných docházet k značnému „natahování“ lhůty, ve které nelze plnění na úhradu exekučně vymáhané pohledávky zahrnout do základu pro výpočet odměny soudního exekutora.

V odstavcích 2 a 3 § 5 určuje exekuční tarif způsob stanovení základu pro výpočet odměny v případech, kdy v důsledku postupu při exekuci prodejem movitých věcí, prodejem či správou nemovitých věcí a postižením závodu došlo k uspokojení nejen oprávněného, nýbrž i dalších osob⁴⁰, které měli pohledávku za povinným a tuto řádně přihlásili do probíhajícího exekučního řízení.

K zvláštní úpravě bylo nutné přistoupit⁴¹, neboť v praxi nezřídka docházelo k tomu, že odměna exekutora byla počítána z dosaženého nejvyššího podání. Do základu pro výpočet odměny byla tedy započítávána i odměna exekutora, jeho hotové náklady, ale dokonce i přeplatek (hyperocha), který měl být následně vyplacen zpět povinnému.⁴²

Nyní je tedy základem pro určení odměny exekutora plynoucí z plnění vymoženého prodejem movitých věcí pro více pohledávek pouze ta část vymožené částky, která je vyplacena na tyto pohledávky (§ 5 odst. 2 ET). Z plnění vymoženého postižením nemovitostí nebo podniku pak ta část rozdělované podstaty, kterou byly uspokojeny nároky osob uvedených výše (§ 5 odst. 3 ET).

Určení odměny exekutora je však v těchto případech někdy velmi složité a exekutoři v ní často chybují. Nerespektování zásad stanovených § 5 odst. 2 a 3 ET je přitom stále často kárným deliktem.⁴³

Diskutovaným tématem a je i okamžik, kdy a jakým způsobem stanovit výši nákladů exekuce (tedy i odměny), když částka na ně připadající bude rozvržena teprve v rámci rozvrhu podstaty. Musí být náklady exekuce stanoveny předem již pravomocným

³⁹ Na rozdíl od povinnosti exekutora zaslat vyznění o zahájení exekuce oprávněnému ve lhůtě 15ti dnů od doručení pověření k vedení exekuce (§ 44 odst. 1 EŘ).

⁴⁰ Ti, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění a další věřitelé povinného, kteří mají jiné vymahatelné pohledávky nebo pohledávky zajištěné zadržovacím nebo zástavním právem nebo zajišťovacím převodem práva, než pro které byla nařízena exekuce (§328b odst. 4 písm. g), § 336b odst. 3 písm. a), § 338o odst. 2 písm. h) OSŘ).

⁴¹ Novelou tarifu č. 233/2004 Sb. s účinností od 30.4.2004.

⁴² MSp. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. 2016.

⁴³ Srovnej kárné rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 14 Kse 10/2011-117 ze dne 31.7.2012.

příkazem k úhradě nákladů? Či o nich může být rozhodnuto až v rámci rozvrhového usnesení? Této problematice se budu blíže věnovat v další části této práce týkající se rozhodování o nákladech exekuce.

Poslední výjimku z pravidla pro stanovení základu odměny podle § 5 odst. 1 ET upravuje § 5 odst. 4 ET týkající se vymáhání opěťujícího se plnění, kterým je nejčastěji měsíčně placené výživné nebo renta zaměstnance. Zde je základem pro určení odměny součet hodnot plnění, která mají být vymožena. Jde-li však o plnění na dobu neurčitou, na dobu života nebo na dobu delší než pět let, je základem pro určení odměny pětinasobek hodnoty ročního plnění. Judikatura soudů však dovodila, že toto pravidlo platí pouze tehdy, je-li exekuce skutečně prováděna po dobu pěti let a déle. V opačném případě je při stanovení základu opět nutno vycházet pouze ze skutečně vymoženého plnění v souladu s ust. § 5 odst. 1 ET. § 5 odst. 4 ET je tedy nutno chápat pouze jako omezení maximální výše základu pro stanovení odměny exekutora tak, aby výše nákladů exekuce neměla pro povinného likvidační charakter.⁴⁴

3.2.1.2. Výše odměny

Ze základu tvořeného podle pravidel stanovených v § 5 EŘ je vypočítávána odměna, a to regresivní procentní sazbou. Tato sazba dle ust. § 6 odst. 1 ET činí:

do 3 000 000 Kč základu	15%,
z přebývajících částky až do 40 000 000 Kč základu	10%,
z přebývajících částky až do 50 000 000 Kč základu	5%,
z přebývajících částky až do 250 000 000 Kč základu	1%,

příčemž částka nad 250 000 000 Kč se do základu nezapočítává (§ 6 odst 2).

Výše odměny exekutora za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je tedy limitována. Na jedné straně maximální částkou 6 650 000 Kč, což odpovídá vymáhané pohledávce přesahující výši 250 000 000 Kč, a na straně druhé odměnou v minimální výši stanovenou § 6 odst. 3 ET. Do 31.3.2017 činila toto výše 3 000 Kč, s účinností vyhlášky č. 441/2016 Sb. se od 1.4.2017 výše minimální odměny snížila na 2 000 Kč.

⁴⁴ Srovnej ÚS I. ÚS 998/09, ÚS IV. ÚS 2373/14.

Nutno poznamenat, že přijetí vyhlášky č. 441/2016 Sb. vyvolalo značnou nevoli v řadách exekutorů, která vyústila v podání návrhu k Ústavnímu soudu ČR na její zrušení. Navrhovatelé argumentovali především tím, že *„ke snížení odměny a náhrady soudního exekutora došlo svévolným způsobem v rozsahu, jenž ohrožuje výkon exekuční činnosti a má pro příslušníky dané profese likvidační účinky. Též „došlo ke svévolnému určování pravidel odměňování soudních exekutorů, k ohrožení jejich materiálního zajištění, k porušení práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost, jakož i k neodůvodněnému rozdílnému přístupu k jiným podobným profesím.“* Dle navrhovatelů *„povede přijetí dané vyhlášky k rizikům spočívajícím ve změnách na trhu exekučních služeb, v negativním ovlivnění hospodaření podnikatelské veřejnosti, v možném úpadku některých soudních exekutorů, ve snížení vymahatelnosti práva, ve zvýšení průměrné délky splatnosti pohledávek věřitele a v neposlední řadě ve zvýšení nákladů na administraci pohledávek v důsledku prodloužení peněžního cyklu.“*⁴⁵ Ústavní soud však došel k závěru, že zákonná úprava sleduje legitimní cíl a zákonný prostředek použitý k jeho dosažení je rozumný. Ústavní soud konstatoval, že *„nalezení optimálního způsobu stanovení náhrady nákladů exekuce a odměny soudního exekutora je v plné kompetenci Parlamentu České republiky a exekutivy. Náleží-li proto Ústavnímu soudu v rámci řízení o kontrole norem možnost určité ingerence, pak jejím smyslem není nahrazovat normotvůrce při hledání věcného řešení, nýbrž dbát o to, aby řádně plnil svou povinnost z ústavního pořádku vyplývající.“*⁴⁶

Ačkoli závěr Ústavního soudu o kompetenci Ministerstva spravedlnosti k úpravě výše nákladů exekuce je bezesporu správný, musím do jisté míry souhlasit i s názorem navrhovatelů, že přijetí dané vyhlášky mohlo být motivováno *„faktickou snahou o snížení počtu exekutorů formou jejich ekonomického „vyhladovění““*⁴⁷. Dle údajů CEE činí počet exekucí, za jejichž provedení náleží exekutorovi odměna v minimální výši, naprostou většinu nápadu exekutorských úřadů. Pro příklad uvádím údaje Exekutorské komory, podle kterých v roce 2016 tvořily pohledávky s jistinou do 10 000 Kč 50% ročního nápadu, pohledávky od 10 000 Kč do 50 000 Kč pak dalších 31%. V roce 2017 tvořily pohledávky s jistinou do 10 000 Kč opět 50% ročního nápadu a pohledávky od 10 000 Kč do 50 000 Kč dalších 31%. A situace se výrazně nezměnila ani roce 2018, kdy

⁴⁵ Nález ústavního soudu ČR Pl.ÚS 14/17 ze dne 14. 8. 2018.

⁴⁶ Nález ústavního soudu ČR Pl.ÚS 14/17 ze dne 14. 8. 2018.

⁴⁷ Nález ústavního soudu ČR Pl.ÚS 14/17 ze dne 14. 8. 2018.

pohledávky s jistinou do 10 000 Kč tvořily 48% ročního nápadu a pohledávky od 10 000 Kč do 50 000 Kč dalších 32% .⁴⁸

Snížení minimální odměny je tedy podle mého názoru značným zásahem do příjmu soudních exekutorů. Snižování výše nákladů v kombinaci s narůstajícím počtem vícečetných exekucí, exekucí zastavovaných pro nemajetnost povinných (tedy bez nároku soudního exekutora na náhradu jeho nákladů) či exekucí probíhajících ve střetu s insolvenčním řízením, s přenášením pravomocí exekučních soudů na exekutory, nárůstem administrativních povinností soudních exekutorů nutně spojeným s rostoucími náklady atd. má za následek uvolňování značného počtu exekutorských úřadů, které se jen s velkými obtížemi daří znovu obsazovat. „Nedávno se EK ČR sice podařilo dva úřady obsadit, ale je to výsledek dlouhého výběrového řízení. Dříve se nám hlásilo hned několik kandidátů, dnes se často přihlásí pouze jeden nebo žádný uchazeč. Také je otázkou času, co tyto reálné komplikace, podstatně snižující vymahatelnost práva dále přinesou. Kolegové jsou dlouhodobě nespokojení, povinnosti nám přibývá, ty však nejsou vyvažovány odpovídajícím ekonomickým ohodnocením náročné práce soudního exekutora.“⁴⁹

I minimální odměna stanovená § 6 odst. 3 ET může být ještě dále krácena, a to konkrétně o 50% v případě „dobrovolného“ splnění vymáhané povinnosti ve lhůtě stanovené § 46 odst. 6 EŘ. S odkazem na nálezy Pl. ÚS 8/06 je též třeba brát v úvahu, že soudy/soudní exekutoři nejsou striktně vázáni výší minimální odměny, neboť by při svém rozhodování o výši nákladů exekutora měli zohledňovat složitost, zodpovědnost a namáhavost úkonů prováděných v rámci jednotlivých exekučních řízení.

3.2.1.3. Snížení odměny

Jak již bylo uvedeno výše, dle ust. § 46 odst. 6 EŘ má soudní exekutor povinnost zaslat povinnému spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce i výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, v níž vyčíslí vymáhaný nárok a zálohu na snížené náklady exekuce a náklady

⁴⁸ Zdroj: Statistická data poskytnutá Exekutorskou komorou ČR.

⁴⁹ Citát prezidentky EK ČR Pavly Fučíkové uvedený v článku: Mgr. ZOUBKOVÁ, Kateřina. *Počet nových exekucí dále narůstá. Bude je mít kdo vymáhat?* Zveřejněno 21.8.2017. Dostupné na <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2355-pocet-novych-exekuci-dale-narusta-bude-je-mit-kdo-vymahat?w=>>.

oprávněného. Zároveň poučí oprávněného o tom, že splní-li ve lhůtě 30 dnů od doručení této výzvy vymáhaný nárok a uhradí zálohu, vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce, jehož právní mocí bude exekuce provedena. Pokud tedy povinný na základě výzvy splní včas, náleží exekutorovi odměna v krácené výši podle § 11 odst. 1 ET. V případě exekuce ukládající zaplacení peněžitě částky je odměna o 50% nižší než odměna, která by exekutorovi náležela v případě, kdy dojde k vynucení povinnosti po uplynutí dané lhůty.

Pravidla pro vyčíslení snížené odměny exekutora obsahoval exekuční tarif již od počátku své účinnosti, do 31.10.2009 však byla snížená odměna spjata s institutem upuštění od provedení exekuce (§ 46 odst. 3 EŘ ve znění účinném do 31.10.2009). Ani lhůta pro dobrovolné plnění nebyla přesně specifikována. Exekutorovi tudíž náležela odměna v krácené výši nejen, splnil-li povinný svou povinnost v přiměřené lhůtě konkrétně stanovené ve výzvě soudního exekutora, ale i tehdy, splnil-li „dobrovolně“ (jinak než na základě některého způsobu provedení exekuce) bez dané lhůty kdykoli v průběhu exekuce.⁵⁰

K modifikaci § 11 odst. 1 ET, legislativní úpravě § 46 EŘ a zrušení institutu upuštění od provedení exekuce došlo i v důsledku vydání nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/06, který se zabýval i aplikací § 11 ET a mimo jiné stanovil, že při určení výše odměny exekutora musí být vždy zohledněna skutečnost, že povinný přistoupil k dobrovolnému splnění povinnosti, byť až po doručení výzvy k plnění, avšak stále ještě před jejím vynuceným provedením. Za přiměřenou vynaloženému úsilí exekutora lze proto považovat odměnu ve sníženém rozsahu.⁵¹

Novelou tarifu č. 330/2008 Sb. tedy došlo k výslovnému stanovení přiměřené lhůty k dobrovolnému plnění na 15 dnů a následnou novelou č. 368/2009 Sb. pak ke zrušení institutu upuštění od provedení exekuce. V důsledku legislativních změn však došlo k situaci, kdy minimální odměna podle § 6 odst. 3 ET nemohla klesnout pod 3 000 Kč, a to ani v případě dobrovolného plnění ve smyslu § 46 odst. 6 EŘ.⁵² Tento stav byl odstraněn až novelou tarifu č. 490/2012 Sb., která mimo navrácení možnosti snížení

⁵⁰ KASÍKOVÁ, KUČERA, PLÁŠIL, ŠIMKA, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 1. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-582-7. str. 452.

⁵¹ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 945.

⁵² Srovnej rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č.j. 15 Kse 4/2012-84 ze dne 25.9.2012.

odměny soudního exekutora pod minimální výši stanovenou § 6 odst. 3 EŘ s účinností od 1.1.2013 prodloužila lhůtu pro dobrovolné plnění na 30 dnů od doručení výzvy ke splnění povinnosti.

3.2.2. Odměna za exekuci ukládající jinou povinnost než vymožení peněžitě částky

Dle ustanovení § 59 odst. 2 EŘ lze exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci nebo provedením prací a výkonů. Pravidla pro stanovení výše odměny upravuje exekuční tarif pro každý způsob provedení exekuce samostatně.

Úpravu výše odměny náležící exekutorovi za vyklizení podle § 340 až 344 OSŘ řeší § 7 ET. Podle tohoto ustanovení činí odměna exekutora 10 000 Kč za každou vyklizenou nemovitost, stavbu, byt nebo místnost.

Pro určení odměny je určující, jakým způsobem je věc, která má být vyklizena, popsána v exekučním titulu. Exekuční titul by přitom měl při označení vyklizované nemovité věci či prostoru respektovat způsob jejího označování podle příslušných katastrálních a stavebních předpisů.⁵³ Odměna ve výši 10 000 Kč totiž sice náleží za vyklizení každé místnosti, avšak je-li předmětem exekuce vyklizení bytu, kterým se podle § 2236 ObčZ rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou součástí domu, tvoří obytný prostor a jsou určeny a užívány k účelu bydlení, není rozhodné, kolika místnostmi je byt tvořen, neboť exekutorovi v takovém případě náleží odměna pouze ve výši 10 000 Kč.⁵⁴ Naopak v případě nebytových prostor je nutné při určení odměny vycházet z počtu vyklizovaných místností s výjimkou těch prostor, které tvoří jejich příslušenství ve smyslu § 510 odst. 1 ObčZ⁵⁵. Při vyklizení pozemků je pak rozhodné, kolik parcel podle počtu parcelních čísel je vyklizováno. V případě vyklizení stavby je zase pojem stavba

⁵³ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 938.

⁵⁴ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIR. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 234.

⁵⁵ Jedná se o vstupní prostory, kuchyňku či sociální zařízení, nejsou-li tyto prostory vyklizovány samostatně, nezávisle na vyklizované místnosti jako věci hlavní.

nutno chápat širěji než ve smyslu občanského práva⁵⁶ a stavebněprávních předpisů. Mezi stavby uvedené v § 7 ET tak lze podřadit stavby spojené se zemí pevným základem, a to včetně nástaveb a přístaveb, kůlny, stodoly atd., ale i stavby, které nejsou se zemí spojeny pevným základem jako provizorní stavby, altány, stavební buňka atd.⁵⁷

Odměna za exekuci ukládající odebrání věci činí dle § 8 EŘ 15% z hodnoty každé odebrané věci nebo souboru věcí, nejméně však 2 000 Kč.

Pro určení odměny exekutora je tedy rozhodná hodnota věci v době provedení exekuce, tj. v době jejího reálného odebrání povinnému⁵⁸. Pokud je hodnota věci uvedena v exekučním titulu, lze při jejím stanovení vycházet z tohoto údaje. Není-li možno hodnotu věci zjistit z exekučního titulu, lze hodnotu zjistit i jinými důkazními prostředky včetně znaleckého posudku. Ten by měl respektovat zákon č. 157/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s jeho § 2 odst. 1 stanovit cenu obvyklou. Nepodaří-li se však soudnímu exekutorovi povinnému věc odebrat, může si oprávněný na výzvu exekutora opatřit na náklady povinného věc stejného druhu a jakosti (§ 347 odst. 1 OSŘ). V takovém případě je hodnota věci určena podle ceny, za kterou si oprávněný danou věc opatřil. Exekuce se pak provede některým ze způsobů exekuce ukládající vymožení peněžité částky.

Exekutorovi náleží odměna za každou odebranou věc nebo za každý soubor věcí. Pojem „soubor věcí“ je pak třeba vykládat shodně s pojmem „hromadná věc“ tak, jak je definována § 501 ObčZ.⁵⁹

Odměna exekutorovi náleží též v případě provedení exekuce rozdělením společné věci. Rozdělení věci lze podle § 348 a 349 OSŘ provést prodejem věci a rozdělením výtěžku z tohoto prodeje, nebo jinak způsobem, který stanoví exekuční titul.

V případě prodeje věci je základem pro výpočet odměny exekutora výše výtěžku získaného tímto prodejem. Výše samotné odměny se pak řídí procentní sazbou stanovenou § 6 ET.

⁵⁶ Dle § 506 odst. 1 ObčZ je součástí pozemku prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Podle § 498 odst. 1 ObčZ tedy nemovitě věci tvoří pouze pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením.

⁵⁷ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 939.

⁵⁸ Postup provedení exekuce odebráním věci stanoví § 345 až 347 OSŘ.

⁵⁹ Dle § 501 ObčZ. se soubor jednotlivých věcí náležících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá za celek a tvoří hromadnou věc.

Jestliže exekuční titul ukládá jiný způsob rozdělení věci (zpravidla reálné rozdělení), činí odměna exekutora 6 000 Kč za každou rozdělovanou věc. Je přitom nerozhodné, zda se jedná o věc movitou či nemovitou.

Posledním ze způsobů provedení exekuce ukládající jinou povinnost než vymožení peněžité částky je provedení prací a výkonů postupem podle § 350 a 351 OSŘ. V tomto případě náleží exekutorovi odměna ve výši 6 000 Kč za každý vykonávaný exekuční titul.

Samotná exekuce je provedena tak, že se svolením exekutora oprávněný sám nebo někým jiným provede práci, která byla povinnému uložena exekučním titulem. To vše na náklady povinného, které jsou opět na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce vymáhány některým ze způsobů provedení exekuce ukládající peněžité plnění.

Je-li předmětem exekuce nezastupitelné jednání povinného nebo povinnost něco strpět či něčeho se zdržet, provede se exekuce ukládáním pokut povinnému. Ty však nejsou hrazeny k rukám exekutora, nýbrž podle § 72 odst. 2 EŘ a § 17 ProvVyhl přímo na účet exekučního soudu a připadají státu. Výši pokuty stanoví sám exekutor s přihlédnutím k povaze vynucované povinnosti a poměrům povinného (v případě udělení první pokuty v maximální výši 100 000 Kč, výše dalších pokut není omezena) se záměrem, aby povinného vedla ke splnění vymáhané povinnosti, a to i opakovaně. Pravomocně uložené pokuty vymáhá následně exekutor přímo bez dalšího pověření soudu.⁶⁰

3.2.3. Odměna při zániku oprávnění k vedení exekuce

Ačkoli cílem každé exekuce je vynucení povinnosti uložené exekučním titulem, ne vždy končí tímto výsledkem. Na situace, kdy oprávnění exekutora k vedení exekuce zanikne jiným způsobem než vynucením povinnosti na povinném, pamatuje § 11 ET, který modifikuje odměnu exekutora za dosud provedené úkony. Jde o případy, kdy pověření exekutora k vedení exekuce zaniklo rozhodnutím soudu o vyloučení exekutora (§ 29 EŘ), usnesením o zastavení exekuce (§ 55 EŘ), změnou exekutora (§ 44b EŘ) nebo zánikem výkonu exekutorského úřadu (§ 15 odst. 1 EŘ). V takovém případě náleží exekutorovi odměna ve výši 2 000 Kč (v řízeních zahájených do 31.3.2017 odměna ve výši 3 000

⁶⁰ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOĽA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 528, 529.

Kč⁶¹) bez ohledu na formu vymáhané povinnosti. Výjimku z tohoto pravidla tvoří případy, kdy exekutor ještě před zánikem jeho oprávnění k vedení exekuce vymohl část pohledávky. Zde náleží exekutorovi odměna stanovená § 6 ET odpovídající vymožené části dluhu, nejméně však 2 000 Kč (v řízeních zahájených do 31.3.2017 ve výši 3 000 Kč).

Důležitou otázkou je i otázka, který z účastníků řízení je ve výše uvedených případech zavázán k úhradě nákladů exekuce a účastníků řízení. Tomuto tématu se však budu podrobněji věnovat v další kapitole této práce.

3.2.4. Odměna při zamítnutí exekučního návrhu, odmítnutí exekučního návrhu a zastavení exekučního řízení

Exekuční tarif též pamatuje na situace, kdy vůbec nedojde k pověření exekutora vedením exekuce z důvodu zamítnutí nebo odmítnutí exekučního návrhu oprávněného (§ 39 odst. 2 a 3 EŘ) nebo dojde k zastavení řízení (§43b odst. 6 EŘ). V takovém případě § 11 odst. 4 ET přiznává soudnímu exekutorovi právo na odměnu ve výši 500 Kč, kterou hradí oprávněný.

O přiznání odměny rozhodne soudní exekutor v usnesení, kterým odmítá nebo zamítá exekuční návrh oprávněného nebo zastavuje řízení. Jedná se o případy, kdy nebyl ani přes výzvu řádně doplněn a opraven exekuční návrh a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li k návrhu přiložen exekuční titul nebo osvědčení o vykonatelnosti exekučního titulu, kdy nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce⁶² či nejsou naplněny podmínky řízení dle § 104 OSŘ.

⁶¹ Podle čl. II Přejícných ustanovení vyhlášky č. 441/16 Sb. se novelizované ustanovení § 11 odst. 2 ET bude vztahovat pouze na exekuční řízení zahájená od 1.4.2017.

⁶² Soudní exekutor zkoumá, zda byl exekuční titul vydán orgánem, který má k tomu pravomoc, zda je vykonatelný, zda jsou oprávněný a povinný věcně legitimováni a zda není právo prekludováno.

3.2.5. Smluvní odměna

Ještě před zahájením exekučního řízení může exekutor s oprávněným v souladu s ust. § 90 EŘ uzavřít písemnou smlouvu o vedení exekuce, v níž si mohou sjednat i smluvní odměnu, kterou je oprávněný povinen uhradit soudnímu exekutorovi bez ohledu na výsledek řízení. Jelikož smluvní odměna není nákladem exekuce ve smyslu § 87 odst. 1 EŘ, právo soudního exekutora na odměnu, náhradu hotových výdajů, náhradu za doručení písemností a náhradu za ztrátu času není dotčeno. Exekutor též s ohledem na tuto skutečnost není oprávněn požadovat smluvenou odměnu po povinném, nýbrž ji hradí výlučně oprávněný.

Ujednání o odměně však nesmí svým obsahem odporovat kogentním ustanovením exekučního řádu a exekučního tarifu týkajících se nákladů exekuce, jakož ani pravidlům soutěže mezi exekutory. Smlouva o provedení exekuce tak například nemůže obsahovat ujednání, podle kterého by oprávněný v případě zastavení exekuce hradil zákonnou odměnu v nižší než tarifní výši či dokonce žádné. Takovéto ujednání je dle § 15 Pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže soudních exekutorů považováno za závažné porušení pravidel soutěže mezi exekutory a může být posuzováno jako kárný delikt exekutora.

Ust. § 89 věta třetí EŘ však umožňuje exekutorovi sjednat předem s oprávněným výši hotových výdajů pro případ, že bude exekuce zastavena pro nemajetnost povinného. Tato sjednaná výše hotových výdajů může být dohodnuta i v nižší než tarifní paušální částce a může se podle dohody vztahovat na jednotlivou exekuční věc nebo i na více řízení vedených u téhož exekutora.⁶³

S ohledem na neustále narůstající počet nevymahatelných exekucí je v rámci „konkurenčního boje“ mezi exekutory o oprávněné od uzavírání smluv o provedení exekuce upouštěno. Stále jsou však často využívány v případě provádění exekuce ukládající jinou povinnost než vymožení peněžité částky, nejčastěji vyklizením či např. odstraněním stavby. Jde o situace, kdy provedení takovéto exekuce představuje velkou časovou i finanční náročnost a předem nelze předvídat její průběh ani výši nákladů, které je exekutor povinen vynaložit ze svého a teprve poté povinnost k jejich úhradě uložit povinnému a vymáhat je v rámci exekuce. Jelikož ve většině případů jsou náklady

⁶³ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 528, 626.

exekuce na povinném nevymahatelné, zajišťuje si exekutor jejich náhradu právě uzavřením smlouvy o provedení exekuce s oprávněným, ve které je např. možné stanovit podmínky pro placení nákladů vzniklých v průběhu provádění exekuce či stanovit smluvní odměnu odpovídající náročnosti prováděných úkonů⁶⁴.

3.3. Náhrady exekutora

Vedle odměny tvoří součást nákladů exekuce i paušálně určené či účelně vynaložené hotové výdaje exekutora vzniklé v souvislosti s konkrétním exekučním řízením. I na náhradu těchto nákladů má tedy v souladu s ust. § 90 odst. 1 EŘ soudní exekutor nárok.

3.3.1. Náhrady paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů

Náhrada hotových výdajů je podle § 13 odst. 1 ET vyplácena exekutorovi v paušální výši 3 500 Kč, přičemž tato částka zahrnuje zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, odborná vyjádření, opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vynaložení či získání dat z centrálních informačních systémů. Výčet hotových výdajů uvedený v § 13 odst. 1 ET je pouze demonstrativní. Hotovými výdaji se rozumí veškeré výdaje, které exekutor vynaložil v souvislosti s konkrétní exekucí či úkonem. Nejsou jimi tedy ty výdaje, které by exekutor platil, i kdyby nebyl pověřen vedením exekuce, jako jsou např. úhrady za nájemné, elektřinu, mzdy zaměstnanců, náklady za pořízení výpočetní techniky potřebných pro exekuční činnost atd. Tyto výdaje vynaložené na zajištění běžné činnosti úřadu hradí exekutor ze své odměny (§ 1 odst. 3 ET).⁶⁵

V případě, že výdaje exekutora nepřesáhnou paušální částku, nemusí je exekutor evidovat v exekučním spisu, nikterak je prokazovat ani odůvodňovat. Jestliže však výše hotových výdajů překročí paušální částku, náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů

⁶⁴ § 7 až 10 EŘ sice soudnímu exekutorovi přiznává nárok na odměnu za provedení takovýchto exekucí, avšak výše této odměny je stanovena paušálně a nikterak nezohledňuje náročnost a složitost jednotlivých exekucí, ve kterých nejde o provádění exekučních úkonů tzv. „od stolu“.

⁶⁵ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 236.

v plné výši a tyto výdaje již musí exekutor náležitě prokázat a odůvodnit v příkazu k úhradě nákladů.

I výše paušální částky na náhradu hotových výdajů exekutora může být modifikována, a to v závislosti na počtu účastníků řízení, dobrovolnosti plnění povinného ve lhůtě stanovené § 46 odst. 6 EŘ či v případě ukončení exekučního řízení ještě před pověřením exekutora k vedení exekuce.

Nejčastějším důvodem pro změnu výše paušální částky je splnění vymáhaného nároku a uhrazení zálohy na snížené náklady exekuce a oprávněného ve lhůtě 30ti dnů od doručení výzvy k dobrovolnému plnění povinnému. V takovém případě dochází ke snížení paušálu na 1 750 Kč. V řízeních zahájených do 31.3.2017 se však tento postup uplatní pouze tehdy, nepřevyšuje-li vymožené plnění 10 000 Kč⁶⁶. V ostatních případech náleží exekutorovi paušální náhrada v plné výši.

K modifikaci výše paušální částky dochází i tehdy, jestliže na některé ze stran exekučního řízení vystupuje více účastníků. Jsou-li řízení účastni dva oprávnění nebo dva povinní, pak se dle § 13 odst. 9 ET zvyšuje paušální částka připadající na náhradu hotových výdajů exekutora o 30%, a to i v případě „dobrovolného“ splnění povinnosti, v případě vyššího počtu účastníků řízení pak o 50%.

Posledním případem snížení paušální částky je situace, kdy soudní exekutor odmítl nebo zamítl exekuční návrh povinného nebo došlo k zastavení exekučního řízení ještě před vydáním pověření k vedení exekuce. Dle § 13 odst. 4 ET pak soudnímu exekutorovi náleží náhrada hotových výdajů v paušální částce snížené na 200 Kč.

Jak již bylo uvedeno výše, hotovým výdajem se rozumí i cestovní výdaje exekutora. Výše jejich náhrady se řídí zvláštním právním předpisem, a to § 156 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZPr), kterým byl zrušen zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách⁶⁷.

Cestovními výdaji mohou být výdaje skutečně vynaložené na jízdné ve formě jízdenek na prostředky hromadné dopravy, ale z hlediska časové efektivity a účelnosti se bude nejčastěji jednat o náhradu za použití silničního motorového vozidla (§ 157 odst. 3 ZPr). Ta se skládá ze základní náhrady a náhrady za spotřebovanou pohonnou hmotu. Základní náhrada je stanovena § 157 odst. 4 ZPr, a to paušální sazbou za jeden kilometr

⁶⁶ Podle čl. II Přejícných ustanovení vyhlášky č. 441/16 Sb. se novelizované ustanovení § 13 odst. 3 ET bude vztahovat pouze na exekuční řízení zahájená od 1.4.2017.

⁶⁷ Ačkoli exekuční tarif ve svém § 13 odst. 6 na tento zákon stále odkazuje.

jízdy. Výše náhrady za spotřebované pohonné hmoty se stanoví podle ceny pohonných hmot a průměrné spotřeby vozidla podle údajů o spotřebě pro kombinovaný provoz podle norem EU uvedených ve velkém technickém průkazu vozidla (není-li tento údaj v technickém průkazu uveden, vypočítá se spotřeba vozidla aritmetickým průměrem údajů v něm uvedených). Cena pohonné hmoty je prokazována buď její skutečnou cenou, tedy účtenkou za její nákup s uvedením ceny za jeden litr paliva, či je vypočtena z průměrné ceny pohonné hmoty stanovené vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí na základě § 189ZPr. Cena za jeden litr pohonné hmoty se pak vynásobí průměrnou spotřebou vozidla na jeden kilometr a následně počtem ujetých kilometrů. Cestovním výdajem může být mimo náhrady za použití silničního vozidla i stravné (§ 163 ZPr), výdaje za ubytování (§ 162 ZPr) či jiné nutné vedlejší výdaje (§ 164 ZPr).⁶⁸

I výše cestovních náhrad jako nákladu exekuce je však limitována, a to částkou 1 500 Kč za jednu cestu do místa, která není sídlem exekutora, a zpět. Za společnou cestu ve více exekučních řízeních vedených týmž exekutorem jsou mezi jednotlivé exekuce děleny poměrně. Limit stanovený § 13 odst. 6 EŘ platí celkově pro všechny cestovní výdaje, tedy pro náhradu za použití silničního vozidla, stravné, náklady za ubytování i jiné nutné vedlejší výdaje spojené s cestou v jejich součtu. Účelně vynaložené cestovní náhrady ve výši nepřesahující 1 500 Kč jsou tedy nákladem exekuce, přičemž povinnost k jejich náhradě je uložena povinnému. Výdaje přesahující uvedenou částku však již nehradí exekutorovi povinný, nýbrž oprávněný. O tom musí být poučen ve vyrozumění o zahájení exekuce. Povinnost k náhradě nákladů přesahujících 1 500 Kč je oprávněnému ukládána usnesením⁶⁹, proti němuž je přípustné odvolání.

V paušální částce stanovené § 13 odst. 1 ET je zahrnuta i náhrada za poskytnutí součinnosti třetích osob exekutorovi. Jelikož základem pro úspěšné vymožení exekučně vymáhané pohledávky je zjištění postižitelného majetku povinného právě na základě informací poskytnutých třetími osobami, jde o významný náklad exekuce.

Dle ust. § 33a násl. EŘ je exekutor pro účely exekučního řízení oprávněn požádat o součinnost třetí osoby, přičemž ty jsou dle § 34 odst. 1 EŘ povinny tuto součinnost

⁶⁸ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 958,959.

⁶⁹ Příkazem k úhradě nákladů lze uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce pouze povinnému. Nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje exekutor usnesením (§ 55b odst. 2 EŘ).

poskytnout bezplatně. Poskytovatel součinnosti, který není orgánem veřejné správy⁷⁰, má však při poskytnutí údajů právo na úhradu účelně vynaložených hotových výdajů, které musejí soudnímu exekutorovi prokázat. Soudní exekutor o výši těchto výdajů rozhodne usnesením, po jehož právní moci sám výdaje uhradí. Úhradou náhrady hotových výdajů osobě poskytující součinnost vzniknou exekutorovi hotové náklady, které lze určit v příkazu k úhradě nákladů exekuce.⁷¹

Otázka práva na náhradu účelně vynaložených hotových výdajů za poskytnutí součinnosti byla definitivně vyřešena teprve novelou exekučního řádu č. 369/2012 Sb. Jelikož exekuční řád do té doby ustanovení o právu na náhradu těchto nákladů neobsahoval, soudní exekutoři jej nepřiznávali. Změnu přinesl až Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 543/11 ze dne 11.5.2011, který vyslovil názor, podle kterého „...*se nejví jako nepřiměřené, aby hotové výdaje v řádu desetikorun hradil bance jako osobě poskytující součinnost sám exekutor (z paušálu ve výši 3 500 Kč dle ust. § 13 ET), čímž je šetřen i názor Nejvyššího soudu, když je pouze dovyložen v tom směru, že soudní exekutor, vykonávající moc na něj státem delegovanou, je z ní rovněž vázán povinností k úhradě hotových výdajů za poskytnutí součinnosti ze strany bank. Takto vyložená povinnost soudního exekutora není nepřiměřená vzhledem k výši paušálu, přičemž demonstrativní výčet úkonů, na jejichž úhradu je paušál určen tomuto výkladu nebrání.*“⁷² Citovaný nález ve svých závěrech odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2005 sp. zn. Cpjn 200/2005 k výkladu exekučního řádu, které již otázku náhrady věcných nákladů spojených s poskytováním součinnosti soudnímu exekutorovi řešilo. Nejvyšší soud se ve svém stanovisku vyslovil tak, že „*Náhradu hotových výdajů platí stát...Ust. § 34 odst. 1 EŘ je přílehlavé vykládat ve shodě s ust. § 128 OSŘ, jež zakotvuje totéž, avšak s výslovným dovětkem, že subjekty povinné součinností mají právo na náhradu hotových výdajů. Není důvod zde vyjádřený princip ochrany třetích osob nezachovat i v jejich vztahu k exekutorovi, neboť nemohou být v horším postavení, než k soudu v řízení o výkon rozhodnutí; to, že dosah ustanovení § 128 o. s. ř. je zde z povahy věci užší, významné ovšem není. Právo banky na úhradu věcných nákladů za podání zprávy exekutorovi je ostatně založeno explicitě ustanovením § 38 odst. 5 zákona č.*

⁷⁰ Dle ust. § 34 odst. 1 EŘ mají na úhradu věcně vynaložených hotových výdajů při poskytování údajů právo osoby uvedené v ustanovení § 33 odst. 4 až 9 a komoditní burzy, organizátor regulovaného trhu, centrální depozitář a jiné osoby oprávněné k vedení evidence investičních nástrojů.

⁷¹ ŠVECOVÁ, Ingrid. *K úhradě věcných nákladů banky*. Komorní listy, 2011, roč. 3, č. 2, s. 25.

⁷² Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 543/11 ze dne 11.5.2011.

21/1992 Sb., o bankách.⁷³ Nález Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 543/11 ze dne 11.5.2011 tedy korigoval stanovisko Nejvyššího soudu pouze pokud jde o závěr, že náhradu hotových výdajů hradí stát.

Ačkoli stanovisko Nejvyššího i Ústavního soudu k právu na náhradu účelně vynaložených hotových výdajů za poskytnutí součinnosti nelze zpochybňovat, je třeba upozornit na skutečnost, že např. právě u peněžních ústavů má smysl pouze plošné prověřování stavu účtů povinných, a to v pravidelných intervalech. S ohledem na počet finančních ústavů (a zároveň i počet účtů zřízených na jméno povinného) by pak bylo hrazení těchto hotových výdajů (byť v případě jednotlivé součinnosti v řádech desetikorun), obrovským zásahem do hotových výdajů exekutora. „Ze závěrů ústavního nálezu též nevyplývá, zda uvedená argumentace implicitně zahrnuje fakt, že s paušálem nemůže soudní exekutor počítat v nemalé části exekučních věcí, v nichž je povinným nemajetná osoba a exekuce je v důsledku toho zastavena.“⁷⁴ Se zavedením povinnosti poskytování součinností elektronicky datovým souborem ve formátu XML však subjekty poskytující součinnost začaly od uplatňování svých účelně vynaložených hotových výdajů ustupovat, čímž byl výše nastíněný problém vyřešen.

Naopak nákladem, který není zahrnut do paušální částky podle § 13 odst. 1 a 3 ET, jsou výdaje účelně vynaložené na zpracování znaleckých posudků a překladů. Do paušální částky nejsou tyto výdaje zahrnuty zejména proto, že nejsou považovány za běžný výdaj vynakládaný v souvislosti s exekučním řízením a současně výše těchto výdajů bude zpravidla vyšší než sama paušální částka.

Nárok na náhradu výdajů vynaložených na znalecké posudky a překlady přiznává soudnímu exekutorovi § 13 odst. 5 ET, přičemž pravidla pro stanovení výše této náhrady se řídí zvláštními právními předpisy⁷⁵. Podle těchto předpisů má znalec nárok na odměnu v rozpětí 100 Kč až 350 Kč za jednu hodinu práce s tím, že odměna může být za podmínky § 17 ZnalZ a § 21 ZnalZ modifikována směrem nahoru i dolů. Dále dle § 18 odst. 2 ZnalZ znalci náleží i náhrada nákladů účelně vynaložených v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku.⁷⁶ O výši odměny znalce rozhoduje soudní exekutor usnesením (§

⁷³ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, bod VI.

⁷⁴ ŠVECOVÁ, Ingrid. K úhradě věcných nákladů banky. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 25.

⁷⁵ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen „ZnalZ“), prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ Dne 9.19.2019 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých

55b odst. 2 EŘ). Pravomocným usnesením spolu s dokladem o zaplacení této částky znalci pak exekutor prokazuje výši účelně vynaložených výdajů za znalecký posudek, které se tak stávají nákladem exekuce.⁷⁷

3.3.2. Další náhrady

Mimo náhrady paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů vzniklých v souvislosti s výkonem exekuční činnosti náleží exekutorovi i další náhrady, mezi které patří náhrada za ztrátu času a náhrada za doručení písemností.

Vykonává-li exekutor v rámci exekuční činnosti úkony vyžadující cestu do místa, které není sídlem úřadu⁷⁸, náleží mu dle § 14 ET náhrada za čas promeškaný cestou do tohoto místa a zpět. Náhrada činí 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu (§14 odst. 3 ET) s tím, že za jednu cestu může celkem činit nejvýše 500 Kč. Tento limit platí i v případě, pokud je cesta do jednoho místa konána pro několik exekucí. Náhrada se pak rozdělí do jednotlivých exekucí poměrně podle počtu úkonů, které byly v rámci každé jednotlivé exekuční věci provedeny. Úkonem se přitom rozumí každá časově oddělená činnost. V rámci jednoho úkonu však může být zároveň vykonáno více procesních postupů (zjišťování majetku povinného, soupis majetku, předání písemností...).⁷⁹

Stejně jako u náhrady cestovních výdajů exekutora zde platí, že přesáhne-li náhrada za ztrátu času 500 Kč, hradí částku přesahující tento limit exekutorovi oprávněný. I v tomto případě musí být oprávněný řádně poučen ve vyznění o zahájení exekuce. O jeho povinnosti k náhradě těchto nákladů opět rozhoduje exekutor usnesením, proti kterému je přípustné odvolání.

V souvislosti s náhradami za cestovné a ztrátu času si na tomto místě dovoluji poznamenat, že v rámci exekutorského stavu je stále diskutována otázka zavedení

kancelářích a znaleckých ústavech, kterým se zrušuje ZnalZ i vyhláška č. 123/2015 Sb. Tento zákon nabude účinnosti dne 1.1.2021. Téhož data by měla nabýt účinnosti i prováděcí vyhláška č. 504/2020 Sb., kterou se zvyšuje odměna za každou hodinu účelně vynaložené práce na 300 až 450 Kč.

⁷⁷ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 958.

⁷⁸ Dle § 14 EŘ se sídlem exekutora rozumí obec, ve které je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován. U exekutorů jmenovaných do obvodů pražských soudů je sídlem obec Praha.

⁷⁹ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 963.

principu teritoriality při pověřování exekutora vedením exekuce. Jedním z argumentů pro zavedení tohoto principu je výrazné snížení nákladů týkajících se především mobiliárních exekucí, kdy exekutor bude vykonávat pouze efektivní cesty do místa trvalého bydliště povinného shodného s obvodem sídla pověřeného soudního exekutora. Ačkoli s ideou teritoriality jako takové souhlasím, domnívám se, že limitace těchto nákladů zavedená vyhláškou č. 490/2012 Sb. již výrazným způsobem přispěla k jejich snížení. Mimo to předmětný argument nemůže obstát v tom smyslu, že nemalý počet povinných se v místě svého trvalého bydliště fakticky nezdržuje. Exekutor pak tedy stejně musí vykonat cestu do místa skutečného pobytu povinného, které se mnohdy s obvodem sídla soudního exekutora neshoduje.

Poslední náhradou, která exekutorovi náleží, je náhrada za doručení písemností upravená § 15 ET. Ve většině případů doručují exekutoři v souladu s ust. § 45 odst. 2 OSŘ své písemnosti prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky či v souladu s ust. § 45 odst. 3 písm. a) OSŘ prostřednictvím doručujícího orgánu.⁸⁰ V takovém případě jsou náklady za poštovné součástí hotových výdajů spadajících do paušální částky dle § 13 odst. 1 ET. Doručí-li však exekutor písemnost osobně, či prostřednictvím svého zaměstnance, přísluší mu náhrada za toto doručení v paušální výši 50 Kč, a to i v případě, že ji mohl doručit jiným způsobem⁸¹. Částka se nezvyšuje ani v případě, že exekutor doručuje více písemností najednou. Nicméně z kárné judikatury⁸² lze dovodit, že v případě doručování několika písemností v několika exekučních věcech vedených proti témuž povinnému, náleží exekutorovi odměna ve výši 50 Kč v každém z těchto řízení. Náhrada za doručení písemností mimo paušální částky sestává i z náhrady hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemností (§ 15 odst. 2 ET), kterými budu nejčastěji cestovní výdaje. Ty ovšem spadají do paušální částky podle § 13 odst. 1 ET. Samostatně ji lze tedy účtovat pouze v případě předvídaném § 13 odst. 2 EŘ. Náhrada účelně vynaložených výdajů náleží exekutorovi i tehdy, nedojde-li k samotnému doručení písemností.

⁸⁰ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 240.

⁸¹ Srovnej ÚS III. ÚS 2651/10, kterým byla odmítnuta ústavní stížnost směřující proti usnesení exekučního soudu o zamítnutí námitek účastníka řízení proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, v níž stěžovatel brojil proti závěru exekučního soudu, který neakceptoval jeho výhrady, že exekutor osobním doručením písemností neospravedlnitelně navyšoval náklady exekuce, ačkoliv náhrada hotových výdajů účtovaná v paušální částce 3 500 Kč zahrnuje také poštovné za přepravu všech doručovaných písemností, přičemž Ústavní soud v úvahách exekučního soudu žádné vady, natož pak vady zásadní povahy, nezjistil.

⁸² Srovnej Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.12.2013 č.j. 15 Kse 14/2012 -317.

3.3.3. DPH

Podle exekučního řádu vykonává exekutor svou činnost nezávisle, za úplatu a odpovídá za škodu tomu, komu jí v souvislosti s touto činností způsobil. Činnost soudního exekutora je tedy ekonomickou činností ve smyslu zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“), a to poskytováním služby ve prospěch oprávněného⁸³.

Je-li exekutor plátce daně, je dle § 87 odst. 1 EŘ nákladem exekuce i příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu⁸⁴, kterou je exekutor povinen odvést místně příslušnému správci daně. Podle § 2, 5, 36 a 47 odst. 1 písm. a) ZDPH se daň vypočte z celkové částky nákladů exekuce⁸⁵ základní sazbou 21%.

V jakém okamžiku ale vzniká povinnost exekutora přiznat DPH z nákladů exekuce? Jelikož zvláštní právní úprava stanovující okamžik přiznat daň chybí, byl Ministerstvem financí vydán pokyn č. D – 247, který měl zajistit jednotné uplatňování zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, u činností uskutečňovaných podle zvláštních právních předpisů. V případě exekuční činnosti je podle bodu 4 tohoto Pokynu služba považována za poskytnutou dnem nabytí právní moci vystaveného příkazu k úhradě nákladů exekuce účastníkům řízení nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení exekuce. V tento okamžik je tudíž exekutor povinen přiznat příslušnou daň. Uvedený Pokyn je však s ohledem na zrušení zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty⁸⁶, považován za překonaný s tím, že při posouzení dané otázky je třeba vycházet z obecných pravidel platného ZDPH.

Jak vyplývá z ustanovení § 21 odst. 1 a 4 ZDPH, povinnost přiznat daň exekutorem vzniká ke dni, kdy dojde k první z následujících skutečností: přijetí úplaty, vystavení daňového dokladu, nebo poskytnutí služby. K přijetí platby exekutorem přitom ve smyslu § 21 odst. 1 ZDPH dojde až převodem finančních prostředků z inkasního účtu na vlastní účet exekutora⁸⁷ v souladu s pravomocným Příkazem k úhradě nákladů,

⁸³ Nárok na odpočet ze služby vymáhání pohledávky exekutorem tak může při splnění příslušných podmínek ZDPH uplatňovat pouze oprávněný jako příjemce služby, nikoli povinný, který službu pouze hradí. Soudní exekutor má tak povinnost vystavit daňový doklad oprávněnému.

⁸⁴ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDPH) .

⁸⁵ Základem daně je odměna exekutora, včetně smluvní odměny, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností.

⁸⁶ Zrušen zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

⁸⁷ Exekutor je dle § 46 odst. 5 ET povinen vymožené peněžité plnění vést odděleně od vlastních prostředků na zvláštním účtu.

usnesením o zastavení exekuce či jiným rozhodnutím, ve kterém jsou v souladu se zákonem vyčísleny náklady exekuce. Příkaz k úhradě nákladů sám primárně neplní funkci daňového dokladu. Služba, kterou exekutor poskytuje oprávněnému, pokračuje a trvá po celou dobu exekučního řízení. Služba je tak poskytnuta až ukončením exekuce, nikoli samotným nabytím právní moci Příkazu k úhradě nákladů exekuce.⁸⁸

Do června 2017 nebylo v ZDPH jakkoli upraveno uskutečnění zdanitelného plnění u služeb, které trvají déle než 12 kalendářních měsíců. Platilo tedy pravidlo, podle něhož bylo zdanitelné plnění považováno za uskutečněné až dnem ukončení celého procesu exekuce. Novelou zákona č. 170/2017 Sb. bylo s účinností od 1.7.2017 zavedeno nové znění § 21 odst. 8 ZDPH, podle něhož: „*Je-li poskytováno zdanitelné plnění s místem plnění v tuzemsku po dobu delší než 12 měsíců, považuje se zdanitelné plnění za uskutečněné nejpozději posledním dnem každého kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém bylo poskytování tohoto plnění započato.*“ Ustanovení § 21 odst. 8 ZDPH bylo následně novelizováno zákonem č. 283/2008 Sb. a zákonem č. 80/2019 Sb., díky nimž byly rozšířeny případy, kdy se toto ustanovení nepoužije, na „*službu, která je poskytována na základě zákona nebo na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci třetí osobě, pokud úplatu za poskytnutí této služby hradí stát*“⁸⁹, a na službu spočívající ve výkonu funkce insolvenčního správce podle ustanovení zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon ve znění pozdějších předpisů. Službu výkonu exekutora však zákon výslovně neřeší. A jelikož z výše uvedených závěrů plyne, že služba provádění exekuce může být poskytována i po dobu delší než 12 měsíců, měla by se povinnost přiznat DPH u služby exekutora teoreticky řídit právě tímto ustanovením. V praxi je však více než problematické určit základ daně v průběhu exekuce trvající déle než do konce roku následujícího po roce, kdy byla zahájena exekuce, neboť nelze předvídat výsledek exekučního řízení. To může skončit jak úplným, tak částečným vymožením exekučně uložené povinnosti, či nemusí být po povinném vymoženo ničeho. Pro stanovení okamžiku povinnosti soudního exekutora přiznat DPH jsou tak využívány závěry Koordinačního výboru Komory daňových poradců ČR a Generálního finančního ředitelství 478/14.09.16 z roku 2016 podle kterých je exekutor povinen přiznat a odvést

⁸⁸ Ing. PAŘÍK, Jan, MGr. Ing. HORÁK, Milan. *Okamžik povinnosti přiznat DPH soudním exekutorem z nákladů exekuce.* Zveřejněno 14.9.2016. Dostupné na <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=212547>.

⁸⁹ Dle důvodové zprávy k zákonu č. 283/2018 Sb. jde o advokáty a daňové poradce stanovené ex offo.

DPH v situaci, kdy dojde k převodu odměny exekutora z inkasního účtu na vlastní účet exekutora, nebo je exekuce ukončena, a to ten den, který nastane dříve.⁹⁰

Nezbytným předpokladem pro přiznání o odvod DPH je vystavení řádného daňového dokladu příjemci služby, kterým je oprávněný. Ačkoli se může zdát nelogické účtovat náklady, které uhradil povinný, oprávněnému, Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku č. 1 Afs 143/2008-69 z roku 2009 argumentoval: „*I v tomto typu řízení tedy daň spadá pod náklady řízení, je ji tedy povinen uhradit ten, kterému ve smyslu procesních předpisů bude náhrada nákladů uložena (zpravidla tedy neúspěšný účastník řízení). Nárok na odpočet však taková osoba mít nebude, neboť nelze dost dobře uvažovat o tom, že by zdanitelné plnění (právní službu) přijal od advokáta úspěšného účastníka účastník neúspěšný, stejně jako nelze uvažovat o tom, že by zdanitelné plnění přijala od exekutora povinná osoba, proti níž je exekuce vedena.*“⁹¹ Z toho vyplývá, že povinný službu pouze hradí, a je to oprávněný, kdo si jako příjemce služby může uplatňovat nárok na odpočet.

Výkon exekuce je z mého pohledu specifickou službou, na kterou lze při přiznání a odvodu DPH jen těžko aplikovat ustanovení § 21 odst. 8 ZDPH. Jelikož zákon o DPH na služby exekutorů výslovně nepamatuje, bylo by vhodné výčet případů, ve kterých se zmiňované ustanovení nepoužije, rozšířit i o jejich služby.

3.4. Odměna exekutora za další činnost

Jak již bylo řečeno, exekutor vykonává exekuční činnost za úplatu. Mimo exekuční činnosti je však oprávněn za úplatu provádět i činnosti další (§ 3 odst. 1 EŘ), jejichž rozsah je taxativně vymezen v hlavě VI. exekučního řádu. Jde o poskytování právní pomoci oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční a další činností, o provádění autorizované konverze dokumentů, sepisování listin a výkon jiné činnosti, stanoví-li tak zákon (§ 74 EŘ). Dále může exekutor přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci, jejichž povaha to umožňuje (§ 75 EŘ), doručovat písemnosti soudu a vykonávat činnost soudního vykonavatele podle zvláštního právního předpisu⁹², provést dražbu movité či nemovité věci na návrh

⁹⁰ Ing. KOTALA, Jan, Ing. TECL, Pavel. *Vybrané aspekty DPH při exekuci*. Komorní listy. 2020, č. 1.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22.2.2009, sp. zn. 1 Afs 143/2008-69.

⁹² § 45 a násl. vyhlášky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.

vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí (§ 76 EŘ), na základě pověření soudu nebo státního zástupce zjistit a spravovat majetek v trestním řízení (§ 76a EŘ) či doručit oznámení o výhradě práva věřitele dovolat se neúčinnosti právního jednání (§ 76d a násl. EŘ). V neposlední řadě je exekutor oprávněn sepsat exekutorský zápis o osvědčení skutkového děje nebo stavu věci (§ 77 a násl. EŘ).

Další činnost může exekutor vykonávat z pověření soudu, soudního komisaře či státního zástupce, ale též na základě soukromé osoby. Jedná se tedy o výkon veřejné moci, asistenci orgánům státu při jejich výkonu či činnost soukromoprávní.⁹³

Odměna za další činnost náleží exekutorovi vždy, a to i tehdy, nebyla-li výslovně sjednána. Výše úplaty za jednotlivé činnosti je stanovena § 16 až 23 ET. Při stanovení odměny v případě poskytování právní pomoci, sepisování exekutorských zápisů a přijímání věcí do úschovy odkazuje exekutorský tarif na užití příslušných předpisů vztahujících se na advokáty a notáře, tj. na vyhlášku č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“ nebo „ET“), a vyhlášku č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví. V ostatních případech obsahuje exekuční tarif vlastní úpravu.⁹⁴ Jelikož je provádění dalších činností exekutorem spíše okrajovou a nepřilíš využívanou záležitostí⁹⁵, nebudu se ani já v rámci této práce odměňováním za jednotlivé činnosti dále detailněji zabývat.

⁹³ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 547.

⁹⁴ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 547.

⁹⁵ V minulosti byly hojně využívány služby exekutora v případě sepisování exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti, které sloužily jako exekuční titul. Možnost sepisování těchto zápisů však byla zrušena novelou č. 396/2012 Sb. Soudní exekutor je tak oprávněn nadále sepisovat pouze zápisy osvědčující skutkový děj a stav věci (§ 77 EŘ).

3.5. Náklady správce podniku

Posledním nákladem exekuce dle § 87 odst. 1 EŘ, ačkoli nejde o nárok samotného exekutora, je odměna a náhrada správce závodu⁹⁶.

Tyto náklady mohou vzniknout pouze tehdy, je-li exekuce prováděna postižením závodu nebo jeho části, kdy soudní exekutor v rámci daného exekučního příkazu stanoví osobu zapsanou v seznamu insolvenčních správců správcem závodu. Jejich výše je dle § 24 ET určována podle vyhlášky č. 485/2000 Sb., o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Jelikož i správce závodu je podnikatelem vykonávajícím svou činnost za účelem zisku, ale i s riziky spočívajícími v tom, že majetek povinného nebude postačovat k uspokojení nákladů exekuce, nemá nárok požadovat jejich úhradu po exekutorovi.⁹⁷ Ten odměnu a náhradu hotových výdajů správci vymůže na základě pravomocného příkazu k úhradě nákladů exekuce. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného či úpadku povinného platí pro náhradu těchto nákladů obdobně zásady stanovené pro soudního exekutora.

⁹⁶ Počínaje 1.1.2014 došlo ke změně názvosloví z dosavadního pojmu „podnik“ na pojem „závod“. Legislativní změna v exekučním tarifu však v tomto směru provedena nebyla.

⁹⁷ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 227.

4. Náklady oprávněného

Soudní exekutor není jediným subjektem, kterému v rámci exekučního řízení vznikají náklady. Právo na náhradu nákladů účelně vynaložených na vymáhání svého nároku je § 87 odst. 2 EŘ přiznáno i oprávněnému, a to včetně nákladů na právní zastoupení nebo nároku na náhradu hotových výdajů nezastoupeného účastníka v paušální výši.

Ačkoli exekuční řád oprávněnému nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů přiznává, bližší specifikaci těchto nákladů neobsahuje. Při stanovení výdajů, které lze zařadit mezi náklady oprávněného, je tedy nutné subsidiárně využít § 137 odst. 1 a 3 OSŘ. Náklady oprávněného se tak rozumí zejména hotové výdaje jeho samotného, jakož i jeho zástupce, ušlý výdělek, náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování oprávněného advokátem nebo jiným exekutorem, náhrada jeho nákladů a DPH, je-li jejím plátcem.

Stejně jako ve vykonávacím řízení, tak i v řízení exekučním si každý účastník podle § 140 OSŘ ve spojení s § 254 odst. 1 OSŘ a § 52 EŘ platí náklady řízení, které vzniknou jemu osobně, nebo jeho zástupci. Výši nákladů účelně vynaložených na vymáhání nároku v rámci exekučního řízení pak určí soudní exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce a zároveň uloží povinnému povinnost k jejich náhradě. „*Pojem účelnost je přitom nutno chápat jako pojistku před hrazením nákladů nesouvisejících s řízením, před nadbytečnými či nadměrnými náklady.*“⁹⁸ Takto přiznané náklady pak soudní exekutor vymůže některým ze způsobů provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky (§ 87 odst. 4 EŘ).

4.1. Náklady oprávněného s právním zastoupením

Pokud jde o náklady právního zastoupení oprávněného v exekučním řízení, do května roku 2013 panoval stav, kdy byla odměna advokáta oprávněného stanovována podle tzv. přísudkové vyhlášky č. 484/2000 Sb., která nikterak nezohledňovala složitost věci, časovou náročnost, počet provedených úkonů právní služby ani výsledek řízení,

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. března 2014, sp. zn. I. ÚS 3819/13. K tomu dále srovnej např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 222/2014, ze dne 18.12.2014 .

nýbrž stanovovala pevné paušální sazby za jednotlivé fáze exekuce. Nutno poznamenat, že v případě aplikace přísudkové vyhlášky nezřídka docházelo k situaci, kdy odměna advokáta dosahovala odměny soudního exekutora, či ji dokonce převyšovala.

Tento stav byl napraven Nálezem ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, kterým byla přísudková vyhláška zrušena. Ústavní soud ve svém nálezu judikoval že „...mělo být smyslem vyhlášky č. 484/2000 Sb. zjednodušení výpočtu odměny za zastupování v občanském soudním řízení a odstranění průtahů způsobených účastníky řízení vedenými úmyslem dosáhnout vyšší odměny za právní zastupování v důsledku více poskytnutých úkonů právní služby. Ve skutečnosti však tato přísudková vyhláška způsobila závažné negativní důsledky, porušující základní práva a způsobující disfunkce justičního systému. Napadená vyhláška č. 484/2000 Sb., na rozdíl od advokátního tarifu (vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který výši odměny a výši nákladů právního zastoupení odvíjí od počtu úkonů právní služby poskytnutých ve věci, zavedla stanovení nákladů právního zastoupení na základě principu paušalizace sazeb výše odměn za zastupování v řízení. Přísudková vyhláška stanoví paušální sazby výše odměny, čímž neumožňuje rozlišit složitost věci, časovou náročnost, počet provedených úkonů právní služby, stejně tak jako způsob, jakým řízení před soudem skončilo (elektronický platební rozkaz, rozsudek pro uznání, rozsudek pro zmeškání). Paušalizace tedy zcela pomíjí věcnou a časovou náročnost sporu či účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku. Napadená vyhláška motivuje účastníky občanskoprávních vztahů - věřitele k vedení soudních sporů i v případech, v nichž předmětem sporu je věc nepatrné hodnoty. Děje se tak s vidinou výdělku, neboť žalobce očekává, že výše náhrady nákladů řízení bude soudem přiznána podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., přičemž výše přiznané náhrady nákladů řízení bude vyšší než skutečně vynaložené náklady a tento rozdíl bude pro vítěznou stranu přinášet obchodní zisk. Přiznávané náklady jsou natolik vysoké, že je z principu výhodné se soudit i o předměty plnění nepatrné hodnoty. Počet takto vedených sporů, motivovaných vidinou snadného zisku, je v posledních letech enormně vysoký, tvoří značný podíl občanskoprávní agendy soudů. Tím dochází k nadměrnému kapacitnímu zatěžování soudního systému a k růstu výdajů vynakládaných ze státního rozpočtu na chod justice. Vyřizování tohoto druhu agendy může snadno přivodit průtahy v řízení v jiných věcech, jejichž předmětem jsou podstatně významnější záležitosti. Podle článku 90 Ústavy České republiky "soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům". Vedení soudních sporů tohoto typu, pojaté primárně nikoliv jako dovolávání se ochrany práv, nýbrž jako obchodní a

podnikatelská činnost produkující zisk, se ocitá na samé hraně institutu zneužití práva. Zákaz zneužití práva je uznáván jako jeden ze základních principů fungování práva a plyne z ústavně zakotveného pojmu právního státu (srov. preambuli Ústavy). Navíc lze konstatovat, že takto fungující, relativně autonomní systém vymáhání pohledávek vyvolává sociálně nežádoucí následky - vede k ožebračování značné části obyvatelstva. Statisticky významná část populace s nízkými příjmy není s to uhradit soudem uložené náklady sporu, a následnou exekucí, spojenou s dalšími náklady, se ocitá ve vážných existenčních potížích. Náklady právního zastoupení vypočtené na základě přisudkové vyhlášky nepřiměřeně zatěžují neúspěšnou stranu řízení zejména v situacích, kdy hodnota předmětu sporu se pohybuje v nižších pásmech, zejména v pásmu bagatelnosti. Přiznaná náhrada nákladů je zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu. Vynucení plnění občanskoprávních závazků v takových případech je přitom z hlediska obecné spravedlnosti marginální záležitostí, do popředí se dostává zájem věřitele na dosažení výnosu z vedení samotného sporu.“⁹⁹

Po zrušení přisudkové vyhlášky je odměna za zastupování oprávněného advokátem nadále určována podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb.

V návaznosti na zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb. publikoval Ústavní soud sdělení č. Org. 23/13, které mělo s ohledem na možný několikerý výklad § 71 odst. 2 a 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, interpretovat derogační účinky nálezu sp. zn. Pl. ÚS 25/12. Ani toto sdělení však výslovně neřešilo otázku, jakým způsobem postupovat v případě stanovení nákladů oprávněného v rámci exekučního řízení zahájeného před derogací vyhlášky č. 484/2000 Sb. V praxi tak nastala situace, kdy advokátní stav zastával názor, podle kterého nárok na náhradu nákladů právního zastoupení oprávněného v exekučním řízení zahájeného do 31.12.2012 vzniká právní mocí usnesení o zahájení exekuce, když k okamžiku právní moci usnesení o nařízení exekuce byl přisouzen oprávněnému nárok na náhradu nákladů, neboť podstatnou náležitostí samotného exekučního návrhu je mj. označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, a to včetně povinnosti k náhradě nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Dalším argumentem pro aplikaci vyhlášky č. 484/2000 Sb. při vyčíslení nákladů svědčí i zásada rozhodování podle stavu v okamžiku zahájení exekučního řízení. Většina soudních exekutorů se však s tímto názorem neztotožňovala a při stanovení výše nákladů

⁹⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12, ze dne 17.4.2013.

oprávněného postupovala dle advokátního tarifu i v případech řízení zahájených před zrušením vyhlášky č. 484/2000 Sb.. Spornou otázku vyřešil až Ústavní soud, který ve svých nálezech¹⁰⁰ judikoval, že: „...*příkaz k úhradě nákladů exekuce byl vydán poté, co byla tzv. přísudková vyhláška nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 s účinností ke dni 7. 5. 2013 zrušena. Za této situace nelze soudnímu exekutorovi a soudu vytýkat, že v řízení nebyla při výpočtu nákladů oprávněně aplikována vyhláška, která byla Ústavním soudem zrušena jako neústavní, nýbrž bylo postupováno podle advokátního tarifu. Neústavnost tohoto postupu nemůže být vyvozována ani ze skutečnosti, že rozhodnutí o nařízení exekuce včetně povinnosti uhradit (dosud nestanovené) náklady exekuce bylo vydáno před rozhodnutím Ústavního soudu.*“ Ústavní soud tedy pevně stanovil, že náklady právního zastoupení v exekučním řízení jsou pravomocně stanoveny až pravomocným příkazem k úhradě nákladů exekuce, nikoliv nabytím právní moci usnesení o zahájení exekuce. Uvedené znamená, že i v případě řízení zahájených před 1.1.2013, ve kterých exekutor vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce až po derogaci vyhlášky č. 484/2000 Sb., bude náklady oprávněného vyčíslovat podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu.¹⁰¹

Výše odměny podle AT je určována dle počtu jednotlivých úkonů a výše vymáhané pohledávky či charakteru vymáhané povinnosti. Při zastupování účastníka exekučního řízení tak advokátovi náleží odměna stanovená dle § 7 až 9 AT ve výši jedné poloviny za každý úkon právní služby (§ 11 odst. 2 písm. e) AT). Právním úkonem se přitom rozumí pouze první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, sepsání návrhu na zahájení řízení, vyjádření k návrhu, zastupování při jednání a sepsání odvolání proti rozhodnutí (§ 11 odst. 2 písm. e) AT). Za návrh na zahájení řízení v tomto případě nelze považovat pouze sepsání exekučního návrhu, nýbrž i návrhu na zastavení či odklad exekuce.

Vyhláškou č. 120/2014 Sb., která vešla v účinnost 1.7.2014, došlo ke změně úpravy tarifu týkající se peněžitého plnění, kdy tarifní hodnota ve smyslu § 8 AT nepřevyšuje 50 000 Kč. V takovém případě činí dle § 14b odst. 2 AT sazba odměny za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3102/13 ze dne 29.10.2013, nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 979/14 ze dne 8.7.2014, nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2089/14 ze dne 8.7.2014.

¹⁰¹ CALLAGHAN, Ida. *Zrušená přísudková vyhláška a náklady právního zastoupení v exekučním řízení zahájeném před její derogací* [online]. epravo.cz, 16. září 2014 [cit. 3. února 2019]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/zrusena-prisudkova-vyhlaska-a-naklady-pravniho-zastoupeni-v-exekucnim-rizeni-zahajenem-pred-jeji-derogaci-95197.html>>.

zahájení řízení 100 Kč za každý z těchto úkonů. Sazba za další úkony právní služby se již řídí podle § 7 AT. Předmětná úprava sazby odměn reagovala především na neúměrnou výši odměny v případě tzv. formulářových žalob, které se od sebe v případě jednoho žalobce liší jen údaji o žalovaném a specifikací pohledávky. „*Pojem "formulářová žaloba" je nutné přiblížit: zpravidla se bude jednat o návrh mající podobu využitého vzoru, jenž se od něj bude odlišovat jen v minimální míře, a to právě takové, aby mohl být návrh co do určitosti osob účastníků a předmětu řízení dostatečně individualizován; základ právní argumentace včetně její stylizace a formálního vyjádření však bude totožný či jen s drobnými odchylkami. Soudy prvního stupně jej "odhalí" i díky jednotě v osobě žalobce, jejího právního předchůdce anebo jejího advokáta. Z takových okolností je nutné uzavřít, že sepsání tzv. formulářové žaloby představuje spíše administrativní úkon než provedení úkonu právní služby.*“¹⁰² Ke smyslu přijetí vyhlášky č. 120/2014 Sb. se ve svém usnesení ze dne 12.1.2015 vyjádřil Městský soud v Praze následovně: „*Přijatá novela advokátního tarifu (vyhl. č. 120/2014 Sb.) podstatně snižuje náklady vymáhání pohledávek a exekucí u malých pohledávek do 50.000 Kč tak, aby nemotivovala účastníky řízení k uplatnění pohledávek pro částku nákladů řízení, ale současně aby umožnila úspěšné straně sporu získat účelně vynaložené náklady na právní zastoupení. V předmětné věci jde o takovou, tzv. „formulářovou žalobu“, k jejímuž uplatnění byla vyhl. č. 120/2014 Sb. přijata. Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu je sice individualizován, nicméně byl podán na ustáleném vzoru pro obdobné případy, je opakovaně uplatňován týž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech, přičemž předmětem řízení je tarifní hodnota nepřesahující 50.000 Kč.*“¹⁰³

Vedle odměny má advokát dle § 2 odst. 1 AT též nárok na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas.

Hotovými výdaji účelně vynaloženými s poskytováním právní služby se rozumí zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie. Nedohodl-li se advokát s klientem jinak, dle § 13 odst. 3 AT náleží advokátovi jako náhrada výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné paušální částka ve výši 300 Kč za jeden úkon právní služby. Již výše zmiňovanou vyhláškou č. 120/2014 Sb. došlo v případě vymáhání peněžitého plnění s tarifní hodnotou nepřevyšující 50 000 Kč ke snížení

¹⁰² Nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 3923/11, ze dne 29.3.2012.

¹⁰³ Usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 21 Co 557/2014, ze dne 12.1.2015.

paušální částky na 100 Kč za jeden úkon právní služby za první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení (§ 14b odst. 5 písm. a) AT).

V případech stanovených § 14 odst. 1 AT náleží advokátovi i náhrada za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby ve výši 100 Kč za každou započatou půlhodinu (§ 14 odst. 3 AT), avšak pouze tehdy, nemá-li za stejné časové období nárok na odměnu za úkon právní služby (§ 14 odst. 4 AT).

Jak již bylo několikrát zmíněno, při rozhodování o nákladech účastníka řízení je třeba brát v úvahu účelnost jím vynaložených nákladů, a to právě včetně účelnosti jeho právního zastoupení.

Problematikou, kterou se opakovaně zabýval i Ústavní soud, je například právo na náhradu nákladů za zastoupení advokátem v případě, kdy zastupuje stát, statutární město či veřejnou instituci hospodařící s veřejnými prostředky, přičemž předmětem sporu je běžná věc, která nevyžaduje speciální znalost dané problematiky. K otázce náhrady nákladů advokáta zastupující stát se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 9.10.2008 takto: „*Je všeobecně známo, že ústřední orgány státní správy mají zřízeny k výkonu právních agend příslušné právní (legislativní) odbory, zaměstnávající dostatečný počet odborných pracovníků, kteří jsou schopni zajišťovat ochranu zájmů České republiky před soudy. ... Nebyl tedy důvod, aby žalovanou stranu zastupoval, byť už jen v odvolacím řízení, advokát. Pokud se tak stalo, nelze za této situace na stěžovatele spravedlivě žádat, aby hradila žalované straně náklady řízení takto vzniklé, protože tyto náklady nelze považovat za "náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva"....*“¹⁰⁴ Ve stejném duchu se Ústavní soud vyjádřil i ve svém nálezu ze dne 20.2.2014: „*...tam, kde je k hájení svých zájmů stát vybaven příslušnými organizačními složkami finančně i personálně zajištěnými ze státního rozpočtu, není důvod, aby výkon svých práv a povinností v této oblasti byl přenášen na soukromý subjekt, jímž je advokát, a pokud tak přesto učiní, pak není důvod pro uznání takto mu vzniklých nákladů jako účelně vynaložených. Zastoupení státu advokátem lze tudíž akceptovat jen jako výjimku z pravidla, kterou je nutno vykládat přísně restriktivním způsobem. Lze připustit, že při aplikaci uvedené zásady je třeba vždy přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu, když si lze jistě představit, že předmětem sporu, jehož účastníkem je stát může být i právní*

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. října 2008, sp. zn. I. ÚS 2929/07.

problematika, která přímo nesouvisí s oblastí zajišťovanou konkrétním státním orgánem, případně se jedná o právní problematiku velmi specializovanou, obtížnou, dosud neřešenou, nebo problematiku s mezinárodním prvkem, vyžadující znalosti cizího práva, jazykové znalosti apod. V takových případech je však povinností soudu, který o náhradě nákladů rozhoduje, specifické okolnosti případu řádně označit a odůvodnit.¹⁰⁵ A obdobný názor vyslovil ve věci náhrady nákladů řízení při zastoupení Všeobecné zdravotní pojišťovny advokátem, kdy judikoval: „Všeobecná zdravotní pojišťovna sice vystupuje v právních vztazích svým jménem, může nabývat práv a povinností a nese odpovědnost z těchto vztahů vzniklých, nicméně se nejedná o právnickou osobu soukromého práva. Krom hospodaření s vlastním majetkem nakládá též s majetkem svěřeným jí na základě zákona z veřejného zdravotního pojištění. Jedná se tak o veřejnou instituci hospodařící s veřejnými prostředky plnící převážně veřejný účel. Za situace, kdy VZP má v rámci své organizační struktury vytvořenu pozici náměstkyně ředitele pro právo a legislativu, je nepochybné, že zde působí též odbor právní, jehož zaměstnanci nelze považovat v oboru právo za laiky a měli by tudíž být schopni v oboru své činnosti zastoupit VZP v řízení před soudem. V projednávaném případě byl předmětem sporu rozsah úhrad za poskytnutou zdravotní péči, tedy oblast, v níž musí mít zaměstnanci právního oddělení VZP nepochybně větší erudici, než advokát s generální praxí. Měla by to být právě VZP, která zaměstnává specialisty věnující se dlouhodobě problematice výpočtu úhrad a sledující též související judikaturu. Za tohoto stavu věci považuje Ústavní soud přiznání úhrady nákladů na právní zastoupení VZP advokátem za neúčelné.“¹⁰⁶

Hojně diskutovanou otázkou je i účelnost nákladů advokáta vynaložených v případě zastoupení jiné osoby s právnickým vzděláním. K tomu se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 19.6.2007 sp. zn. II. ÚS187/06. Zde se Ústavní soud neztotožnil s názorem soudu obecného, který odmítl účastníku řízení přiznat náhradu za náklady vynaložené za zastupování advokátem, neboť sám měl právníké vzdělání, vykonával advokátní činnost a měl tak být schopen hájit své zájmy dostatečně kvalifikovaným způsobem. Ústavní soud naopak vyslovil názor, že: „Vzhledem k ústavně zaručenému právu na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod nelze prostřednictvím termínu "důvody" v §60 odst. 1 soudního řádu správního vymezovat kategorii osob, která by z hlediska právního zastoupení měla odlišné postavení, a tak jí de facto upírat právo na náhradu nákladů řízení a z hlediska ostatních

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1011/12, ze dne 20.2.2014.

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 474/13, ze dne 16.12.2014.

ji diskriminovat. Účastníka nelze sankcionovat tím, že mu nebude přiznána část nákladů odpovídající výši odměny advokáta s tím, že se mohl bránit sám. Opačná interpretace ustanovení §60 soudního řádu správního popírá princip rovnosti účastníků, porušuje právo na spravedlivý proces a nepřímo zasahuje též do práva na právní pomoc.“¹⁰⁷

K obdobnému závěru dospěl Ústavní soud i v nálezu ze dne 23.9.2014 sp. zn. IV. ÚS 1674/14, kde konstatoval, že: „*I přes jednoduchost a relativní bagatelnost projednávané věci Ústavní soud konstatuje, že právo na právní pomoc je garantováno všem bez ohledu na stupeň dosaženého vzdělání (čl. 37 odst. 2 Listiny). Pokud obecný soud neúčelnost vynaložených nákladů spočívajících v odměně za právní zastoupení odůvodnil pouze skutečností, že je žalobce sám advokátem s generální právní praxí, a mohl tak žalobu i účast u jednání obsáhnout sám, dopustil se tak výkladu porušujícího právo na spravedlivý proces, jakož i právo na právní pomoc.“¹⁰⁸*

Z výše citovaných rozhodnutí lze dovodit, že právo na právní pomoc plynoucí z článku 37 odst. 2 a 3 Listiny je ústavně garantováno každému a nemělo by být nikomu upíráno. Účelnost nákladů vynaložených na právní zastoupení by pak měla být posuzována vždy se zřetelem ke skutkovým okolnostem konkrétního případu a skutečně sloužit pouze jako pojistka před hrazením nákladů nesouvisejících s řízením a před nadbytečnými či nadměrnými náklady.

V souvislosti s tématem této práce vyvstává otázka, zda je zastoupení osob uvedených výše v rámci exekučního řízení skutečně účelné. S ohledem na skutečnost, že soudní exekutor ve většině případů rozhoduje zpravidla bez jednání¹⁰⁹, je často jediným úkonem advokáta první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a sepsání návrhu na zahájení řízení (v případě exekučního návrhu formulářového typu). Nelze již tedy na rozdíl od nalézacího řízení hovořit o potřebě zvláštní odbornosti, konkrétní specializace či vyšší míře objektivity právního zástupce. Nicméně s ohledem na ústavně garantované právo na právní pomoc je i těmto osobám právo na náhradu nákladů jejich právního zastoupení přiznáváno a při posuzování účelnosti je třeba ke každému případu přistupovat individuálně.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. června 2007, sp. zn. II. ÚS 187/06.

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23. září 2014, sp. zn. IV. ÚS 1674/14.

¹⁰⁹ § 55b odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb.

4.2. Náklady oprávněného bez právního zastoupení

Na rozdíl od účastníka, který byl v řízení zastoupen advokátem, musel až do roku 2015 nezastoupený účastník řízení své hotové výdaje prokázat a řádně vyčíslit. Ačkoli i nezastoupenému účastníku v souvislosti s exekučním řízením prokazatelně určité náklady vznikají, tyto v praxi zpravidla nevyčíslil, „*neboť by s tím měl více starostí, než odpovídá náhradě, která mu bude poskytnuta, zatímco v případě profesionála jsou hotové výdaje paušalizovány. Z tohoto důvodu se v praxi náhrada hotových výdajů pravidelně přiznává, jen je-li zástupcem profesionál, u něhož je částka paušalizována, když účastník své náklady nevyčíslil. Tím jsou účastníci (zejména právnické osoby) motivováni k tomu, aby využívali služeb profesionálů, čímž se paradoxně zhoršuje i postavení neúspěšného účastníka. Není důvod, proč by se na účastníka, kterého profesionál nezastupuje, měly klást vyšší požadavky, mají-li mu být výdaje nahrazeny.*“¹¹⁰

K nerovnému postavení zastoupených a nezastoupených účastníků řízení se ve svém nálezu sp.zn. Pl. ÚS 39/13 ze dne 7.10.2014 vyjádřil i ústavní soud: „*V postavení zastoupených a nezastoupených účastníků tedy vzniká nerovnost v prokazování vynaložených nákladů, neboť advokátem zastoupený účastník řízení nemusí část hotových výdajů evidovat a dokládat, naopak účastník bez právního zastoupení nemůže možnosti paušální náhrady nákladů řízení využít. Tuto nerovnost je možno uchopit i pomocí modifikovaného testu přímé diskriminace, který lze též označit jako test rovného zacházení [nález sp. zn. Pl. ÚS 49/10 ze dne 28. 1. 2014 (44/2014 Sb.), bod 35]. Test rovného zacházení se skládá z následujících kroků posuzujících tyto čtyři otázky: 1. jde o srovnatelného jednotlivce nebo skupiny (tj. jde o účastníky řízení)?; 2. je s nimi zacházeno odlišně?; 3. je odlišné zacházení dotčené straně sporu k tíži (uložením břemene nebo odepřením dobra)?; 4. je toto odlišné zacházení ospravedlnitelné, tj. a) sleduje legitimní zájem a b) je přiměřené? Pohledem tohoto testu je možno konstatovat, že 1. zastoupení i nezastoupení účastníci jsou ve srovnatelné situaci, neboť jsou účastníky téhož řízení a jak zástupci zastoupeného účastníka, a zprostředkovaně tedy i samotnému zastoupenému účastníkovi, tak nezastoupenému účastníkovi vznikají obdobné náklady řízení vyplývající zejména z komunikace se soudem; 2. je s nimi zacházeno odlišně, neboť v případě zastoupených účastníků si jejich zástupci mohou uplatnit vynaložené výdaje jednoduše paušálně, zatímco nezastoupení účastníci je musejí náročněji prokazovat; 3. toto odlišné*

¹¹⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 139/2015 Sb.

zacházení je nezastoupeným účastníkům k tíži, protože je na ně kladeno větší břemeno z hlediska dokladování nákladů spjatých s řízením; 4. uvedená úprava sleduje legitimní zájem, totiž reflektovat skutečnost, že advokáti jako právní profesionálové zastupující v řadě řízení mohou jen stěží doklady doložit náklady na konkrétní úkon právní služby; takové odlišné zacházení je však zjevně nepřiměřené. Hlavním důvodem této nepřiměřenosti, porušující ve svém důsledku článek 37 odst. 3 Listiny, je skutečnost, že je na nezastoupené účastníky kladeno nepřiměřeně větší důkazní břemeno, neboť musejí jednotlivě prokazovat konkrétní náklady, chtějí-li se domoci jejich náhrady; oproti tomu zastoupení účastníci náklady prokazovat nemusejí a mohou se naopak domoci částky, která jejich faktické náklady mnohdy výrazně překračuje, neboť je stanovena paušálně. ... Jde přitom o nerovné zacházení, které v konkrétních řízeních zakládá i porušení rovnosti účastníků řízení, tedy práva garantovaného v článku 37 odst. 3 Listiny, jak na to upozorňuje návrhovátelem. Podle článku 37 odst. 3 Listiny jsou si všichni účastníci v řízení rovni. V důsledku zde rozebírané zákonné a podzákonné úpravy si však účastníci v řízení rovni nejsou, jednak proto, že nezastoupení účastníci musejí doklady prokazovat výdaje, které zastoupení účastníci dokládat nemusejí; jednak proto, že zvýšená výše paušální náhrady hotových výdajů neodpovídá trendu, kterým je faktické snižování výše těchto nákladů, které měly být podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu paušální částkou pokryty, takže jde spíše o bonus pro vítěze v řízení a není vůbec jasné, proč by takový bonus měl být přiznáván pouze vítězi zastoupenému advokátem.“¹¹¹

Reakcí na tento náleží Ústavního soudu byla novela občanského soudního řádu a exekučního řádu č. 139/2015 Sb., podle níž náleží účastníku, který nebyl v řízení zastoupen zástupcem podle § 137 odst. 2 OSŘ (tedy advokátem, notářem či patentovým zástupcem) a který nedoložil výši hotových výdajů svých nebo svého jiného zástupce, paušální náhrada ve výši stanovené vyhláškou č. 254/2015 Sb. Je však zcela na rozhodnutí účastníka, zda uplatní nárok na náhradu nákladů v paušální výši, či zda doloží skutečnou výši svých hotových výdajů.

Je-li v rámci exekučního řízení vymáháno peněžité plnění a hodnota sporu nepřevyšuje 50 000,- Kč, činí výše paušální náhrady za podání návrhu na zahájení řízení 100,- Kč. V ostatních případech činí výše paušální náhrady pro účely § 89a EŘ 300,- Kč za každý úkon. Pro určení hodnoty sporu se přitom použijí obdobně ustanovení o tarifní hodnotě podle advokátního tarifu.

¹¹¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 39/13, ze dne 7.10.2014.

Přijetí novely č. 139/2015 Sb. však sebou přineslo i obavy, že „*tato nová úprava může vést k tomu, že účastníky řízení budou namísto advokátů zastupovat nekvalifikovaní obecní zmocněnci, pro které bude náhrada nákladů dostatečnou odměnou za zastoupení, aniž by ovšem garantovali kvalitu služeb, o pojištění náhrady újmy nemluvě.*“¹¹² Nutno říci, že v rámci exekuční praxe se tyto obavy nepotvrdily.

¹¹² Vyjádření mluvčí ČAK Ivany Chaloupkové uvedené v článku: ŠRÁMEK, Dušan. *Náklady řízení se budou hradit i ve sporech nezastoupených advokátem*. Zveřejněno 31.7.2015. Dostupné na <http://www.ceska-justice.cz/2015/07/novinka-naklady-rizeni-se-budou-hradit-i-ve-sporech-nezastoupenych-advokatem/>.

5. Placení a hrazení nákladů exekučního řízení

Stejně jako nalézací řízení, je i řízení exekuční spojeno s náklady řízení. Své hotové výdaje si zpravidla platí každý z účastníků sám, a to, jakmile mu v řízení vzniknou. Placení nákladů řízení (upraveno § 140 a 141 OSŘ) se řídí zásadou zájmovou, podle které platí náklady řízení ten, komu slouží ku prospěchu, a to bez ohledu na výsledek řízení.

Oproti tomu povinnost k náhradě nákladů řízení, které již byly některým z účastníků zaplacený, vzniká až na základě pravomocného rozhodnutí soudu/soudního exekutora. Povinnost k náhradě nákladů se řídí především zásadou úspěchu ve věci. Jde tedy o povinnost neúspěšného účastníka řízení nahradit náklady, které úspěšný účastník vynaložil k účelnému uplatnění nebo bránění svého práva. Tyto dva pojmy je tak nutné rozlišovat.

5.1. Placení nákladů exekučního řízení

I v exekučním řízení, shodně jako v řízení nalézacím i vykonávacím, si podle § 140 OSŘ ve spojení s § 254 odst. 1 OSŘ a § 52 EŘ platí každý účastník náklady řízení, které vzniknou jemu osobně, nebo jeho zástupci. Odlišnost ovšem spočívá v tom, že exekutor, který vykonává exekuční činnost za úplatu, vystupuje v řízení jako další subjekt, kterému vznikají náklady.¹¹³

V souvislosti s placením nákladů vzniklých exekuční činností samotnému soudnímu exekutorovi je třeba uvést právo exekutora požadovat po oprávněném zaplacení zálohy (§ 90 odst. 3 EŘ). Ta „*slouží k zajištění prostředků pro další vedení exekuce, které směřuje k jejímu úspěšnému ukončení, tj. ke skutečnému vymožení plnění, jež je jejím předmětem.*“¹¹⁴ Výši zálohy na náklady exekuce a lhůtu k její úhradě určuje exekutor v neformální výzvě adresované oprávněnému.

Exekutorem stanovená výše zálohy by měla být přiměřená jak předpokládané nákladovosti úkonů exekutora, tak i výši pohledávky vymáhané v rámci daného

¹¹³ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 224.

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. III. ÚS 298/11 ze dne 10.11.2011. K tomu dále srovnej ÚS III. ÚS 2645/11, NS 20 Cdo 4376/2010, NS 20 Cdo 699/2008.

exekučního řízení. § 12 odst. 2 ET proto stanoví maximální výši zálohy, která může být exekutorem po oprávněném požadována. Výše zálohy se odvíjí od výše odměny exekutora stanovené pro jednotlivé druhy exekuce uvedené v § 5 až 10 ET a od výše náhrady hotových výdajů. V případě vymáhání peněžitých pohledávek nesmí záloha přesáhnout 50% odměny vypočtené podle § 6 ET a paušální částky hotových výdajů podle § 13 odst. 1 ET, případně odhadu účelně vynaložených hotových výdajů, jsou-li vyšší než paušální částka. Za základ odměny se považuje výše pohledávky, která má být vymožena. K příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. Je-li exekučně vymáhána jiná povinnost než zaplacení peněžité částky, nesmí záloha na náklady exekuce přesáhnout 50% odměny stanovené pro takovou exekuci v § 7 až 10 ET a paušální částky hotových výdajů podle § 13 odst. 1 ET, případně odhadu účelně vynaložených hotových výdajů, jsou-li vyšší než paušální částka.

Co se týče povahy lhůty pro složení zálohy, lze ji dle názoru Nejvyššího soudu přirovnat ke lhůtě soudcovské, upravené v § 55 OSŘ. Podle tohoto názoru „*lze lhůtu pro složení zálohy prodloužit, popř. žádost o její prodloužení zamítnout. Marné uplynutí lhůty však přesto neznamená, že oprávněný již nemůže zálohu složit; může tak učinit do doby, než soud z jejího nesložení nevyvodí zákonem předvídané důsledky.*“¹¹⁵

Nesloží-li oprávněný požadovanou zálohu, soud exekuci na návrh exekutora zastaví dle § 55 odst. 6 EŘ. To ovšem neplatí, jsou-li u oprávněného splněny podmínky pro osvobození podle zvláštního právního předpisu. Jelikož úprava podmínek pro osvobození není obsažena ani ve vyhlášce č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ani ve vyhlášce č. 330/2001 Sb., exekuční tarif, je třeba v souladu s ust. § 52 EŘ postupovat podle občanského soudního řádu. Ten v § 270 odst. 3 OSŘ stanoví, že zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí/exekuce nelze po oprávněném žádat tehdy, jestliže oprávněný splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle § 138 odst. 1 OSŘ. Takovými důvody jsou majetkové, sociální a zdravotní poměry oprávněného, u kterého se nejedná o zjevně bezúspěšné uplatňování práva.¹¹⁶ Stejně tak nemá exekutor právo požadovat zálohu v případě, že vymáhanou pohledávku tvoří výživné na nezletilé dítě (§ 55 odst. 6 EŘ). Soudní exekutor též nesmí využívat nesložení zálohy jako důvod pro zastavení exekuce za situace, kdy je zjevně dán

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.5.2009, sp.zn. 20 Cdo 609/2008.

¹¹⁶ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 628.

jiný důvod, pro který lze exekuci zastavit (typicky nemajetnost povinného).¹¹⁷ Zneužitím práva exekutora na složení zálohy se zabýval i Ústavní soud, který ve svém nálezu ze sp.zn. III. ÚS 2645/11 judikoval: „*Věc tak odvolací soud posuzoval očividně mechanicky (formalisticky), neboť bez kritického uvážení navázal na postup soudního exekutora, aniž by uvážil, zda uložením povinnosti ke složení zálohy exekutor namísto jejího legitimního účelu nesledoval jen to, aby se vyhnul (z osobního hlediska nepříznivému) následku pro rozhodování o nákladech exekuce (§ 89 exekučního řádu) pro případ, že by exekuce musela být zastavena podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. (že výtěžek, kterého v ní může být dosaženo, nepostačí ani ke krytí jejich nákladů). Přitom však platí, že aby obecný soud dostal imperativům ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny, nesmí přehlédnout otázku, zda některý ze subjektů posuzovaného právního vztahu svého práva nezneužívá (nepostupuje šikanózně), resp. zda nepostupuje způsobem kvalifikovatelným jako in fraudem legis.*“¹¹⁸

Je-li záloha na náklady exekuce složena, její spotřebovaná část se oprávněnému nevrací. Exekutorovi pak na nákladech exekuce náleží pouze rozdíl mezi zálohou, kterou spotřeboval, a náklady, jejichž náhrada byla uložena některému z účastníků řízení. V případě, že nákladová povinnost stíhá povinného, stává se spotřebovaná část zálohy nákladem oprávněného (§ 90 odst. 3 EŘ), které jsou v jeho prospěch v rámci exekučního řízení vymáhány.¹¹⁹

V souvislosti s připravovanou novelou občanského soudního řádu a exekučního řádu se objevují úvahy nad zavedením obligatorní zálohy na náklady exekuce. Nutno říci, že tato myšlenka není zcela nová. Již v květnu roku 2014 bylo na sněmu soudních exekutorů potvrzeno usnesení, podle kterého budou soudní exekutoři prosazovat obligatorní zálohy na náklady exekuce. Podle soudních exekutorů lze předpokládat, že „*pokud je zájem věřitele vymoci pohledávku finančně vázán na výsledek řízení, nebudou zahajovány exekuce, v nichž je předem zřejmá nevymahatelnost pohledávky, zejména kvůli bezmajetnosti neplatiče.*“¹²⁰ I přes zmiňované usnesení je však realita taková, že požadování zálohy je na výlučném uvážení exekutora a institut obligatorní zálohy

¹¹⁷ Srovnej NS 20 Cdo 66/2012.

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. III. ÚS 2645/11 ze dne 12.9.2013.

¹¹⁹ K tomu srovnej stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp.zn. Cpjn 200/2005.

¹²⁰ BĀČOVÁ, Petra. *Věřitelé by měli platit zálohy na provedení exekuce – sníží se počet exekucí*. 11. června 2014 [cit. 2.3.2019]. Dostupné na <<http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1642-veritele-by-meli-platitzalohy-na-provedeni-exekuce-snizi-se-pocet-exekuci-11-06-2014?w=>>>.

v exekutorské praxi využíván není. Je tomu tak zejména v důsledku konkurenčního boje mezi jednotlivými exekutory.

Ačkoli by zavedení obligatorní zálohy na náklady exekuce bezesporu vedlo k vylepšení hospodářské situace soudních exekutorů a snížení nápadu exekucí vedených proti povinným, kteří čelí většímu počtu exekucí, panují i obavy z možného ohrožení vymahatelnosti práva. Podle ministerstva vnitra by zavedení povinných záloh nadměrně a nedůvodně zatěžovalo věřitele, ve výsledku pak povede k tomu, že velké skupině věřitelů může být odepřena spravedlnost. I ministerstvo školství se k danému problému vyjádřilo tak, že navrhovaná právní úprava může vést k tomu, že oprávněný do exekuce s nejistým výsledkem nepůjde a raději rezignuje na splnění toho, co mu náleží. V konečném důsledku tudíž může dojít k oslabení důvěry společnosti v právo.¹²¹

Dle mého názoru by za současné právní úpravy mělo být i nadále právo na požadování zálohy ponecháno na uvážení exekutora. Je to především sám soudní exekutor, který nejlépe dokáže posoudit nákladovost toho konkrétního řízení. Mohlo by se jevit jako nespravedlivé požadovat stejnou zálohu v exekuční věci prováděné pouze tzv. "od stolu" a naopak ve věci, která vyžaduje opakovanou osobní účast exekutora a jeho zaměstnanců při jednotlivých úkonech provádění exekuce, vynaložení hotových nákladů na zajištění majetku povinného atd. Smysl obligatorních záloh by tak mohl být skutečně spatřován pouze v krytí nepříznivých finančních následků plynoucích pro exekutora z nemajetnosti povinných a tudíž neuhrazených nákladů exekuce. Původní myšlenka soudních exekutorů na zavedení obligatorních záloh byla navíc spojena s požadavkem na uzákonění teritoriality. Ve chvíli, kdy by byly exekuční návrhy přerozdělovány mezi jednotlivé soudní exekutory podle zákonem stanovených pravidel, nedocházelo by ke konkurenčnímu boji a obavám ze ztráty oprávněných z důvodu požadování záloh.

V souvislosti s placením nákladů je třeba zmínit, že na rozdíl od řízení o výkon rozhodnutí nepodléhá exekuční řízení poplatkové povinnosti, neboť sazebník soudních poplatků, který tvoří přílohu SoudP, soudní poplatek za exekuční návrh neupravuje. Podle § 11 odst. 4 SoudP jsou pak v případě exekučního řízení od poplatku osvobozena i řízení před odvolacím a dovolacím soudem.

¹²¹ ŠRÁMEK, Dušan. *Nezavádějte povinné zálohy na exekuce, žádají resorty ministerstvo spravedlnosti*. Zveřejněno 18.1.2019. Dostupné na <http://www.ceska-justice.cz/2019/01/nezavadejte-povinne-zalohy-na-exekuce-zadaji-resorty-ministerstvo-spravedlnosti/>.

5.2. Hrazení nákladů exekučního řízení

Jak již bylo řečeno výše, hrazení nákladů se i v exekučním řízení řídí zásadou úspěchu ve věci. V případě, kdy exekutor v rámci exekuce náklady po povinném vymůžce anebo je povinný zaplatí dobrovolně ve smyslu ust. § 46 odst. 6 EŘ, ukládá § 87 odst. 2 a 3 EŘ povinnost k úhradě těchto nákladů povinnému. Jedná se o modifikaci principu presumovaného procesního úspěchu oprávněného, neboť nařízením exekuce (vydáním pověření k jejímu vedení) bylo jeho návrhu vyhověno. Je to totiž povinný, kdo nesplněním povinnosti uložené mu exekučním titulem jednal protiprávně, a oprávněný neměl jinou možnost k obraně svého práva než zahájit exekuční řízení. Zároveň jde o vyjádření principu výkonu exekuční činnosti za úplatu.

Dojde-li však ke skončení exekuce jejím zastavením, je třeba při rozhodování o nákladech exekuce a nákladech oprávněného aplikovat princip procesního zavinění, neboť § 89 EŘ stanoví, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. Zavinění účastníků řízení pak vyplývá z důvodu, pro který k zastavení exekuce dojde. Posuzování nákladového režimu se tak sjednotilo s principy výkonu rozhodnutí podle § 271 OSŘ.¹²² Jak dovodil Ústavní soud „*ustanovení §87 až §89 exekučního řádu nelze interpretovat bez souvislostí vyplývajících z obecné úpravy nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. z ustanovení §270 a §271 o. s. ř.), neboť vystihují očividně jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§52 odst. 1 exekučního řádu)..... V situaci zastavení exekuce se na procesněprávní (nákladový) vztah mezi oprávněným a exekutorem vztahuje výslovně §89 exekučního řádu. Zákon tak doplňuje §271 o. s. ř. o úpravu nákladů, na něž občanský soudní řád pamatovat z povahy věci nemohl; otevírá (toliko) prostor pro vymezení procesního vztahu k dalšímu subjektu, jímž je exekutor, a to výlučně vůči oprávněnému, neboť co do povinného platí i zde princip, vyjádřený v ustanovení §87 odst. 3 exekučního řádu. Jinak pro rozhodování o nákladech exekuce, byla-li zastavena, platí kriteria, obsažená v ustanovení §271 o. s. ř. (§52 odst. 1 exekučního řádu).*“¹²³ Na nutnost posuzování otázky zavinění poukazuje Ústavní soud i ve svém nálezu sp.zn. I. ÚS 1294/09, kdy uvedl, že: „*je třeba při rozhodování o*

¹²² SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 253.

¹²³ Stanovisko pléna Ústavního soudu ČR sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06.

nákladech exekuce zkoumat otázku procesního zavinění toho kterého účastníka na zastavení exekuce, tedy že nelze automaticky předmětnou povinnost ukládat oprávněnému, a tedy, jak je naznačeno výše, ani povinnému, ale vždy je třeba zkoumat, jaké důvody k zastavení exekuce vedly, jak na to pamatuje ustanovení § 271 o. s. ř..“¹²⁴

Věta druhá ustanovení § 89 EŘ vtělená do exekučního řádu novelou č. 347/2007 Sb.¹²⁵ určuje, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Ačkoli byla rozhodovací praxe soudů v otázce aplikace věty druhé § 89 EŘ v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného rozporná, v současné době je sjednocena četnou judikaturou Ústavního soudu. Ten již ve svém stanovisku sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06 dovedl, že: „*Není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného a na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležitě opatrnosti a uvážlivosti), přízná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči povinnému.*“¹²⁶

I přestože byl původní záměr zákonodárce zajistit soudnímu exekutorovi náhradu jeho paušálně určených či účelně vynaložených výdajů i v případě bezúspěšné exekuce¹²⁷, Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn. Pl. ÚS 16/08 judikoval, že: „*Ústavní soud ve své judikatuře v případě napětí mezi ústavně konformním a originálním (subjektivním) výkladem přiznal prioritu prvnímu z nich [nález sp. zn. Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002 (N 80/26 SbNU 317; 403/2002 Sb.)]. Z uvedené maximy vychází i v posuzované věci. Větu druhou §89 exekučního řádu nutno tudíž interpretovat v návaznosti na větu první předmětného ustanovení, tj. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce [srov. i obiter dictum*

¹²⁴ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. I. ÚS 1294/09 ze dne 6.10.2011.

¹²⁵ Dané ustanovení lze použít pouze pro řízení zahájená po účinnosti novely, tj. 1.1.2008. K tomu srovnej nález Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 969/09.

¹²⁶ Stanovisko pléna Ústavního soudu ČR sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06.

¹²⁷ K důvodům přijetí nové úpravy § 89 EŘ a k otázce odměňování exekutora v případě nemajetnosti dlužníka uvedl ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil toto: "jsem zastáncem názoru, že ve chvíli, kdy se exekutor nemůže vzdát takovéto zakázky, není to klasické podnikání, ... protože zde funguje exekutor spíše jako správní úřad, jako orgán státu, a musí onu činnost vykonat. A v tuto chvíli tedy, pokud takovou činnost vykoná, bychom se měli zamyslet nad tím, zda tedy je morální a správné chtít po něm, aby případně nastala situace, že mu nikdo nic nezaplatí. Protože pokud bychom nechali úpravu, že v případě nemajetnosti mu nikdo nic nezaplatí, pak bychom současně mu měli dát právo odmítnout vykonávat takovouto nebonitní, nezajímavou zakázku."(<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022129.htm#r4>).

nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 314/09 ze dne 5. května 2009 (N 110/53 SbNU 375)J. “¹²⁸

V nálezu sp.zn. III. ÚS 455/08 pak Ústavní soud setrval na svém původním výkladu a shrnul, že: „*Ústavněprávní interpretací uvedené dikce § 89 exekučního řádu se Ústavní soud zabýval v řadě svých rozhodnutí. V nálezu sp. zn. III. ÚS 1226/08 ze dne 9. 10. 2008 (N 170/51 SbNU 85) tuto judikaturu zevrubně rekapituluje, přičemž akcentuje zejména tezi, dle níž není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného, přičemž na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), nepřizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému. Ústavní soud připomněl, že se nelze ztotožnit s interpretací, dle níž exekutor jako nositel veřejné moci, kterou je třeba vykonávat nezávisle, má mít zajištěnu úhradu nákladů exekuce vždy. Dle názoru Ústavního soudu je to exekutor, který má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce, přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou.*¹²⁹

Oprávněnému tedy lze uložit povinnost k náhradě paušálních či účelně vynaložených výdajů pouze tehdy, lze-li na jeho straně shledat procesní zavinění. To je spatřováno zejména v tom, že při podání exekučního návrhu nezachoval potřebnou míru náležité opatrnosti a uvážlivosti, když zahájil exekuci proti zjevně nemajetnému povinnému. Uvedené zavinění oprávněného však musí být prokázáno. V tom smyslu se vyjádřil i Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn. III. ÚS 938/16: „*Zahájil-li oprávněný exekuční řízení, i když věděl, nebo při zachování přiměřené opatrnosti (pečlivosti) mohl vědět, že exekuce bude s největší pravděpodobností zastavena, musí nést nepříznivé následky v podobě povinnosti zaplatit náklady exekuce; toto vědomí (procesní zavinění) oprávněného však nutno v řízení prokázat. Rozhodnutí o nákladech exekuce proto nelze založit pouze na objektivních skutečnostech (např. ekonomické síle oprávněného), které o tomto jeho vědomí nic nevyovídají.*“¹³⁰

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. Pl. ÚS 16/08 ze dne 29.9.2010.

¹²⁹ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. 455/08 ze dne 10.3.2009.

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. 938/16 ze dne 1.11.2016.

5.3 Vymáhání nákladů exekučního řízení

V rámci exekučního řízení není vymáhána pouze pohledávka oprávněného, která mu byla přiznána exekučním titulem, nýbrž i náklady exekuce a náklady oprávněného, které v rámci dané exekuce vzniknou. K převzetí principu uvedeného v § 339 a § 270 odst. 1 OSŘ se vyjádřil i Ústavní soud, který ve svém usnesení sp.zn. III. ÚS 282/06 podotkl, že: „*Ustanovení § 87 až § 89 exekučního řádu nelze interpretovat bez ukotvení v obecné úpravě nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. v ustanoveních § 270 a § 271 o.s.ř.), neboť vystihují očividně jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 o.s.ř.). Tam i zde se vychází z toho, že oprávněný je procesní stranou, již svědčí plný úspěch ve věci (srov. § 142 odst. 1 o.s.ř.), jelikož nařízením exekuce bylo jeho návrhu vyhověno. Úprava povinnosti k náhradě nákladů exekuce se k tomu v exekučním řízení přihlašuje výslovně (srov. § 87 odst. 3 exekučního řádu) a také v exekučním řízení platí, že nařízení exekuce se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce (§ 44 odst. 6 písm. d/, § 87 odst. 1, 3) a nákladů oprávněného (§ 87 odst. 2), bez toho, že by již zde byly specifikovány.*“¹³¹

Ustanovení § 87 odst. 4 EŘ vyjadřuje nejen výše uvedený princip, nýbrž stanoví i procesní formu pro stanovení nákladů exekuce a nákladů oprávněného, jakož i postup, jakým způsobem mají být dané náklady vymoženy. Dle tohoto ustanovení náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Náklady exekuce určené v příkazu k úhradě nákladů tedy mohou být vymoženy pouze činností exekutora v rámci exekuce, ve které byl vydán. Příkaz k úhradě nákladů nemůže sloužit jako exekuční titul pro vymáhání v něm stanovených nákladů v rámci jiných exekučních řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí, neboť účinnost příkazu k úhradě nákladů zaniká ukončením či pravomocným zastavením exekuce. Nedošlo-li k úspěšnému vynucení vymáhané povinnosti, ale naopak k jejímu zastavení, je nezbytnou náležitostí rozhodnutí, kterým se exekuce zastavuje, i výrok o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení. Teprve takovéto rozhodnutí pak slouží jako řádný exekuční titul.¹³² Stanovisko Nejvyššího soudu publikované jako Rc

¹³¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 14.4.2006, sp.zn. III. ÚS 282/06. K tomu dále srovnej stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12.9.2006, sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06.

¹³² K tomu srovnej KS v Hradci Králové 23 Co 9/2003: Příkaz k úhradě nákladů ztrácí své opodstatnění, byla-li exekuce zastavena. Lze to dovodit z § 51 písm. b), podle kterého, jestliže soud zastavil exekuci,

31/2006 sice připouští možnost, aby podle úpravy platné do 31.12.2012 mohl příkaz k úhradě nákladů sloužit jako exekuční titul, avšak na druhé straně dovozuje, že v případě zastavení exekuce soud vždy znovu rozhodne o nákladech exekuce a účastníků řízení a příkaz k úhradě nákladů tak ztratí své opodstatnění.¹³³

Ačkoli příkaz k úhradě nákladů jako exekuční titul neslouží, může sloužit jako podklad pro upokojení pohledávky exekutora nebo oprávněného v souběžně probíhajícím exekučním řízení nebo výkonu rozhodnutí v rámci prodeje nemovité věci či závodu povinného. Exekutor i oprávněný může přihlásit svou pohledávku na nákladech z přerušného řízení do uvedených řízení a oprávněnost svého nároku prokázat právě pravomocným příkazem k úhradě nákladů exekuce. Obdobně může exekutor i oprávněný svou pohledávku na nákladech řízení přihlásit do probíhajícího řízení o úpadku povinného.¹³⁴ K tomu blíže kapitola sedmá této práce.

Náklady stanovené příkazem k úhradě vymůže soudní exekutor některým ze způsobů provedení exekuce stanovených § 59 odst. 1 EŘ. Příkazem k úhradě nákladů soudní exekutor určuje pouze konkrétní výši jednotlivých složek nákladů, aniž by stanovil způsob, kterým budou vymoženy; ten je stanoven v exekučním příkazu. S účinností od 1.1.2013 umožňuje ustanovení § 6 odst. 2 ProvVyhl. v exekučním příkazu stanovit pravděpodobné náklady exekuce a oprávněného. Bezprostředně po zajištění prostředků ve výši pravděpodobných nákladů musí exekutor vydat příkaz k úhradě nákladů. O tom účastníky poučí v exekučním příkazu, ve kterém pravděpodobné náklady stanoví.¹³⁵

zaniká pověření exekutora k provedení exekuce. Exekuce byla rozhodnutím soudu první stupně pravomocně zastavena a exekutor již nemůže činit žádné úkony směřující k provedení exekuce, tedy ani ty, jimiž by postihl majetek povinné pro náklady exekučního řízení.

¹³³ NS Cpjn 200/2005 (Rc 31/2006).

¹³⁴ Dle ust. § 336f odst. 3 OSŘ ve spojení s § 69 EŘ musí být k přihlášce do dražby nemovitých věcí připojeny listiny prokazující, že jde o vymahatelnou (vykonatelnou) pohledávku. K přihlášce nákladů exekuce či nákladů oprávněného je tedy třeba doložit pravomocný příkaz k úhradě nákladů. Naopak v případě přihlášky do insolvenčního řízení dle ustálené judikatury příkaz k úhradě nákladů nutný není. „Soudní exekutor má nárok na úhradu nákladů exekuce zásadně povinným, a to již od okamžiku nařízení exekuce (resp. okamžiku, kdy byl jejím provedením exekučním soudem pověřen), s výjimkou situací, kdy je třeba za v řízení úspěšného účastníka namísto oprávněného považovat povinného (tak by tomu bylo např. tehdy, kdy by exekuce byla zastavena z důvodu spočívajícího na straně oprávněného). Jde-li pak o příkaz k úhradě nákladů exekuce ve smyslu § 88 odst. 1 exekučního řádu, je třeba tento v souladu s výše uvedeným považovat pouze za rozhodnutí, jímž je s ohledem na průběh předmětného exekučního řízení autoritativně určena konkrétní výše nákladů exekuce, nikoli za rozhodnutí, které by teprve zakládalo povinnost povinného k jejich úhradě, neboť tato povinnost povinnému vznikla již nařízením exekuce.“ (IV. ÚS 3250/14).

¹³⁵ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 590.

6. Rozhodování o nákladech exekučního řízení

O nákladech exekuce rozhoduje exekutor v zásadě dvěma způsoby. V případě úspěšného vymožení pohledávky, která je předmětem daného exekučního řízení, je o nákladech exekuce zpravidla rozhodnuto příkazem k úhradě nákladů exekuce. V ostatních zákonem předvídaných situacích skončení exekučního řízení (odmítnutí/zamítnutí exekučního návrhu, zastavení exekučního řízení, zastavení exekuce) je o nákladech exekuce, stejně jako o nákladech ostatních účastníků řízení rozhodováno v rámci příslušného usnesení.

Ačkoli dle samotného textu exekučního řádu by měl mít exekutor nárok na úhradu nákladů spjatých s exekučním řízením vždy, rozeznává aktuální judikatura tři základní důvody, pro které nelze soudnímu exekutorovi jeho nárok přiznat. V první řadě nelze přenášet na účastníky řízení procesní odpovědnost za navýšení nákladů, které vznikly v důsledku pochybení nebo nevhodného postupu exekutora během exekuce. Dále mohou nastat specifické procesní situace, které vedou k bezvýslednému ukončení exekuce, aniž by zavinění na takovémto výsledku mohlo být přičítáno k tíže kterémukoli z účastníků řízení (typicky smrt povinného či zastavení exekuce z důvodu nemajetnosti povinného). V neposlední řadě pak jde o situaci, kdy dojde k „dobrovolnému“ splnění exekučně vymáhané povinnosti povinným sice po zahájení exekučního řízení, avšak ještě před doručením vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou k dobrovolnému splnění povinnosti ve smyslu ust. § 46 odst. 6 EŘ., tedy bez přímého donucení ze strany exekutora.¹³⁶

6.1. Rozhodování exekutora příkazem k úhradě nákladů exekuce

Specifickým rozhodnutím o náhradě nákladů exekučního řízení je příkaz k úhradě nákladů exekuce upravený § 87 odst. 4 a § 88 odst. 1 EŘ. V rámci příkazu k úhradě nákladů exekuce soudní exekutor určuje výši a jednotlivé složky nákladů exekuce a nákladů oprávněného a současně ukládá povinnost k jejich náhradě povinnému. Při stanovení této povinnosti vychází soudní exekutor z presumovaného principu procesního

¹³⁶ SVOBODA, Karel. *K soudnímu přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce*. Právní rozhledy 14/2011. str. 498.

úspěchu oprávněného a zavinění povinného, neboť je to on, kdo nesplněním své povinnosti plynoucí z exekučního titulu jednal protiprávně a oprávněný neměl jinou možnost obrany svého práva než podání exekučního návrhu.

Dle ust. § 87 odst. 4 EŘ v rámci daného exekučního řízení vymůže exekutor náklady exekuce a náklady oprávněného stanovené příkazem k úhradě nákladů, a to některým ze způsobů provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Ačkoli nelze příkaz k úhradě nákladů považovat za exekuční titul pro vymáhání nákladů v něm stanovených v rámci jiného exekučního řízení či řízení o výkon rozhodnutí, lze na něj pohlížet jako na exekuční titul, který je vydán a vykonán ve stejném řízení, ke kterému není třeba žádného návrhu na zahájení dalšího řízení směřujícího k jeho realizaci.¹³⁷ Podle názoru Nejvyššího soudu je „*příkaz k úhradě nákladů exekuce tedy vykonatelný ve zostřeném režimu, neboť ve srovnání s „běžnými“ exekučními tituly dojde k jeho realizaci přímo z úřední povinnosti, a to během řízení, v němž byl tento exekuční titul vydán.*“¹³⁸

Oprávněnými osobami, kterým je v rámci příkazu k úhradě nákladů přiznáno právo na náhradu nákladů jsou z povahy exekuční činnosti vykonávané za úplatu sám exekutor a oprávněný, kterému dle § 87 odst. 2 náleží nárok na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku. V průběhu exekučního řízení však mohou vzniknout náklady i soudu – státu. Ačkoli exekuční řád výslovně náklady vzniklé státu za náklady exekuce nepovažuje, v souladu s ust. § 148 odst. 1 OSŘ ve spojení s § 52 EŘ exekutor v rámci příkazu k úhradě nákladů uloží náhradu i těchto nákladů. Nezařazení nákladů státu pod ust. § 87 odst. 1 EŘ lze překonat využitím subsidiárního předpisu, když podle § 270 odst. 1 OSŘ se nařízený výkon rozhodnutí vztahuje i na povinnost k náhradě nákladů výkonu, což znamená, že v rámci vykonávacího řízení se vymáhá i náhrada nákladů oprávněného a nákladů státu, které jim v daném řízení vznikly. Obdobou usnesení soudu, ve kterém rozhoduje o povinnosti povinného hradit oprávněnému a státu náklady vzniklé při nařízení a v průběhu řízení, je pak v řízení exekučním příkaz k úhradě nákladů exekuce.¹³⁹

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5223/2007.

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3039/2008.

¹³⁹ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 247.

Co se týče časového rámce pro vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce, není výslovně upraven ani zákonem, ani prováděcí vyhláškou. Lze ho však vyvodit ze souvisejících ustanovení exekučního řádu. Jak již bylo několikrát vyřčeno, § 87 odst. 4 EŘ stanoví, že náklady exekuce vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů, a to některým ze způsobů provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Jelikož je exekutor dle § 47 odst. 1 EŘ oprávněn vydat exekuční příkaz teprve poté, co byla exekuce zapsána do rejstříku zahájených exekucí, lze dovodit, že vydání pověření k vedení exekuce je časovým mezníkem i pro vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce. Skutečnost, že soudní exekutor je oprávněn vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce v průběhu exekučního řízení (nikoli výhradně až v jeho závěru), je podepřena i judikaturou Ústavního soudu potvrzující rozhodovací praxi obecných soudů, dle níž „nelze s ohledem na výklad § 6 vyhlášky č. 418/2001 Sb. považovat vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce za předčasné, ani za odporující právním předpisům, když tímto příkazem nejsou účastníci exekučního řízení nijak kráceni na svých právech.“¹⁴⁰ Oprávnění k vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce pak zaniká spolu se zánikem pověření exekutora k vedení exekuce.

Naopak jsou jasně dány situace, za kterých je exekutor povinen příkaz k úhradě vydat. Prvním případem je situace, kdy povinný splní exekučně vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce ve lhůtě 30ti dnů od doručení výzvy ke splnění povinnosti ve smyslu ust. 46 odst. 6 EŘ. Právní mocí příkazu k náhradě nákladů je exekuce provedena. Druhá situace předvídaná v § 6 odst. 2 ProvVyhl je spojena s možností exekutora uvádět pravděpodobné náklady exekuce a náklady oprávněného v exekučním příkazu. Neprodleně poté, kdy dojde ke splnění či vymožení povinnosti stanovené exekučním příkazem, vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Prováděcí vyhláška ve svém § 6 odst. 3 dále připouští vydání dalšího příkazu k úhradě nákladů exekuce, jestliže se po vydání prvního příkazu náklady zvýší či vzniknou náklady zcela nové. Prováděcí vyhláška tedy předjímá možnost vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce kdykoli v průběhu exekuce. Okamžik vydání příkazu pak bude záviset na zvoleném způsobu provedení exekuce, délce exekuce či množství částečných úhrad.¹⁴¹

¹⁴⁰ IV. ÚS 2808/14 a IV. ÚS 2800/14.

¹⁴¹ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 595.

V souvislosti s otázkou časového rámce pro vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce vyvstává též otázka, zda je v příkazu možné rozhodnout i o předpokládaných nákladech exekuce, tj. nákladech, které ke dni vydání příkazu neodpovídají skutečně vymožené částce. Typově si lze představit čtyři případy vydávání příkazu k úhradě nákladů exekuce:

- A před uplynutím lhůty dle § 46 odst. 6 EŘ
 - 1 na náklady exekuce snížené dle § 11 odst. 1 ET, přičemž v případě, že v dané lhůtě nebude exekuce uhrazena, bude následovat vydání dalšího příkazu na zbývající náklady exekuce,
 - 2 na předpokládané náklady exekuce v plné výši,
- B po uplynutí lhůty dle § 46 odst. 6 EŘ
 - 1 na předpokládané náklady v plné výši,
 - 2 na náklady exekuce vyčíslené podle výše skutečně vymoženého plnění.

Ve všech variantách přitom platí, že náklady určené v příkazu k úhradě nákladů mohou být revidovány v usnesení o zastavení exekuce a exekutorovi lze na základě vydaného příkazu k úhradě vyplatit pouze tu poměrnou část, která odpovídá skutečně vymoženému plnění. K dané problematice vydala Exekutorská komora ČR stanovisko, podle něhož jsou všechny výše uvedené varianty přípustné a je pouze na uvážení soudního exekutora, pro který z postupů se rozhodne. Postup podle bodu A) 2. však považuje Právní a legislativní komise EK ČR za přinejmenším sporný, neboť v době rozhodování je aplikována nesprávná sazba odměny i nesprávná paušální částka náhrady hotových výdajů.¹⁴²

6.1.1. Náležitosti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Formální náležitosti příkazu k úhradě nákladů exekuce upravuje ust. § 88 odst. 2 EŘ, podle něhož musí obsahovat:

- a označení soudu,
- b označení exekutora, který vede exekuční řízení,
- c označení exekučního titulu a orgánu, který jej vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,

¹⁴² Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 12.2.2018 k vydávání příkazu k úhradě nákladů exekuce po zahájení exekučního řízení EK/leg/10/2017.

- d označení oprávněného a povinného včetně rodného čísla povinného, lze-li ho zjistit,
- e označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,
- f stanovení povinnosti k náhradě nákladů, včetně jejich odůvodnění a vyčíslení,
- g výši zaplacené zálohy a její vyúčtování,
- h datum a podpis exekutora a poučení o námitkách.

Stěžejními náležitostmi příkazu k úhradě nákladů exekuce jsou dle ust. § 88 odst. 2 písm. f) EŘ řádné vyčíslení a odůvodnění nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Při vydávání příkazu k úhradě je nutno vycházet z principu přezkoumatelnosti rozhodnutí. Náklady musejí být tedy stanoveny tak, aby účastníci řízení a popř. soud v rámci námitkového řízení mohl posoudit, z jakých složek se náklady oprávněných subjektů skládají, jak vznikly a na základě jakých právních ustanovení byla určena jejich výše. Náklady exekuce přitom musejí být vyčísleny odděleně od nákladů oprávněného.

Nutností přezkoumatelnosti příkazu k úhradě nákladů se zabýval i Ústavní soud. Ten se ve svém nálezu sp.zn. II. ÚS 336/05 k dané problematice vyjádřil tak, že: „*již v samotném příkazu k úhradě nákladů exekuce musí být jednotlivé položky nákladů popsány a jejich názvy by měly pokud možno kopírovat položky uvedené demonstrativním výčtem v § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen "exekuční tarif"). Vyúčtované hotové výdaje přitom nesmí obsahovat ty úkony, které jsou kryty odměnou (§ 1 odst. 3 exekučního tarifu). Veškeré hotové výdaje přitom musí být ve spise soudního exekutora doloženy fakturami a stvrzenkami či jinými doklady a, pokud to není možné, úředními záznamy. Totéž platí pro vyúčtování cestovních výdajů (bez silniční daně, na jejíž náhradu neexistuje podle § 90 odst. 1 exekučního řádu nárok) a náhrady za ztrátu času. Veškeré tyto podklady potom mají sloužit soudu v námitkovém řízení jako důkazy pro stanovení skutkového stavu. Je zcela nepřípustné, aby soudní exekutor jednotlivé položky v příkazu k úhradě nákladů exekuce nerozepsal vůbec, anebo je rozepsal zcela nedostatečně a s odůvodněním na nákladnost takové operace odkázal na údaje založené v jeho spise. Soudní exekutor jako orgán veřejné moci má mít úctu k právům účastníků*

*řízení (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky), a je tudíž jeho povinností, aby jeho postup byl vždy transparentní a bylo z něj možné dovodit bez dalšího soulad se zákonem.*¹⁴³

V rámci příkazu k úhradě nákladů soudní exekutor přiznává oprávněnému dosud známé náklady, které mu vznikly ve fázi zahájení a provedení exekuce. Definicí nákladů oprávněného dle ust. § 137 odst. 1 a 3 OSŘ, stejně jako způsobu výpočtu nákladů a odměny účastníka řízení zastoupeného advokátem i účastníka bez právního zastoupení již byla věnována pozornost v kapitole čtvrté této práce. Stejně tak již bylo v rámci třetí kapitoly této práce detailně pojednáváno o jednotlivých druzích nákladů exekuce a způsobu jejich výpočtu.

6.1.2. Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Zvláštním typem opravného prostředku proti příkazu k úhradě nákladů exekuce jsou námitky. Postup při rozhodování o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů je upraven v ust. § 88 odst. 3 a 4 EŘ.

K podání námitek proti příkazu k úhradě nákladů je aktivně legitimován jak oprávněný, tak povinný a je-li v rámci exekuce postihován majetek patřící do společného jmění manželů či výlučný majetek manžela povinného, pak i dotčený manžel. Specifický druh aktivní legitimace náleží v případě změny exekutora (§ 44 odst. 9 EŘ) či jeho vyloučení z exekuce (§ 29 EŘ) i půdnímu soudnímu exekutorovi, který je oprávněn podat námitky proti té části příkazu, která se týká výše jeho odměny a náhrady hotových výdajů.

Lhůta pro podání námitek stanovená § 88 odst. 3 EŘ je dodržena tehdy, jsou-li nejpozději do 8 dnů od doručení příkazu k úhradě nákladů příslušnému účastníku řízení předány osobně soudnímu exekutorovi či jsou odevzdány držiteli poštovní licence, který má povinnost je doručit. Jedná se tedy o lhůtu procesní. V souladu s ust. § 55b odst. 4 EŘ zůstává lhůta zachována i tehdy, jsou-li námitky podány příslušnému exekučnímu soudu. Ten je povinen je neprodleně zaslat soudnímu exekutorovi. Prominutí zmeškání lhůty podle § 58 OSŘ je v exekuci vyloučeno. Opožděné námitky proto soudní exekutor postoupí soudu, který je analogicky dle ust. § 208 odst. 1 OSŘ odmítne usnesením. Proti

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. II. ÚS 336/05 ze dne 31.8.2005.

usnesení o odmítnutí námitek pro jejich opožděnost je přípustné odvolání, neboť ust. § 88 odst. 4 věta druhá EŘ se vztahuje pouze k opravnému prostředku proti věcnému rozhodnutí exekučního soudu o včasné podaných námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Stejně jako každé podání, musejí i námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce obsahovat obecné náležitosti ve smyslu ust. § 42 odst. 2 OSŘ. Mimo to by z nich mělo být patrné, v jaké rozsahu účastník příkaz k úhradě nákladů exekuce napadá a v čem je spatřována nesprávnost napadeného rozhodnutí (důvod podání námitek).

Doposud nevyřešená je však otázka, do jaké míry je soudní exekutor a exekuční soud obsahem uvedeného důvodu vázán. Vázanost pouze uvedeným důvodem je mimo jiné možné vyvozovat ze samotného názvu opravného prostředku „námitky“, který je v procesním právu spojován vždy s uvedením všeho, co je proti rozhodnutí namítáno, a k pozdějším námitkám se nepřihlíží. Stejně tak se lze ze samotné dikce zákona přiklánět spíše k variantě vázanosti uvedenými důvody, které jsou naformulovány jako jednotlivé námitky, o kterých soud rozhodne.¹⁴⁴ Oproti tomu je však možné argumentovat tím, že příkaz k úhradě nákladů exekuce má z procesního hlediska charakter rozhodnutí o nákladech řízení. Při rozhodování o nákladech řízení je přitom pravidlem, že soud o nich rozhoduje z úřední povinnosti a přistupuje k nim jako k celku, a to i přes to, že postižený účastník nenapadá všechny jeho složky a neargumentuje všemi důvody, v nichž spatřuje nesprávnost daného rozhodnutí.¹⁴⁵ Tomu svědčí i názor Ústavního soudu vyjádřený v nálezu sp.zn. II. ÚS 336/05: „*Obecný soud rozhodující o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce (jakož i proti jiným rozhodnutím soudních exekutorů) je povinen přiměřeně dodržet veškerá ustanovení občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 exekučního řádu) vztahující se na soudní řízení a rozhodnutí. Jen tak je totiž možné, aby soud rozhodující o těchto námitkách dodržel i veškeré povinnosti, které jsou mu uloženy na úrovni ústavního pořádku, neboť exekuční řád postup soudu neupravuje. Obecný soud je tedy v tomto řízení zejména povinen zachovat "rovnost zbraní"(čl. 1, čl. 37 odst. 1 Listiny, § 18 odst. 1 občanského soudního řádu), přesvědčivým způsobem se vypořádat se všemi námitkami (§ 157 odst. 2 občanského soudního řádu) a své rozhodnutí založit*

¹⁴⁴ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 598.

¹⁴⁵ SVOBODA, Karel. *K soudnímu přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce [online]*. 2011 [cit. 10.3.2019]. Dostupné z: <<http://pravniciradce.ihned.cz/c1-52650010-k-soudnimu-prezkumu-prikazu-k-uhrade-nakladu-exekuce>>.

na spolehlivě zjištěném skutkovém základu (§ 153 odst. 1 občanského soudního řádu). V opačném případě je zcela zpochybněna ústavně vymezená role soudu (čl. 90 Ústavy České republiky, § 6 občanského soudního řádu) a dochází k porušení práva na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny).¹⁴⁶ S ohledem na skutečnost, že proti rozhodnutí exekučního soudu o podaných námitkách není možný opravný prostředek, přičemž stanovení povinnosti k náhradě nákladů exekuce na jedné straně představuje finanční příjem soudního exekutora a na straně druhé někdy i výrazný zásah do majetkové sféry povinného, bylo by více než vhodné vyřešit daný nedostatek doplněním zákonné úpravy. Osobně bych se přikláněla k variantě zkoumání námitek v tzv. plné jurisdikci soudu, neboť s ohledem, na již výše uvedené je nutné k podaným námitkám přistupovat se zvláštní pečlivostí a zabývat se jak jejich kvalitou, tak kvantitou.

Pokud námitky dané náležitosti nespĺňují, postupuje soudní exekutor podle § 209 OSŘ ve spojení s § 43 OSŘ a vyzve účastníka k odstranění vad podaných námitek. Současně účastníka poučí o odmítnutí jeho návrhu v případě neodstranění vytýkaných vad, nelze-li pro ně námitky projednat.

Ačkoli postup exekutora při rozhodování o námitkách, kterým je připraven vyhovět, výslovně upraven není, je respektována zažitá praxe, kdy sám exekutor vydá nový příkaz k úhradě nákladů exekuce, který obsahuje i výrok o zrušení napadeného rozhodnutí. Proti nově vydanému příkazu jsou námitky opět přípustné.

Nevyhoví-li exekutor podaným námitkám, bez zbytečného odkladu předloží věc spolu s exekučním spisem k rozhodnutí příslušnému exekučnímu soudu. Ustanovení § 88 odst. 3 věta třetí EŘ pak ukládá soudnímu exekutorovi povinnost doručit své případné vyjádření k námitkám nejen soudu, ale i účastníku řízení, který námitky podal. Tuto povinnost potvrdil i Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn. II. ÚS 3335/11: „Vyjádří-li se soudní exekutor v řízení v rozsahu, ve kterém mu je přiznáno postavení účastníka řízení, konkrétně k námitkám proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, má soudní exekutor povinnost doručit toto vyjádření ostatním účastníkům řízení, jinak jde o porušení čl.38 odst. 2 Listiny.“¹⁴⁷ Postavení soudního exekutora jako účastníka řízení přitom bylo potvrzeno dosavadní soudní praxí. Ve svém stanovisku se v tomto smyslu vyjádřil i Nejvyšší soud, podle kterého „je soudní praxe již jednotná v tom, že v části exekučního

¹⁴⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05. K tomu dále srovnej ÚS III. ÚS 2204/10.

¹⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23.8.2012, sp. zn. II.ÚS 3335/11.

řízení, v níž se jedná o nárocích exekutora na náklady exekuce, je soudní exekutor účastníkem řízení, a je oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí soudu, které se těchto nákladů týká. Exekutor nemá naopak legitimaci k podání odvolání proti výroku, jímž soud upravil náhradové poměry mezi oprávněným a povinným.¹⁴⁸

O podaných námitkách je exekuční soud povinen rozhodnout do 15 dnů. „Obecný soud rozhodující o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů soudního exekutora je povinen rozhodovat v souladu s procesní situací ve věci a s obsahem spisového materiálu, řádně reagovat na uplatněné námitky účastníka řízení a své rozhodnutí náležitě odůvodnit. V opačném případě bude jeho rozhodnutí v rozporu s ústavním zákazem libovůle zakotveným v čl. 2 odst. 2 Listiny a ústavně garantovaný právem na spravedlivý proces zakotveným v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.“¹⁴⁹ Shledá-li exekuční soud námitky důvodné, analogicky dle § 220 odst. 3 a § 219a odst. 1 OSŘ příkaz k úhradě nákladů exekuce změní. Pokud nelze obsah příkazu přezkoumat nebo není možné z předložených podkladů učinit řádný závěr pro vydání konečného rozhodnutí o nákladech exekuce a nákladech oprávněného, může soud rozhodnout i o zrušení napadeného příkazu k úhradě nákladů exekuce a věc vrátit exekutorovi k vydání příkazu nového. Shledá-li naopak soud příkaz k úhradě nákladů exekuce věcně správným, námitky zamítne. V případě zamítnutí námitek či změny příkazu k úhradě nákladů exekuce by dané rozhodnutí mělo obsahovat i výrok o náhradě nákladů námitkového řízení.

Exekuční řád nepřipouští proti rozhodnutí exekučního soudu o námitkách řádný ani mimořádný opravný prostředek. Proti konečnému rozhodnutí je sice přípustná ústavní stížnost, avšak pouze tehdy, jestliže účastník řízení tvrdí, že tímto rozhodnutím bylo porušeno jeho základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem. Je tomu tak např. tehdy, když se soud nevypořádal se všemi námitkami účastníka řízení či rozhodnutí řádně neodůvodnil. V tom smyslu se vyjádřil i Ústavní soud ve svém nálezu sp.zn. IV. ÚS 180/03: „Podstatou ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatele s právním posouzením podmínek pro úhradu nákladů exekuce exekutorovi, jak bylo učiněno okresním soudem a jak jsou stanoveny v zák.č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí vyhlášce k němu č. 330/2001 Sb. Svůj nesouhlas s právním posouzením věci stěžovatel již uvedl v opravném prostředku (námitkách) k okresnímu soudu, a tento soud se s nimi, dle názoru Ústavního soudu, úplně a přesvědčivým způsobem v odůvodnění

¹⁴⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp. zn. Cpjn 200/2005.

¹⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2013, sp. zn. II.ÚS 1066/12.

napadeného usnesení vyrovnal. V odůvodnění ústavní stížnosti stěžovatel pouze opakuje argumenty, které již uplatnil v řízení před obecným soudem a staví tak Ústavní soud do role další soudní instance, a to za situace, kdy podle ust. § 88 odst. 4 exekučního řádu proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek. Toto postavení Ústavnímu soudu, jak již opakovaně dal najevo v mnoha svých rozhodnutích, nepřísluší. Do rozhodovací činnosti obecných soudů může Ústavní soud zasahovat pouze v případě, že jejich rozhodnutím je zasaženo do ústavně zaručených práv a svobod. Takové porušení práv stěžovatele však v posuzované věci Ústavní soud neshledal. Stěžovateli nebylo odepřeno právo na soudní ochranu zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ("Listina")."¹⁵⁰

6.2. Rozhodování usnesením (při zastavení exekuce, zamítnutí exekučního návrhu, odmítnutí exekučního návrhu a zastavení exekučního řízení)

V případech, kdy exekuce neskončí úspěšným vynucením exekučně vymáhané povinnosti, je povinnost k náhradě nákladů exekuce a nákladů účastníků řízení ukládána v rámci rozhodnutí, kterým se řízení končí. Formou tohoto rozhodnutí je zpravidla usnesení. Jedná se o situace, kdy dochází k zániku pověření exekutora k vedení exekuce (zastavení exekuce dle § 55 EŘ) a skončení exekuce ještě před vydáním pověření k jejímu vedení (zamítnutí, odmítnutí exekučního návrhu dle § 39 odst. 2 a 3 EŘ a zastavení exekučního řízení dle § 43a odst. 6 EŘ).

Nejčastějším důvodem zániku pověření k vedení exekuce je její zastavení. Zastavení exekuce je namístež z důvodů uvedených v § 268 odst. 1 písm. a) až h) OSŘ. O zastavení exekuce rozhoduje jak exekuční soud, tak i sám exekutor.

Usnesení o zastavení exekuce zpravidla obsahuje výrok o jejím zastavení, výrok o povinnosti jednoho z účastníků uhradit náklady exekuce a výrok upravující náklady mezi účastníky řízení navzájem.

¹⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 21.8.2003, sp. zn. IV. ÚS 180/03.

Při stanovení povinnosti k náhradě nákladů exekuce a nákladů účastníků řízení se postupuje podle § 89 EŘ, podle kterého, dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. Ačkoli o principu zavinění již blíže pojednává kapitola pátá této práce, ráda bych se nad rámec výše uvedeného zmínila o rozdílném pohledu na pojem „zavinění“. Na ten lze pohlížet buď tak, že jde o objektivní povinnost snášet negativní procesní následky na základě objektivní situace způsobené právem dovoleným procesním konáním účastníka. Lze ale také vnímat ve smyslu hmotněprávním, tj. kdy vznik újmy způsobené konáním účastníka ještě sám o sobě nevede k jeho odpovědnosti za tento následek, ale je třeba, aby navíc přistoupilo i zavinění.¹⁵¹ Odpovědnost účastníka za následek (zastavení exekuce) je tedy podle hmotněprávního chápání pojmu zavinění dána pouze tehdy, jestliže od počátku měl a mohl předpokládat, že jeho procesní jednání povede k následku spočívajícím v rozporu s procesním právem, a toto své jednání byl schopen ovládnout.¹⁵² Jelikož je oprávněný v exekuci považován za procesní stranu, které svědčí plný úspěch ve věci, neboť nařízením exekuce bylo jeho návrhu vyhověno, vychází interpretace § 89 EŘ z hmotněprávního zavinění, kdy by podle stávající rozhodovací praxe měla být povinnost k náhradě nákladů na oprávněného přenášena pouze ve zcela výjimečných případech.¹⁵³

Ustanovení § 89 EŘ je třeba přiměřeně aplikovat i ve vztahu k nákladům exekuce a nákladům oprávněného v případě částečného zastavení exekuce. Dojde-li exekuční soud či sám exekutor k závěru, že zavinění na částečném zastavení exekuce nese povinný, není o nákladech exekuce ani o nákladech účastníků řízení v rámci usnesení o částečném zastavení exekuce třeba rozhodovat. Exekuce pokračuje, a i nadále je to povinný, koho dle § 87 odst. 2 a 3 EŘ zatěžuje povinnost k jejich náhradě. Ta je povinnému v souladu s ust. § 88 EŘ ukládána příkazem k úhradě nákladů exekuce. Rozhodování o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení v rámci usnesení o částečném zastavení exekuce má tedy své opodstatnění pouze v případě, že zavinění na částečném zastavení exekuce nese oprávněný. Tomu je pak podle pravidel § 142 OSŘ, tj. z hlediska posouzení míry úspěchu ve věci uložena povinnost k náhradě nákladů řízení, které v této fázi řízení vznikly jak povinnému, tak případně i soudnímu exekutorovi. Dojde-li k částečnému

¹⁵¹ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-640-1, str. 104.

¹⁵² SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-640-1, str. 105.

¹⁵³ SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-640-1, str. 107.

zastavení exekuce pro zaviněné chování oprávněného, je nutno, aby exekutor tuto skutečnost následně zohlednil v rámci příkazu k úhradě nákladů exekuce i při rozhodování o nákladech exekuce a nákladech oprávněného týkajících se nároku, pro který exekuce nadále pokračuje, neboť oprávněný ani soudní exekutor již nemůže mít nárok na plnou náhradu nákladů, která by odpovídala výši vymáhané pohledávky v době vydání pověření k vedení exekuce.¹⁵⁴

K částečnému zastavení exekuce může dojít i tehdy, aniž by bylo možné shledat zavinění na straně účastníků řízení. Jde zejména o případy částečného zastavení exekuce z důvodu neoprávněného postupu soudního exekutora, který postihl majetek cizí osoby či manžela povinného, aniž by proto našel zákonnou oporu. Částečným zastavením exekuce dochází k ukončení účasti osoby postižené nesprávným postupem soudního exekutora na exekučním řízení a je tedy nutné rozhodnout o náhradě jeho nákladů.¹⁵⁵ S ohledem na zavinění jednání vedoucího k částečnému zastavení exekuce však nelze povinnost k náhradě nákladů těchto osob uložit žádnému z účastníků řízení. K tomu se vyjádřil i Ústavní soud, který ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 923/10 judikoval, že: „*Ústavní soud považuje za objektivně nespravedlivé, aby oprávněný (věřitel; v souzené věci stěžovatel), který v předchozích řízeních osvědčil, že důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva a následně usiloval o výkon příslušného rozhodnutí, byl v souzené věci povinován k zaplacení náhrady nákladů nesprávného provedení exekuce. Je to soudní exekutor, který musí za všech okolností postupovat vůči osobě dlužníka (resp. v souzené věci vůči bývalé manželce povinného) se znalostí věci a s využitím odpovídajících a zákonných prostředků exekuce; musí se vyvarovat těch nástrojů exekuce, jež příslušný výkon rozhodnutí vylučují (viz výše část IV. 1.). Pokud se tak nestane a soudní exekutor použije právě takové prostředky, jež výkon rozhodnutí vylučují - což v souzené věci vedlo k tomu, že bývalé manželce povinného vznikly náklady příslušné fáze exekučního řízení [podáním návrhu na částečné zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.] a odvolacího řízení -, nelze spravedlivě požadovat náhradu těchto nákladů od stěžovatele (oprávněného) ; ten totiž takovou situaci nezavinil, a naopak právem očekával, že*

¹⁵⁴ SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0, str. 256.

¹⁵⁵ Srovnej např. ÚS II. ÚS 4104/12: „Pro jiné subjekty, které mohou v exekučním řízení vystupovat, platí, že jakmile je o jejich právu či povinnosti pravomocně rozhodnuto, nejsou již dále účastníky exekučního řízení, a proto je ve smyslu § 151 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 52 odst. 1 ex. ř. nutno rozhodnout o náhradě nákladů řízení. Bylo tedy povinností městského soudu o nákladech řízení rozhodnout, a nikoli odkázat na to, že exekuční řízení u něj nekončí a že náklady odvolacího řízení se promítnou v příkazu k úhradě nákladů exekuce.“

*exekutor (profesionál) bude postupovat se znalostí práva, a tedy souladně se zákonem předvídanými prostředky. Od stěžovatele však nelze požadovat úhradu příslušných nákladů ani se zřetelem na neexistenci výslovné zákonné úpravy, jež by umožňovala v rámci exekučního řízení uložit povinnost náhrady nákladů řízení pověřenému soudnímu exekutorovi, který svým postupem při provádění exekuce procesně zavinil, že jím nesprávně zvolený způsob provedení exekuce soud zastavil; ani za této situace totiž nelze přenášet povinnost náhrady nákladů provedení exekuce na toho, kdo zastavení řízení nezavinil. To lze ostatně dovést i z ustanovení § 89 věty první exekučního řádu.*¹⁵⁶ Jelikož právní úprava exekučního řádu neumožňuje uložit povinnost k náhradě nákladů účastníků řízení soudnímu exekutorovi, je dotčená osoba se svým nárokem odkázána na možnost domáhání se náhrady škody dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.¹⁵⁷

Výše nákladů stanovených v usnesení o zastavení exekuce musí být konkrétně vyčíslena a odůvodněna. Odůvodnění musí usnesení obsahovat tehdy, je-li rozhodováno o zastavení exekuce bez návrhu účastníků (§ 55 odst. 4 věta první a odst. 5 EŘ) nebo tehdy, rozhoduje-li exekuční soud o návrhu na zastavení, se kterým ostatní účastníci nesouhlasili (§ 55 odst. 3 věta třetí EŘ). Naopak odůvodnění není v souladu s ust. § 169 odst. 2 OSŘ nutné tam, kde soudní exekutor rozhoduje o návrhu účastníka na zastavení exekuce, se kterým všichni účastníci souhlasí (§ 55 odst. 3 věta druhá EŘ).

Stejně jako v případě zastavení exekuce, tak i v případě odmítnutí (§ 39 odst. 2 EŘ) či zamítnutí exekučního návrhu (§ 39 odst. 3 EŘ) nebo zastavení exekučního řízení ještě před vydáním pověření k vedení exekuce (§ 43a odst. 6 EŘ) je o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení rozhodováno usnesením, kterým se řízení končí. Výše nákladů exekuce je stanovena § 11 odst. 4 a § 13 odst. 4 ET.

¹⁵⁶ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 923/10 ze dne 15.11.2010. Dále srov. ÚS II. ÚS 4104/12.

¹⁵⁷ K tomu srovnej ÚS III. ÚS 3564/14.

6.3. Rozhodování exekutora rozvrhovým usnesením

Speciálním typem rozhodnutí o nákladech exekuce a nákladech oprávněného v exekučním řízení je usnesení o rozvrhu. Tento typ rozhodnutí má své místo především v případě provedení exekuce prodejem nemovité věci nebo postižením závodu jeho prodejem.

Dojde-li v rámci provedení exekuce některým z těchto způsobů k uspokojení nároků oprávněného, toho, kdo přistoupil jako další oprávněný anebo věřitele povinného, který podal přihlášku, náleží dle ust. § 5 odst. 3 AT soudnímu exekutorovi odměna, přičemž základem pro výpočet této odměny je ta část rozdělované podstaty, kterou byly uspokojeny nároky těchto osob. Rozdělovanou podstatu přitom tvoří nejvyšší podání, úroky z něho, popř. náhrady, které do podstaty připadají z důvodu konání dalšího dražebního jednání, včetně jistoty složené vydrazitelem. Je-li zaplacen předražek, tvoří rozdělovanou podstatu namísto nejvyššího podání. V případě postižení obchodního majetku povinného, který je plátcem DPH, odečte se z rozdělované podstaty i příslušná daň.

Z rozdělované podstaty se uspokojí pohledávky exekutora, oprávněného, toho, kdo přistoupil jako další oprávněný, jakož i dalších věřitelů, kteří přihlásili své pohledávky v závislosti na tom, do jaké skupiny patří a jaké pořadí v rámci dané skupiny mají. Při provedení exekuce prodejem nemovitých věcí se náklady exekuce uspokojí při rozvrhu podstaty jako pohledávky nákladů řízení ve skupině uvedené v § 337c odst. 1 písm. a) OSŘ a při provedení exekuce postižením závodu jeho prodejem ve skupině uvedené v § 338ze odst. 1 písm. a) OSŘ, tedy v první skupině.¹⁵⁸ Pohledávky oprávněného se uspokojí jako pohledávky zařazené do skupin uvedených v § 337c odst. 1 písm. c) OSŘ a § 338ze odst. 1 písm. e) OSŘ.

V usnesení o rozvrhu exekutor přiznává věřitelům (včetně jeho samého a oprávněného) jejich pohledávky ve výši, která na ně z rozdělované podstaty připadá a současně uvede, že po právní moci usnesení o rozvrhu uvedené částky vyplatí. Proti usnesení o rozvrhu je přípustné odvolání.

¹⁵⁸ V první skupině se uspokojí pouze náklady exekuce v rámci exekučních řízení zahájených po účinnosti zákona č. 347/2007 Sb. V případě řízení zahájených před účinností tohoto zákona je třeba při posuzování pořadí pohledávek vycházet ze znění exekučního řádu účinného do 31.12.2007.

Nejednotný je však názor jednotlivých soudních exekutorů na to, zda je výši nákladů exekuce třeba určit ještě před rozvrhovým jednáním příkazem k úhradě nákladů exekuce, či o nich rozhodnout až přímo v usnesení o rozvrhu.

Část exekutorského stavu trvá na tom, že výši nákladů exekuce je třeba stanovit v rámci samostatného rozhodnutí – příkazu k úhradě nákladů exekuce, ze kterého se bez dalšího vychází při rozvrhovém jednání. Častým argumentem pro tento postup je jakési „zafixování“ výše nákladů exekuce, kterou již není možné pro účely rozvrhu měnit. Opačný názor je založen na nutnosti stanovení základu pro určení odměny, který je odvislý od výsledku rozvrhového jednání. Dle ust. § 5 odst. 3 AT je základem pro určení odměny exekutora ta část rozdělované podstaty, kterou byly uspokojeny nároky oprávněného, toho, kdo přistoupil jako další oprávněný, nebo věřitele povinného, který podal přihlášku. Pro stanovení daného základu je tedy nutné vycházet ze znalosti výše pohledávek, které budou v rámci rozvrhu uspokojeny. S ohledem na skutečnost, že každý z přihlášených věřitelů může popřít vyčíslené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí, může mít tato skutečnost zásadní vliv na určení výše základu pro výpočet odměny. „*Pokud tedy exekutor ještě před rozvrhovým jednáním vydá příkaz k úhradě nákladů, musí si udělat jasný závěr o tom, z čeho odměnu vypočítá (z jakého základu). V podstatě tak předpokládá, které pohledávky považuje za nesporné, které nebudou popřeny. Předjímá tak (byť nikoliv expressis verbis), jak rozhodne v rámci rozvrhu o povaze té které pohledávky. V tuto chvíli však nezná názor přihlášených věřitelů a neví, zda v následně nařízeném rozvrhovém jednání nedojde k popření některé z pohledávek, Vydat příkaz k úhradě nákladů před rozvrhovým jednáním tak trochu připomíná dělat účet bez hostinského.*“¹⁵⁹

Osobně se přikláním k variantě stanovení nákladů exekuce teprve v rámci samotného usnesení o rozvrhu. Nutno však poznamenat, že výše uvedené argumenty JUDr. Pazderky jsou poplatné především právní úpravě účinné do 31.12.2012, neboť vydání usnesení o rozvrhu bylo přímým výsledkem nařízeného rozvrhového jednání s možnou osobní účastí předvolaných (§ 337 a násl. OSŘ ve znění účinném do 31.12.2012). Určení výše odměny exekutora v rámci příkazu k úhradě nákladů exekuce je i podle mého názoru na tomto místě předčasné. Dle současné právní úpravy však soudní exekutor dle ust. § 336p odst. 1 OSŘ nejpozději do 7 dnů ode dne konání dražby na úřední desce zveřejní i oznámení o přihlášených pohledávkách, o nichž rozhodne v rozvrhu,

¹⁵⁹ PAZDERKA, Stanislav. *Stanovení nákladů exekuce před rozvrhovým jednáním*. Komorní listy. 2012, č. 3.

včetně sdělení věřitele o jejich zařazení do skupiny a pořadí v této skupině. Současně poučí přihlášené věřitele, že mohou popřít přihlášené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí nejpozději do 15 dnů ode dne zveřejnění oznámení, nebo v téže lhůtě žádat, aby k rozvržení rozdělované podstaty bylo nařízeno jednání. Jednání o rozvrhu je tedy nařizováno pouze na návrh. Ve většině případů exekutor rozvrhuje rozdělovanou podstatu bez nařízeného jednání, a to teprve po uplynutí lhůty pro popření pohledávek. Lhůta pro vydání usnesení o rozvrhu přitom není zákonem stanovena. Ještě před vydáním usnesení o rozvrhu tedy soudní exekutor zná přesnou výši základu pro výpočet své odměny. Pokud by tedy v mezidobí od uplynutí lhůty pro popření pohledávek dle §336b odst. 4 písm. b) OSŘ a vydáním usnesení o rozvrhu rozhodl o výši svých nákladů Příkazem k úhradě nákladů exekuce, argumenty JUDr. Pazderky by v tomto případě neobstály. Vydání příkazu k úhradě nákladů, ač teprve v této fázi řízení, i přesto považují za nadbytečný úkon.

6.4. Rozhodování exekutora o nárocích původně pověřeného soudního exekutora

Na způsob rozhodování o nákladech exekuce je pamatováno i pro případ vyloučení či změny exekutora, spojení exekucí a převzetí exekutorského úřadu.

Dojde-li ke změně exekutora, nově pověřený soudní exekutor v souladu s ust. § 44b odst. 4 EŘ rozhodne příkazem k úhradě nákladů exekuce o dosud vzniklých nákladech exekuce. Odměna exekutora, který exekuci dosud vedl se vypočítá tak, jako by došlo k zastavení exekuce, tedy podle § 11 odst. 3 a 5 ET. Nároky exekutora na náhradu výdajů vynaložených v souvislosti s exekuční činností se budou řídit § 13 až 15 ET. Podle § 44b odst. 5 EŘ nese náklady vzniklé v souvislosti se změnou exekutora podle odstavce 1 oprávněný. Je však třeba odlišit „běžné“ náklady exekuce původního exekutora, které soudnímu exekutorovi vznikají bez ohledu na změnu exekutora, a „zvláštní“ náklady, které vznikají v souvislosti se změnou exekutora.

Pro běžné náklady, které soudnímu exekutorovi vznikají bez ohledu na změnu exekutora, platí, že povinnost k jejich náhradě stíhá povinného, neboť exekuce nadále pokračuje. Nový exekutor proto tyto náklady určí v souladu § 88 odst. 1 EŘ v příkazu k

úhradě nákladů exekuce a uloží povinnost jejich náhrady povinnému. Po právní moci příkazu k úhradě nákladů exekuce nový exekutor takto stanovené náklady vymůže ve prospěch původního exekutora a následně mu je vyplatí.

Celková výše nákladů exekuce, stejně jako nákladů oprávněného, však nesmí být v důsledku změny exekutora pro povinného vyšší, než jaká by byla, pokud by ji po celou dobu trvání exekučního řízení prováděl pouze jeden exekutor. Případný rozdíl v těchto nákladech si ponese původní exekutor a nový exekutor, a to v poměru podle své fakticky vynaložené exekuční činnosti v rámci daného exekučního řízení.¹⁶⁰ Při stanovení výše odměny původního exekutora by též mělo být přihlédnuto k zavinění exekutora ve vztahu k důvodům, pro které zaniklo jeho pověření. Došlo-li tedy ke změně exekutora jeho zaviněním, lze v intencích § 11 odst. 5 ET uvažovat o nepřiznání odměny.¹⁶¹

Ve výjimečných případech, kdy ke změně exekutora dojde zaviněním oprávněného, lze uvažovat o přiměřeném použití § 89 EŘ ve vztahu k nákladům původního exekutora i přesto, že exekuce dále pokračuje. Jelikož nový exekutor nemá pravomoc ke stanovení a vymáhání nákladů vůči oprávněnému, měl by v takovém případě uložit oprávněnému povinnost k úhradě konkrétně vyčíslených nákladů původního exekutora exekuční soud, a to v rámci usnesení o změně exekutora.¹⁶²

Pokud § 44b odst. 5 EŘ hovoří o tom, že náklady exekuce vzniklé v souvislosti se změnou exekutora nese oprávněný, pak má na mysli výhradně ty náklady, které by nevznikly, pokud by nedošlo ke změně exekutora. K povaze těchto nákladů se ve svém usnesení č.j. 17 Co 379/2015 ze dne 24.4.2015 vyjádřil Krajský soud v Praze a následně i Nejvyšší soud ČR, který v rámci usnesení sp.zn. 20 Cdo 3944/2018 judikoval, že: „*Se změnou exekutora se mohou pojít také „zvláštní“ náklady, vyvolané právě touto změnou; § 44b odst. 5 exekučního řádu stanoví povinnost k úhradě těchto nákladů oprávněnému. Důvodem takového postupu je skutečnost, že se jedná o náklady exekuce zvýšené v důsledku změny exekutora, které by zde jinak nevznikly, např. náklady na doručování usnesení o změně exekutora, náklady na převezení zajištěných věcí nebo náklady spojené s předáním spisu. Zvýšené náklady proto hradí, a to bez dalšího, oprávněný exekutorovi, který tyto náklady vynaložil. Výši nákladů, a povinnost oprávněného k jejich úhradě, určí*

¹⁶⁰ Srov. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24.4.2015, sp.zn. 17 Co 379/2015.

¹⁶¹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 3944/2018, ze dne 4. 12. 2018, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24.4.2015, sp.zn. 17 Co 379/2015.

¹⁶² KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 610.

nový exekutor v usnesení, které doručí oprávněnému. Z uvedeného vyplývá, že „zvláštními“ náklady exekuce se rozumí náklady skutečně vynaložené, respektive hotové výdaje spojené se samotným „technicko – organizačním a faktickým“ provedením změny osoby soudního exekutora v exekuci, a nejedná se o náhradu odměny původního exekutora, ani o možnost paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 1 vyhlášky; jde tedy o prokázané hotové výdaje spojené se změnou exekutora, jež mají původ svého vzniku právě v této skutečnosti (tj. nebylo-li by změny exekutora, nebyly by vynaloženy), a nikoliv o běžné náklady exekuce, které jsou řešeny ve výše uvedeném režimu. Z toho vyplývá, že vynaložení „zvláštních“ nákladů je povinen exekutor prokázat.“¹⁶³

Dojde-li ke spojení exekucí dle ust. § 37 odst. 4 EŘ, které probíhaly u různých exekutorů, náleží exekutorovi, který již exekuci dále nepovede, pouze náhrada účelně vynaložených hotových výdajů. O výši těchto údajů rozhodne exekuční soud v rámci usnesení o spojení exekucí.

V případě převzetí exekutorského úřadu novým exekutorem (§ 15 odst. 5 EŘ) mohou mezi sebou nově jmenovaný a původní exekutor uzavřít smlouvu o podílu na odměně. Tato skutečnost se nikterak neprojeví v rozhodnutí o nákladech exekuce.¹⁶⁴

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 3944/2018, ze dne 4. 12. 2018.

¹⁶⁴ KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2, str. 610,611.

7. Uplatňování nákladů exekučního řízení v insolvenčním řízení

V rámci civilního procesu rozlišujeme několik druhů civilního řízení. Základním druhem civilního procesu je řízení nalézací, dalšími pak řízení vykonávací/exekuční, insolvenční, rozhodčí řízení a řízení zajišťovací. Mezi jednotlivými druhy civilního řízení může docházet ke střetům. K typickému střetu dochází v případě insolvenčního a exekučního řízení.¹⁶⁵

Dojde-li ke střetu exekučního řízení s řízením insolvenčním, exekuční řízení se ve smyslu ust. § 140a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“ či „IZ“) nepřerušuje. Se zahájením insolvenčního řízení je však mimo jiné spojen ten účinek, že výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídít nebo zahájit, nelze je však provést¹⁶⁶ (§ 109 odst. 1 písm. c) IZ). V době trvání účinků rozhodnutí o úpadku není možné exekuci, která by postihovala majetek v majetkové podstatě, ani nařídít nebo zahájit (§ 140e odst. 1 IZ). V této fázi řízení tudíž exekutor nemůže činit žádné kroky, které by vedly k individuálnímu uspokojení pohledávky oprávněného mimo insolvenční řízení. Činnost soudního exekutora je tak omezena pouze na úkony administrativní povahy. V souvislosti s nemožností provádění exekuce po zahájení insolvenčního řízení vyvstává otázka, zda má soudní exekutor nárok na úhradu nákladů exekuce a jakým způsobem by měly stanoveny a uhrazeny.

7.1. Uplatnění nákladů exekuce obecně

Za účelem alespoň částečného uspokojení musí věřitel uplatnit svou pohledávku přihláškou u insolvenčního soudu podanou ve lhůtě stanovené rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku dlužníka. K přihláškám, které jsou podány později, insolvenční soud nepřihlíží a v insolvenčním řízení se tak neuspokojí (§ 173 odst. 1 IZ). To platí i pro věřitele, kteří se uspokojení své pohledávky domáhali ještě před zahájením

¹⁶⁵ JUŘÁTKOVÁ, Petra. *Vybrané problémy uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení z pohledu judikatury*. Komorní listy. 2018, č. 3.

¹⁶⁶ S výjimkou pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených naroveň, pro jejichž uspokojení lze vést výkon rozhodnutí či exekuci na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými.

insolvenčního řízení formou exekuce, a stejně tak pro samotného soudního exekutora, kterému v průběhu exekuce vzniká nárok na úhradu jeho nákladů uvedených v § 87 odst. 1 EŘ. Nejednotný názor však panoval v otázce, kterým okamžikem nárok soudního exekutora na úhradu nákladů exekuce vzniká.

Nejednotný byl ve svém rozhodování i Vrchní soud v Praze, který v rámci senátu 103 zastával názor, že „*jediným případem, kdy v průběhu insolvenčního řízení může exekutor uspokojit náklady exekuce, upravuje ustanovení § 46 odst. 6 ex. ř.*¹⁶⁷, a to v situaci, kdy před zahájením insolvenčního řízení má exekutor k dispozici výtěžek exekuce a ten na základě svého rozhodnutí odevzdá insolvenčnímu správci po odečtu nákladů exekuce. Náklady exekuce lze tak vymoci na povinném jen z výtěžku exekuce, a to v exekučním řízení samotném.“¹⁶⁸ Naopak senáty 101 a 102 Vrchního soudu v Praze setrvaly na právním názoru, že soudní exekutor má mít „*právo na uspokojení nákladů exekuce i v případě, že v průběhu exekuce nebylo k uspokojení pohledávky oprávněného nic vymoženo, když exekutor je v podstatě honorován za to, že byl exekucí pověřen.*“¹⁶⁹ Pro účely přihlášení pohledávky představující náklady exekuce však musí soudní exekutor disponovat vykonatelným rozhodnutím o těchto nákladech, tj. pravomocným příkazem k úhradě nákladů exekuce.

V návaznosti na praxi soudních exekutorů, kteří příkaz k úhradě vydávali zpravidla až po zahájení insolvenčního řízení tak, aby mohli svou pohledávku přihlásit jako vykonatelnou, došlo k revizi původního stanoviska Vrchního soudu v Praze v tom směru, že po zahájení insolvenčního řízení již nelze příkaz vydat, neboť vydání příkazu je nepřípustným prováděním exekuce a porušením ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) IZ. Bez ohledu na (ne)vydaný příkaz k úhradě však může exekutor přihlásit svoji pohledávku do insolvenčního řízení jako nevykonatelnou.¹⁷⁰ Tento názor vyjádřil Vrchní soud v Praze ve svém usnesení sp. zn. KSPA 48 INS 10182/2012, 102 VSPH 134/2014-64, kde uvedl, že: „*exekutor si tedy po zahájení insolvenčního řízení nemůže vyrobit exekuční titul, aby zajistil vykonatelnost pohledávky z titulu nákladů exekuce, což však neznamená, že by nemohl (neměl a nemusel) takovou pohledávku přihlásit (uplatnit) v insolvenčním řízení jako pohledávku nevykonatelnou. Jelikož žalovaný byl pověřen vedením exekuce, má*

¹⁶⁷ Nyní § 46 odst. 7 EŘ.

¹⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. KSUL 44 INS 14403/2010, 103 VSPH 111/2012-29.

¹⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2011, sp. zn. KSUL 69 INS 3380/2010, 102 VSPH 15/2011-49.

¹⁷⁰ KUBIZŇÁK, Jan. *Uplatňování nákladů exekuce v insolvenčním řízení, jestliže nebylo v exekuci nic vymoženo*. Komorní listy. 2014, č. 3.

odvolací soud zato, že mu vzniklo právo na minimální odměnu ve výši 3.000 Kč dle ust. § 6 odst. 3 Vyhlášky, na náhradu hotových výdajů v paušální částce 3.500 Kč dle ust. § 13 odst. 1 Vyhlášky a na příslušnou DPH...Podle názoru odvolacího soudu má totiž exekutor právo na uspokojení nákladů exekuce i v případě, že v jejím průběhu nebylo na uspokojení pohledávky oprávněného nic vymoženo, když je v podstatě honorován za to, že byl exekucí pověřen. Názor, že náklady exekuce mohou být vyčísleny až po jejím skončení a že exekutor má nárok na náhradu nákladů exekuce jen v případě, že na uspokojení pohledávky oprávněného něco vymohl, z EŘ ani Vyhlášky nevyplývá.“¹⁷¹

Na myšlenku vzniku nároku soudního exekutora na náhradu nákladů exekuce spojenou s okamžikem pověření exekutora k vedení exekuce a možnost přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení i bez vydaného příkazu k úhradě nákladů navázal i Ústavní soud. Ten opakovaně dospěl k závěru, že právní úpravu nákladů exekuce nelze interpretovat bez souvislosti s obecnou právní úpravou nákladů řízení zakotvenou v § 270 a 271 OSŘ, když ustanovení § 87 až § 89 EŘ vystihují jen zvláštnosti exekučního řízení a jinak se uplatní subsidiarita občanského soudního řádu podle § 52 odst. 1 EŘ. I v exekučním řízení tak platí, že nařízení exekuce (vydání pověření k jejímu vedení) se vztahuje i na povinnost k úhradě nákladů exekuce a nákladů oprávněného bez toho, že by již zde byly specifikovány.¹⁷² Ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/2014 pak Ústavní soud judikoval, že: „Z práve uvedeného plyne, že soudní exekutor má nárok na úhradu nákladů exekuce zásadně povinným, a to již od okamžiku nařízení exekuce (resp. okamžiku, kdy byl jejím provedením exekučním soudem pověřen), s výjimkou situací, kdy je třeba za v řízení úspěšného účastníka namísto oprávněného považovat povinného (tak by tomu bylo např. tehdy, kdy by exekuce byla zastavena z důvodu spočívajícího na straně oprávněného). Jde-li pak o příkaz k úhradě nákladů exekuce ve smyslu § 88 odst. 1 exekučního řádu, je třeba tento v souladu s výše uvedeným považovat pouze za rozhodnutí, jímž je s ohledem na průběh předmětného exekučního řízení autoritativně určena konkrétní výše nákladů exekuce, nikoli za rozhodnutí, které by teprve zakládalo povinnost povinného k jejich úhradě, neboť tato povinnost povinnému vznikla již nařízením exekuce.“¹⁷³

¹⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2014, sp. zn. KSPA 48 INS 10182/2012, 102 VSPH 134/2014-64.

¹⁷² Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2006, sp. zn. III. ÚS 282/06, stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06.

¹⁷³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.7.2016 sp. zn. IV. ÚS 3250/14.

7.2. Uplatnění nákladů exekuce, bylo-li v exekučním řízení něčeho vymoženo

Postup soudního exekutora ohledně vymoženého plnění a nákladů exekuce v případě, že přijetí plnění došlo ještě předtím, než nastaly účinky zahájení insolvenčního řízení, upravuje § 46 odst. 7 EŘ. Podle tohoto ustanovení exekutor vydá vymožené plnění do majetkové podstaty úpadce bezodkladně po právní moci usnesení, kterým rozhodne po odečtu nákladů exekuce o vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci.

V prvé řadě je třeba poznamenat, že povinností vydat plnění zajištěné, resp. vymožené soudním exekutorem ještě před zahájením insolvenčního řízení se zákonodárce odchýlil od závěrů soudní praxe, která dovozovala, že „*plněním povinného k rukám exekutora uskutečněným v době po vydání exekučního příkazu a před prohlášením konkursu na majetek povinného dluh povinného vůči oprávněnému zaniká za současného předpokladu, že usnesení o nařízení exekuce nabylo právní moci.*“¹⁷⁴

Ani výklad samotného § 46 odst. 7 EŘ nebyl vždy jednotný. Až donedávna byl ovlivněn především usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014, který dovedl, že § 46 odst. 7 EŘ nelze aplikovat v doslovném znění. Soudní exekutor je povinen po zahájení insolvenčního řízení vydat do majetkové podstaty úpadce celé v exekuci vymožené plnění bez odečtu nákladů exekuce, neboť: „*V okamžiku, kdy soudní exekutor vymohl při provádění exekuce pohledávku (její část), vzniká mu právo na náhradu nákladů řízení (jako v této věci). Jestliže má z tohoto titulu pohledávku vůči povinnému úpadci (ať již vymahatelnou podle příkazu k úhradě nákladů exekuce nebo ne), je povinen ji přihlásit v přihlašovací lhůtě do insolvenčního řízení k jejímu uspokojení z majetkové podstaty úpadce, jak správně dovozuje dovolatel v řadě s ostatními věřiteli. V opačném případě (rozhodnutím podle ustanovení § 46 odst. 7 ex. řádu a vydáním vymoženého plnění po odečtení nákladů exekuce) by došlo k nepřípustnému zvýhodnění jednoho z věřitelů úpadce.*“¹⁷⁵

Ke zcela opačnému závěru však dospěl Ústavní soud, který ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 označil výklad Nejvyššího soudu za „nesprávný a nepřesvědčivě odůvodněný“. Dle názoru Ústavního soudu z ustanovení § 46 odst. 7 EŘ jednoznačně vyplývá, že v případě střetu insolvence s exekucí si soudní exekutor smí ponechat účelně

¹⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008 (R 69/2011).

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.10.2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014.

vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je i odměna exekutora, a do majetkové podstaty úpadce vydat toliko „čistý“ výtěžek exekuce. Vycházel přitom z úvahy, že: „Závěr, že exekutora je nezbytné považovat za "řadového věřitele" a vyžadovat, aby své nároky vymáhal v insolvenčním řízení spolu s ostatními věřiteli, je projevem nepřipustné svévole Nejvyššího soudu.... Zákonodárce má k dispozici širokou škálu způsobů, jak realizovat svoji zákonodárnou pravomoc, a je limitován toliko pravidly zakotvenými v předpisech vyšší právní síly a pravidly legislativními. Nezařadil-li nároky exekutora explicitně do výčtu privilegovaných "zapodstatových" pohledávek, neznamená to, že těmto nárokům nemohl přiznat privilegovaný status jinak, byť v jiném právním předpisu.... Východiskem pro posouzení oprávněnosti požadavku na zaručenou odměnu exekutora je úvaha, že soudní exekutor a insolvenční správce vykonávají v zásadě obdobnou činnost; cílem obou je zajistit uspokojení přihlášených věřitelů prostřednictvím autoritativního nakládání s majetkem povinného (resp. úpadce), za což jim náleží odměna. Je však zjevně neopodstatněné, aby insolvenční správce měl za tuto svoji činnost odměnu v podstatě zajištěnu, zatímco exekutor se ocitá ve stavu nepředvídatelnosti a nejistoty, zda se své odměny (a rovněž hotových výdajů, které k uspokojení věřitele vynaložil) kdy dočká, a v jaké výši. Zákonodárce zařadil nárok insolvenčního správce na odměnu a náhradu nákladů na první místo kategorie pohledávek za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona], tedy pohledávek, které se uspokojují v plné výši a kdykoliv po rozhodnutí o úpadku. Stejný nárok na odměnu a náhradu nákladů by měl mít i exekutor, který provádí obdobnou činnost. Insolvenční zákon exekutora sice považuje za řadového věřitele s běžnou pohledávkou, zákonodárce však zjevně k zajištění jeho odměny zvolil jiný postup, a to právě možnost ponechat si část výtěžku zpeněžení přímo při vydávání vymoženého plnění do insolvenčního řízení.“¹⁷⁶

Závěry obsažené v nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/16 již byly potvrzeny jak samotným Ústavním soudem¹⁷⁷, tak i Nejvyšším soudem¹⁷⁸. Exekutor tedy v případě vymoženého plnění (a dosud nevyplaceného oprávněnému) vydá usnesení, kterým rozhodne o vydání vymoženého plnění po odečtení účelně vynaložených nákladů exekuce. Usnesení, proti kterému je přípustné odvolání, se doručí oprávněnému, povinnému a insolvenčnímu správci, neboť se týká práv k majetkové podstatě.

¹⁷⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16.

¹⁷⁷ Srovnej nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. V. ÚS 3629/16, nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. I ÚS 3579/15.

¹⁷⁸ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2016, sp. zn. 20 Cdo 3541/2016.

7.3. Náklady exekučního řízení v případě zastavení exekuce

Dle ust. § 109 odst. 1 písm. c) IZ výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majtkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze ji však provést.

V usnesení ze dne 26.2.2015, sp. zn. 21 Cdo 1428/2014 Nejvyšší soud uvedl, že provedením exekuce ve smyslu ust. § 109 odst. 1 písm. c) IZ se rozumí i vydání rozhodnutí o zastavení exekuce. Ve svém pozdějším usnesení sp.zn. 31 Cdo 1714/2013 ze dne 13.4.2016 však dospěl k závěru, že usnesení o zastavení exekuce není úkonem, kterým se provádí exekuce, a to ani kdyby obsahovalo akcesorický výrok o nákladech exekuce. Exekuční soud, stejně jako exekutor, je tak i po zahájení insolvenčního řízení oprávněn exekuci na majetek povinného zastavit.¹⁷⁹

V usnesení o zastavení rozhodne příslušný exekuční soud, případně exekutor, též o nákladech předmětné exekuce, a to podle pravidel stanovených § 89 EŘ. Je-li povinnost k náhradě nákladů exekuce uložena povinnému, je otázkou, jakým způsobem by měly být tyto náklady uhrazeny. V zásadě se nabízejí dva možné postupy:

Prvním z nich je přihlášení pohledávky na nákladech exekuce do insolvenčního řízení. To ovšem přichází v úvahu pouze tehdy, je-li usnesení o zastavení exekuce vydáno ve lhůtě stanovené pro podání přihlášky do insolvenčního řízení ve smyslu § 173 IZ.

Druhou variantou je vymáhání nákladů exekuce až po skončení insolvenčního řízení. To je dle mého názoru možné pouze v případě, probíhal-li v rámci insolvenčního řízení konkurs na majetek povinného. Bylo-li však jako způsob řešení úpadku zvoleno oddlužení, nelze zmíněný postup uplatnit, neboť po splnění oddlužení dle § 414 a 415 IZ vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny. Osvobození se vztahuje jak na věřitele pohledávek zahrnutých do oddlužení, tak na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit. Tyto pohledávky proto nelze dále exekučně vymáhat. To platí i pro příslušenství těchto pohledávek, kterým jsou podle § 513 ObčZ i náklady spojené s jejich uplatněním, protože příslušenství pohledávky (byť vzniká

¹⁷⁹ JURÁTKOVÁ, Petra. *Vybrané problémy uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení z pohledu judikatury*. Komorní listy. 2018, č. 3.

později – právní mocí rozhodnutí o přiznání náhrady nákladů řízení) nemůže mít z hlediska možnosti uspokojení jiné (lepší) pořadí než pohledávka samotná.¹⁸⁰

Obdobný problém nastává, dojde-li k zastavení exekuce po skončení insolvenčního řízení. I zde je třeba rozlišit, zda insolvence probíhala formou konkursu či oddlužení.

V případě konkursu může být exekuce dokončena i ohledně v konkursu neuspokojené části pohledávky. Pak je v případě zastavení exekuce o nákladech exekuce, stejně jako o nákladech účastníků řízení, rozhodováno podle obecných pravidel stanovených § 89 EŘ.

Došlo-li však v rámci insolvenčního řízení ke splnění oddlužení a vydání usnesení o osvobození dlužníka od placení pohledávek ve smyslu ust. § 414 IZ, nelze v exekuci dále pokračovat a je namístě ji zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. V takovém případě však nelze uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce ani jednomu z účastníků řízení. K tomuto závěru se přiklonil i Ústavní soud. Ten ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 sice přiznal soudnímu exekutorovi nárok na náklady exekuce v minimální výši¹⁸¹, avšak zároveň zdůraznil, že exekutor byl povinen tuto pohledávku přihlásit do insolvenčního řízení. K uložení povinnosti k náhradě nákladů povinnému teprve po skončení insolvenčního řízení a osvobození povinného od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, se Ústavní soud vyjádřil následovně: „*Exekuční soud i soudní exekutor porušili právo stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i právo na ochranu vlastnictví ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny, pokud jej zavázali k úhradě nákladů exekuce, které nebyly soudním exekutorem přihlášeny do insolvenčního řízení, ačkoli přihlášeny být měly, za situace, kdy byl stěžovatel insolvenčním soudem od placení těchto pohledávek osvobozen, přičemž tento svůj postup opřeli o takový výklad příslušných zákonných ustanovení, který nelze považovat do ústavně konformní.*“¹⁸²

¹⁸⁰ NS 29 NSČR 110/2015.

¹⁸¹ Pomocí argumentu *a maiori ad minus* Ústavní soud dovodil, že jestliže má soudní exekutor dle § 11 odst. 3 ET nárok na odměnu ve výši 3 000 Kč v případě, kdy jeho pověření k vedení exekuce zaniklo, pak dle názoru Ústavního soudu nelze *a maiori ad minus* dospět k jinému výkladu, než že exekutorovi tato odměna náleží tím spíše i tehdy, pokud jeho oprávnění k provedení exekuce nezaniklo, nýbrž ze zákona došlo pouze k tomu, že v provádění exekuce nebylo možno po dobu, kdy proti povinnému zároveň probíhalo insolvenční řízení, pokračovat.

¹⁸² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28.7.2016, sp. zn. IV. ÚS 3250/2014.

Na závěr nutno dodat, že ani oprávněnému nelze přičítat k tíži, že proti povinnému bylo zahájeno insolvenční řízení. Tudíž ani oprávněný nemůže být v tomto případě zavázán k hrazení nákladů exekuce.

Závěr

Základním cílem této rigorózní práce na téma „Náklady exekučního řízení“ bylo poukázat na hlavní nedostatky dosavadní právní úpravy problematiky nákladů vznikajících v souvislosti s vykonávacím, resp. exekučním řízením. Poměrně strohá právní úprava nákladů exekučního řízení vede k četným výkladovým neshodám mezi soudními exekutory, exekučními soudy i samotnými zákonodárci. V exekutorské praxi tak vyvstává řada aplikačních problémů, ke kterým jsem se pak v rámci jednotlivých kapitol snažila zaujmout vlastní stanovisko a případně i navrhnout jejich možná řešení.

Stěžejní částí rigorózní práce je kapitola nazvaná „Náklady exekuce“. Ta je dále členěna do podkapitol věnujících se jednotlivým druhům nákladů exekuce, přičemž na popis jednotlivých druhů nákladů je kladem různý důraz. Cílem této části práce bylo poskytnout souhrnný přehled nákladů exekuce, poukázat na problematické postavení soudního exekutora jako podnikatele a zároveň nositele mocenských práv na něj delegovaných státem a pokusit se odpovědět na otázku, do jaké míry se do výše nákladů exekuce promítá složitost a náročnost toho konkrétního způsobu výkonu exekuce a dobrovolnost plnění povinného.

Exekuční činnost je činností vykonávanou za úplatu. Úplata za výkon exekuce však není exekutorovi garantována vždy, neboť není hrazena z veřejných prostředků, nýbrž samotnými účastníky řízení. V případě úspěšného vymožení pohledávky přiznané exekučním titulem vychází povinnost k náhradě nákladů exekuce z principu presumovaného procesního úspěchu oprávněného, neboť nařízením exekuce bylo jeho návrhu vyhověno. Náklady exekučního řízení tudíž dle § 87 odst. 2 a 3 EŘ hradí automaticky povinný. Dojde-li však ke skončení exekuce z jiného důvodu než pro vymožení, je při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení třeba aplikovat princip zavinení. Nezávislost soudního exekutora na veřejných prostředcích by tak měla být motivací k hospodárnému, a přitom efektivnímu provádění exekuce za účelem vytváření zisku. Při výkonu své činnosti však exekutor jako podnikatel nese riziko spočívající v tom, že majetek povinného podléhající exekuci nebude postačovat ke krytí těchto nákladů. Soustavné snižování výše náhrady nákladů exekuce bohužel dle mého názoru nepůsobí pro exekutory motivačně, nýbrž může mít v souvislosti se závislostí exekutora

na finančním výsledku řízení dopad na činnost některých exekutorských úřadů, snížení standardu poskytovaných služeb a v konečném důsledku i na vymahatelnost práva. Dokladem toho je i masivní nárůst počtu uvolněných exekutorských úřadů a potíže s jejich obsazováním.

Ani úspěšné vymožení pohledávky není pro exekutora garancí odměny stanovené Exekučním tarifem, neboť i výše odměny být modifikována v souvislosti s principem proporcionality a dobrovolnosti plnění povinného. Ačkoli by výše odměny měla být dle konstantní judikatury závislá na složitosti, odpovědnosti a namáhavosti exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce, není tento princip z mého pohledu aplikovatelný vždy. Požadavek aplikace principu přiměřenosti má nepochybně své místo v souvislosti s „dobrovolným“ plněním povinného, avšak v případě vymožení pohledávky po uplynutí lhůty podle § 46 odst. 6 EŘ nelze stanovit výši odměny v závislosti na složitosti jednotlivých způsobů provádění exekuce. K úspěšnému vymožení často vede kombinace jak jednodušších, tak složitějších způsobů provedení exekuce, jakož i dalších úkonů exekutora, na které je třeba nahlížet jako na celek. S modifikací odměny v závislosti na složitosti jednotlivých způsobů provedení exekuce nepočítá ani Exekuční tarif, který za základ pro určení odměny považuje pouze výši exekutorem vymoženého plnění. V případech nepeněžitého plnění je pak odměna též stanovena paušální částkou, ačkoli právě případy nepeněžitého plnění jsou typickým příkladem rozdílu v náročnosti provedení exekuce. Aplikace daného principu by tak musela být nutně spojena s přijetím nové právní úpravy jasně specifikující pravidla pro stanovení odměny v závislosti na jednotlivých způsobech provedení exekuce, počtu provedených úkonů atd.. Dle mého mínění by měl být princip proporcionality promítnut spíše do výše paušální náhrady hotových výdajů exekutora, neboť „složitější“ způsoby provádění exekuce jsou často spojeny i s vyššími hotovými náklady. Modifikace odměny exekutora v souvislosti s „dobrovolným“ splněním povinnosti je naopak bezesporu na místě. Z mého pohledu by však mělo exekutorovi náležet právo na odměnu i tehdy, došlo-li k plnění v mezidobí od vydání pověření k vedení exekuce do doby, než se povinný o exekuci dozví způsobem, který předpokládá platná právní úprava (doručením vyrozumění o zahájení exekuce spolu s výzvou ve smyslu ust. § 46 odst. 6 EŘ), neboť i v tomto období exekutor činí úkony směřující k provedení exekuce. I tato plnění by tak měla spadat do režimu snížených nákladů ve smyslu ust. § 11 odst.1 exekučního tarifu.

Nejčastějším důvodem pro stesky soudních exekutorů je náhrada nákladů exekuce v případě jejího zastavení pro nemajetnost povinného. Podkapitola „Hrazení nákladů

exekučního řízení“ se tak zabývá především posouzením otázky zavinění s důrazem na problematikou hrazení nákladů exekuce garantovaných větou druhou § 89 EŘ v případě bezúspěšné exekuce. I přes původní záměr zákonodárce zajistit soudnímu exekutorovi náhradu jeho paušálně určených či účelně vynaložených výdajů i za takovéto situace, nelze dle konstantní judikatury nedostatek majetku na straně povinného přičítat k tíži oprávněnému. Je to totiž exekutor, který jako podnikatel nese riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude postačovat k uspokojení nákladů exekuce, a toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na oprávněného. Ačkoli se s tímto názorem zcela neztotožňuji, je aplikace věty druhé § 89 EŘ v jejím doslovném znění bez přihlídnutí k zavinění oprávněného na zastavení exekuce pro nemajetnost povinného při rozhodování soudního exekutora o povinnosti k náhradě nákladů exekuce na denním pořádku. Považuji proto za více než žádoucí legislativní změnu tohoto ustanovení ve smyslu konstantní judikatury.

Krytí nepříznivých finančních následků plynoucích z nemajetnosti povinného je často řešeno právem exekutora požadovat zaplacení přiměřené zálohy na náklady exekuce. Mimo vysvětlení povahy zálohy na náklady exekuce, způsobu stanovení její výše a následků plynoucích z jejího nezaplacení obsahuje kapitola „Placení nákladů exekučního řízení“ i úvahu nad zavedením obligatorní zálohy na náklady exekuce. Dle mého názoru by za současné právní úpravy mělo být i nadále právo na požadování zálohy ponecháno na uvážení exekutora. Je to především sám soudní exekutor, který nejlépe dokáže posoudit nákladovost toho konkrétního řízení, pravděpodobnost skončení exekuce jejím vymožením (a tedy úhrady nákladů exekuce povinným) a nutnost zálohu požadovat. Krytí nákladů exekuce formou obligatorních záloh zavedených na úkor věřitele nepovažuji za příliš šťastné řešení.

V souvislosti s tématem nákladů exekučního řízení bylo též nutné se věnovat formě rozhodování o povinnosti k jejich náhradě. V rámci kapitoly nazvané „Rozhodování exekutora příkazem k úhradě nákladů exekuce“ jsem se pak mimo jiné věnovala diskutované otázce rozsahu soudního přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce napadeného námitkami, stejně jako otázce přípustnosti mimořádného opravného prostředku proti tomuto typu rozhodnutí. Jelikož stanovení povinnosti k náhradě nákladů exekuce představuje na jedné straně finanční příjem soudního exekutora a na straně druhé někdy i výrazný zásah do majetkové sféry povinného, jsem zastáncem zkoumání námitek v tzv. plné jurisdikci soudu, neboť s ohledem, na již výše uvedené je nutné k podaným námitkám přistupovat se zvláštní pečlivostí a zabývat se jak jejich kvalitou, tak kvantitou.

Ze stejných důvodů zastávám i názor, že proti rozhodnutí o podaných námitkách by měl být přípustný mimořádný opravný prostředek.

Stále aktuálnější je pak téma nákladů exekučního řízení při jeho střetu s řízením insolvenčním. V rámci poslední kapitoly jsem se proto zabývala častými změnami v judikatuře týkající se názoru na požadavky pro uplatnění nákladů exekuce, otázky momentu vzniku nároku na jejich úhradu a nutnosti stanovení nákladů exekuce pravomocným příkazem k úhradě nákladů exekuce vydaným ještě před zahájením insolvenčního řízení, stejně jako otázky vydání plnění vymoženého v rámci exekuce ještě před zahájením insolvenčního řízení. Tyto změny, stejně jako nejednotný postup insolvenčních správců, vedou k právní nejistotě soudních exekutorů. I zákonná úprava střetu exekuce s insolvencí by si proto podle mého zasloužila větší pozornost, stejně jako jednoznačné stanovení možnosti a podmínek pro uplatnění nákladů exekuce v rámci insolvence.

Lze uzavřít, že současná právní úprava nákladů exekučního řízení je z mého pohledu velmi strohá a v mnoha ohledech nedostačující. O tom svědčí i bohatá judikatura řešící řadu výkladových nejasností. Úprava nákladů exekučního řízení by si tak zasloužila legislativní změnu, v rámci níž by byly jasně vyřešeny výše nastíněné problémy. Za zcela zásadní považuji jednoznačné vyřešení otázky nákladů exekuce při nemajetnosti povinného a stanovení pravidel modifikace výše odměny v závislosti na složitosti, zodpovědnosti a namáhavosti úkonů prováděných v rámci jednotlivých exekučních řízení, jakož i v případě dobrovolnosti plnění povinného. Mimo to by měla být pozornost věnována i detailnější úpravě náhrady nákladů exekuce při střetu exekučního a insolvenčního řízení, zvažena by měla být i možnost zavedení mimořádného opravného prostředku proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Samostatnou otázkou je pak výše samotných nákladů exekuce. Ačkoli je zcela správná a logická myšlenka zatížení účastníků řízení co možná nejnižšími náklady, měl by mít i soudní exekutor zajištěny řádné ekonomické podmínky pro výkon své činnosti. V rámci dosavadních novelizací exekučního řádu a exekučního tarifu se do výše odměňování exekutorů nikterak nepromítly změny majetkových poměrů společnosti ani vyšší složitost a náročnost úkonů exekutora v exekučním řízení díky přenášení pravomocí exekučních soudů na soudní exekutory. Naopak dochází k soustavnému snižování nákladů exekuce, které má bezesporu vliv na chod exekutorských úřadů a ochotu exekutorskou profesi vůbec vykonávat. V konečném důsledku tak vyvstává i otázka

možného ohrožení vymahatelnosti práva. Další případná novela by proto měla mít při stanovení výše nákladů exekuce na paměti nejen ochranu účastníků řízení, nýbrž i zájem na zachování podmínek soudních exekutorů pro výkon exekuční činnosti spočívající v nezávislém, spravedlivém a důstojném zajištění práv účastníků řízení.

Exekuční řízení jako takové je stále diskutovaným tématem. O tom svědčí i tempo legislativních změn v posledních letech i aktuální snaha o další novelu občanského soudního a exekučního řádu. Ačkoli se navrhované znění novely nákladů exekuce výslovně nedotýká, zavedení složitého přerozdělování nápadu exekucí v duchu obligatorního spojování exekucí vedených proti témuž povinnému k jednomu soudnímu exekutorovi (princip „jeden dlužník – jeden exekutor“) a s tím související možnosti změny exekutora, jakož například i nově stanovená povinnost náhrady nákladů zaměstnavatelů za provádění srážek ze mzdy, může mít v konečném důsledku nemalý vliv na výši nákladů účelně vynaložených na vedení exekučního řízení.

Věřím, že má rigorózní práce splnila svůj účel, přinesla shrnutí tématu nákladů exekučního řízení jak z pohledu zákonné úpravy, tak ve světle bohaté soudní judikatury, a nastínila nejčastější sporné otázky dané oblasti.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

I. Monografie, učebnice, komentované zákony:

- HAVLÍČKOVÁ, Blanka. *Kompendium judikatury*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 199 s. ISBN 978-80-7552-215-3.
- KASÍKOVÁ, KUČERA, PLÁŠIL, ŠIMKA, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-582-7.
- KASÍKOVÁ, JIRMANOVÁ, HUBÁČEK, PLÁŠIL, ŠIMKA, KUČERA, NEKOLA. *Exekuční řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1168 s. ISBN 978-80-7400-630-2.
- KURKA, Vladimír, SVOBODA, Karel. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 457 s. ISBN 978-80-7478-374-6.
- LAVICKÝ, Petr. a kol. *Občanský soudní řád (§251 až 376). Exekuční řád. Exekuční právo. Praktický komentář*. 1. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 556 s. ISBN 978-80-7478-988-5.
- SVOBODA, Karel. *Zastavení exekuce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-640-1.
- SVOBODA, HROMADA, LEVÝ, VLÁČIL, TLÁŠKOVÁ, PIRK. *Náklady řízení*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 272 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-650-0.
- SVOBODA, SMOLÍK, LEVÝ, ŠÍNOVÁ a kol., *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 1632 s. ISBN 978-80-7400-673-9
- ŠÍNOVÁ, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ a kol. *Civilní proces, Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2016. 360 s. ISBN 978-80-7400-600-5.
- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

- WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. vydání. Praha Leges, 2018, 384 s. ISBN 978-80-7502-299-8.

II Odborné články:

- FLAM, Jiří. *Nezávislost soudního exekutora a jeho odměna*. Komorní listy. 2016, č. 2.
- JUŘÁTKOVÁ, Petra. *Vybrané problémy uplatnění nákladů exekuce v insolvenčním řízení z pohledu judikatury*. Komorní listy. 2018, č. 3.
- Ing. KOTALA, Jan, Ing. TECL, Pavel. *Vybrané aspekty DPH při exekuci*. Komorní listy. 2020, č. 1.
- KUBIZŇÁK, Jan. *Uplatňování nákladů exekuce v insolvenčním řízení, jestliže nebylo v exekuci nic vymoženo*. Komorní listy. 2014, č. 3.
- PAZDERKA, Stanislav. *Stanovení nákladů exekuce před rozvrhovým jednáním*. Komorní listy. 2012, č. 3.
- ŠVECOVÁ, Ingrid. *K úhradě věcných nákladů banky*. Komorní listy, 2011, roč. 3, č. 2, s. 25.
- SVOBODA, Karel. *K soudnímu přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce*. Právní rozhledy 2011, č. 14.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- BÁČOVÁ, Petra. *Věřitelé by měli platit zálohy na provedení exekuce – sníží se počet exekucí*. 11. června 2014. Dostupné na <<https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1642-veritele-by-meli-platitzalohy-na-provedeni-exekuce-snizi-se-pocet-exekuci-11-06-2014?w=>>>.
- CALLAGHAN, Ida. *Zrušená přisudková vyhláška a náklady právního zastoupení v exekučním řízení zahájeném před její derogací* [online]. epravo.cz, 16. září 2014. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/zrusena-prisudkova-vyhlaska-a-naklady-pravniho-zastoupeni-v-exekucnim-rizeni-zahajenem-pred-jeji-derogaci-95197.html>>.

- Ing. PAŘÍK, Jan, MGr. Ing. HORÁK, Milan. *Okamžik povinnosti přiznat DPH soudním exekutorem z nákladů exekuce*. Zveřejněno 14.9.2016. Dostupné na <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=212547>.
- SVOBODA, Karel. *K soudnímu přezkumu příkazu k úhradě nákladů exekuce* [online]. pravniradce.ihned.cz, 25. srpna 2011. Dostupné na <https://pravniradce.ihned.cz/c1-52650010-k-soudnimuprezkumu-prikazu-k-uhrade-nakladu-exekuce>.
- SVOBODA, Karel. *K soudcovské normotvorbě při rozhodování o nákladech exekuce*. Právní rozhledy [online]. beck-online.cz, 2011. Dostupné na <https://www.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nrptembrgfpxa4s7ge2f643uojptiojy&groupIndex=0&rowIndex=0>.
- ŠRÁMEK, Dušan. *Nezavádějte povinné zálohy na exekuce, žádají resorty ministerstva spravedlnosti*. Zveřejněno 18.1.2019. Dostupné na <http://www.ceska-justice.cz/2019/01/nezavadejte-povinne-zalohy-na-exekuce-zadaji-resorty-ministerstvo-spravedlnosti/>.
- ZOUBKOVÁ, Kateřina. *Počet nových exekucí dále narůstá. Bude je mít kdo vymáhat?*. Zveřejněno 21.8.2017. Dostupné na <https://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2355-pocet-novych-exekuci-dale-narusta-bude-je-mit-kdo-vymahat?w=>>

3. Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhající výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 82/1998 Sb, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 485/2000 Sb., o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů, ve znění vyhlášky č. 329/2009 Sb.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č.418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a jiné činnosti, ve znění pozdějších předpisů
- Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

4. Seznam použité judikatury

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.11.2016, sp.zn. 938/16
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.3.2007, sp. zn. 94/2007
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.3.2007, sp. zn. Pl. ÚS 8/06
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1.7.2016 sp. zn. IV. ÚS 3250/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10.11.2011, sp.zn. III. ÚS 298/11

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10.12.2013, sp. zn. I. ÚS 2469/12
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10.3.2009, sp.zn. 455/08
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.5.2011, sp. zn. II ÚS 543/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.6.2009, sp. zn. II. ÚS 851/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12.9.2013, sp. zn. III. ÚS 2645/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12.9.2013, sp.zn. III. ÚS 2645/11
- Nález ústavního soudu ČR ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. Pl.ÚS 14/17
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15.11.2010, sp. zn. I. ÚS 923/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16.12.2014, sp. zn. IV. ÚS 474/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.4.2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.2.2015, sp. zn. III. ÚS 3564/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.6.2007, sp. zn. II. ÚS 187/06
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. I ÚS 3579/15
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. V. ÚS 3629/16
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.10.2009, sp.zn. II. ÚS 2740/08
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20.2.2014, sp. zn. I. ÚS 1011/12
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21.8.2003, sp. zn. IV. ÚS 180/03
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22.1.2015, sp. zn. III. ÚS 2516/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.8.2012, sp. zn. II.ÚS 3335/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.9.2014, sp. zn. IV. ÚS 1674/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.11.2011, sp. zn. III. ÚS 2204/10
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 25.3.2014, sp. zn. I. ÚS 3819/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27.5.2015, sp. zn. IV. ÚS 2373/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27.8.2013, sp. zn. II. ÚS 4104/12

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28.7.2016, sp. zn. IV ÚS 3250/2014
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.10.2013, sp. zn. IV. ÚS 3102/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.3.2012, sp. zn. I ÚS 3923/11
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.7.2009, sp. zn. II. ÚS 1540/08
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.9.2010, sp.zn. Pl. ÚS 16/08
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30.6.2009, sp. zn. I. ÚS 998/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4.6.2009, sp.zn. I. ÚS 969/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6. 6. 2013, sp. zn. II.ÚS 1066/12
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.10.2011, sp.zn. I. ÚS 1294/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2016, sp. zn. IV. ÚS 378/16
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7.10.2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7.5.2014, sp. zn. IV. ÚS 3523/13
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8.7.2014, sp. zn. II. ÚS 2089/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8.7.2014, sp. zn. II. ÚS 979/14
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9.10.2008, sp. zn. I. ÚS 2929/07
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9.10.2008, sp. zn. III. ÚS 1226/08
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25.9.2012 č.j. 15 Kse 4/2012-84
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31.7.2012, sp.zn. 14 Kse 10/2011-117
- Rozhodnutí pléna Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008 (R 69/2011)
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.12.2013 č.j. 15 Kse 14/2012-317

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22.2.2009, sp. zn. 1 Afs 143/2008-69
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 15. února 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, bod VI.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 200/2005 (Rc 31/2006)
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp.zn. Cpjn 200/2005
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.2.2006, sp. zn. Cpjn 200/2005
- Stanovisko pléna Ústavního soudu ČR sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24.4.2015, sp.zn. 17 Co 379/2015
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12.1.2015, sp. zn. 21 Co 557/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5223/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.5.2009, sp.zn. 20 Cdo 609/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.12.2014, sp. zn. 21 Cdo 222/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.10.2016, sp. zn. 20 Cdo 3541/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.6.2012, sp. zn. 20 Cdo 66/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.10.2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3039/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3944/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3944/2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.1.2011, sp. zn. 20 Cdo 4376/2010
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 14.4.2006, sp.zn. III. ÚS 282/06
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2.12.2014, sp. zn. IV. ÚS 2800/14
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 21.12.2010, sp. zn. III. ÚS 2651/10
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22.10.2014, sp. zn. IV. ÚS 2808/14

- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 3.2.2010, sp. zn. II. ÚS 219/2009
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2006, sp. zn. III. ÚS 282/06
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2011, sp. zn. KSUL 69 INS 3380/2010, 102 VSPH 15/2011-49
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 4. 2014, sp. zn. KSPA 48 INS 10182/2012, 102 VSPH 134/2014-64
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. KSUL 44 INS 14403/2010, 103 VSPH 111/2012-29

5. Seznam ostatních zdrojů

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů 120/2001 Dz.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 139/2015 Sb.
- MSp. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. 2016.
- Statistika exekucí EK z rok 2019. Zveřejněno 5.3.2020. Dostupné na <https://www.ekcr.cz/admin/priloha/Statistiky%202019%20grafika.pdf>.
- Stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 12.2.2018 k vydávání příkazu k úhradě nákladů exekuce po zahájení exekučního řízení. EK/leg/10/2017.

Náklady exekučního řízení

Abstrakt

Tato rigorózní práce se věnuje problematice nákladů exekučního řízení. Po obecném úvodu a následném vysvětlení pojmu nákladů řízení jako takových a jejich funkcí, práce dále pojednává již pouze o nákladech vznikajících v průběhu poslední fáze civilního soudního řízení – řízení exekučním. Druhá kapitola je tak věnována úvodu do právní úpravy nákladů exekučního řízení, nastínění základního legislativního vývoje od roku 2001 do současnosti a vztahu mezi Exekučním a Občanským soudním řádem. Stěžejní, třetí část práce popisuje jednotlivé druhy nákladů exekuce, tedy náklady exekutora samotného. Nákladům oprávněného je věnována další samostatná kapitola. Pátá kapitola obsahuje výklad pojmů placení, hrazení a vymáhání nákladů řízení se zaměřením na specifika těchto institutů v rámci exekuce. V předposlední kapitole jsou popsány jednotlivé formy rozhodnutí o nákladech exekučního řízení, přičemž pozornost je věnována především příkazu k úhradě nákladů exekuce. Poslední kapitola se pak dotýká aktuálního problému střetu exekučního a insolvenčního řízení ve smyslu uplatňování nákladů exekuce v insolvenci, vydávání výtěžku exekuce do majetkové podstaty dlužníka a rozhodování o nákladech exekuce během i po skončení insolvenčního řízení.

Cílem této rigorózní práce bylo shrnutí problematiky nákladů vznikajících v souvislosti s vykonávacím, resp. exekučním řízením, analýza právní úpravy a doplnění dané problematiky o příslušnou soudní judikaturu. S ohledem na nedostatečnou a stále se měnící právní úpravu nákladů exekučního řízení dochází v exekuční praxi k řadě aplikačních problémů a výkladovým neshodám mezi soudními exekutory, exekučními soudy i zákonodárci. Smyslem dané rigorózní práce bylo proto mimo jiné i poukázat na hlavní nedostatky právní úpravy nákladů exekuce, zaujmout k nim vlastní stanovisko a případně navrhnout i způsob jejich řešení.

Klíčová slova: exekutor, exekuce, náklady.

Costs of enforcement proceedings

Abstract

This rigorous thesis reflects the legal standards of the costs of distraintment proceedings. Commonly used terms and their functionality are spelled out after the thesis general introduction. Furthermore, the thesis deals only with the incurred costs in the last phase of civil proceedings - enforcement proceedings. The second chapter is designed to the introduction of the costs legal regulation of the execution proceedings and also to outline the basic legislative development from 2001 to the present. Moreover, describes the relationship between the Enforcement and the Code of Civil Procedure. The main pillar of this thesis, third part, describes the all individual costs (i.n. the distrainer's fees, overheads and other expenses). A separate chapter is devoted to the costs of the beneficiary. The fifth chapter includes an explanation of the concepts of payment, reimbursement and enforcement of costs, focused on the institutional execution specifics. The penultimate chapter describes the various forms of decisions; based on the costs of distraintment proceedings. The attention is paid primarily to the order to pay the costs of execution. The last chapter deals with the current problem of conflict of execution and insolvency proceedings in terms of the application of the costs of execution in insolvency. Issuing of the proceeds of distraint into the assets of the debtor and deciding the costs of distraint during and after the insolvency proceedings, is also provided in the last chapter.

All the initial essential objectives of this thesis were directed to summarize the costs based on implementation, respectively. enforcement proceedings, analysis of legal regulations and supplementing of the relevant judicial case law. With regard to the insufficient and permanently changing legal environment (regulation and revision of the costs of execution proceedings), there are a number of application problems and differences within court executors interpretation, execution courts and legislators in the execution practice. Therefore, the main purpose of this thesis was to point out the main shortcomings of the legal regulation of the costs of execution, as well as to take a stand on them and possibly to propose a way of a proper solution.

Keywords: executor, execution, costs.